

**EGYESÍTETT ÓVODA**  
**CSUPA-CSODA TAGÓVODÁJÁNAK**  
**MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓJA**



**Készítette:**

## Tartalomjegyzék

<b>1. HELYZETKÉP.....</b>	<b>4</b>
1.1 AZ INTÉZMÉNY ADATAI.....	5
<b>2. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP .....</b>	<b>6</b>
2.1 NEVELÉSFILÓZÓFIÁNK.....	6
2.2 GYERMEKKÉPÜNK .....	6
2.3 ÓVODAKÉPÜNK .....	6
2.4 PEDAGÓGIAI ELVEINK.....	7
2.5 NEVELÉSI CÉLUNK.....	7
2.6 EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEINK:.....	8
<b>3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI.....</b>	<b>8</b>
TAGÓVODÁNK SAJÁTOS CÉLJAIBÓL KÖVETKEZŐ ÁLTALÁNOS NEVELÉSI FELADATAINK .....	8
3.1 AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA.....	9
3.2 AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS A KÖZÖSSÉGI NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA .....	12
3.3 AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA.....	15
3.3.1 AZ ANYANYELVI KOMMUNIKÁCIÓS NEVELÉS .....	15
3.3.2 ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS .....	18
<b>4. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI .....</b>	<b>20</b>
4.1 SZEMÉLYI FELTÉTELEK .....	20
TAGÓVODÁNK KÖZALKALMAZOTTI ETIKAI KÓDEXE .....	21
4.2 TÁRGYI FELTÉTELEK. A PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK .....	25
4.3.1 HETIREND.....	27
4.3.2 NAPIREND.....	27
4.4. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE .....	29
4.4.1 AZ ÓVODA ÉS A CSALÁD KAPCSOLATA .....	30
4.4.2 KAPCSOLAT A TÁRSINTÉZMÉNYEKSEL.....	33
4.4.2.1 Kapcsolat a bölcsődéssel.....	33
4.4.2.2 Kapcsolat az iskolával.....	33
4.4.2.3 Kapcsolat a közművelődési intézményekkel.....	34
4.4.2.4 Kapcsolat az egészségügyi intézményekkel, a XIII.ker. Önkormányzat Szociális és Köznevelési Osztályával. ....	34
4.4.2.5 Kapcsolat a közoktatás-irányítással és a szakmai szolgáltató szervezetekkel.....	34
<b>5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....</b>	<b>35</b>
5.1 A JÁTÉK.....	35
5.2 MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK.....	39
5.3 A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS .....	41
5.3.1 MŰVÉSZETI NEVELÉS .....	44
5.3.1.1 Verselés, mesélés.....	44
5.3.1.2 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	46
5.3.1.3 Rajzolás, mintázás, kézi munka.....	50
5.3.2 MOZGÁS, EDZÉS, SZERVEZETT MOZGÁS.....	52
5.3.3 A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSÉRE NEVELÉS.....	56
5.3.3.1 A környezet megismerésére nevelés.....	57

5.3.3.2 A matematikai nevelés .....	59
<b>6. INTEGRÁCIÓ, KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK .....</b>	<b>60</b>
<b>6.1 RÉSZKÉPESSÉG-ZAVAROK .....</b>	<b>61</b>
<b>6.2 73</b>	
6.2.1 SÉRÜLÉSSPECIFIKUS FELADATOK SZAKFEJLESZTÉSSEL.....	73
6.2.1.1 Magatartászavaros gyermek .....	73
6.2.1.2 Mozgásban akadályozott gyermek.....	74
6.2.1.3 Látássérült gyermek .....	74
6.2.1.4 Hallássérült gyermek .....	74
6.2.1.5 Enyhe értelmi fogyatékos gyermek .....	74
6.2.1.6 Akadályozott beszédfejlődésű gyermek.....	74
6.2.1.7 Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek .....	74
6.2.2 AZ INTEGRÁLT ÓVODAI NEVELÉS ELŐNYEI.....	75
<b>6.3 A NEMZETISÉGI FELADATOK.....</b>	<b>75</b>
<b>6.4 MIGRÁCIÓ .....</b>	<b>76</b>
<b>6.5 TEHETSÉGGONDOZÁS.....</b>	<b>77</b>
<b>7. GYERMEKVÉDELEMI FELADATOK.....</b>	<b>77</b>
<b>8. AZ ÓVODÁBA LÉPÉS, ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI .....</b>	<b>80</b>
<b>9. PEDAGÓGIAI DOKUMENTÁCIÓ.....</b>	<b>81</b>

*„Az a mód, ahogyan egy társadalom a gyerekeket kezeli, nemcsak törődésének és együttműködésének fokát jelzi, hanem jól tükrözi az adott társadalom igazságérzetét, jövő iránti elkötelezettségét, valamint azt is, mennyire fontos számára az eljövendő generációk emberi feltételeinek javítása.”*

*(Javier Peres de Cuellar ENSZ főtitkár)*

## 1. Helyzetkép

### Tagóvodánk rövid bemutatása

Tagóvodánk kellemes környezetben található, a forgalomtól távolabb eső, de könnyen megközelíthető helyen. Az épület folyamatos korszerűsítéséről az Önkormányzat gondoskodik. A tárgyi eszközeink, felszereléseink bővítését a költségvetési kereten túl az óvoda alapítványa és a nyertes pályázatok többletforrása biztosítja.

Nagy udvarunkat árnyat adó fák, tuják, különböző cserjék, és más-más időszakban nyíló virágok díszítik. A gyermekek egészségének védelmében az egész területet porfogó kerítés veszi körül. Óvodásaink szabad levegőn történő kellemes időtöltését, mozgásigényük kielégítését az EU szabványnak megfelelő játszószerkek, játszóvárak, fészekhinta, árnyékolóval ellátott homokozók, rollerek, biciklik, gumitéglás focipálya, zuhanyzó, párapapu, valamint KRESZ pálya szolgálja. Udvarunkat színes gumival öntött szigetek, műfüves és füves területek teszik csupa-csodává. Világos, tágas, természetes anyagokból készült bútorokkal berendezett csoportszobáinkban a hagyományos és a legújabb képességfejlesztő játékok is megtalálhatók. A testnevelés foglalkozások nagy részét a szabad levegőn, rossz idő esetén az intézményünk jól felszerelt tornaszobájában szervezzük.

Óvodánk nevelési filozófiáját, a „Kudarc nélkül az iskolában” mottó jellemzi, mely az iskolai tanuláshoz szükséges képességek fejlesztését célozza. A nevelési céljaink meghatározása abból a szakmai meggyőződésből indult ki, hogy a prevencióra, a korai fejlődés tudatos támogatására van szükség a sikeres iskolai beilleszkedéshez. Ezért fő feladatunknak tekintjük:

- ◆ a sikeres iskolakezdéshez szükséges testi, szociális és értelmi és érzelmi érettség kialakítását
- ◆ az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzését
- ◆ az egészséges, harmonikus személyiség fejlesztését.

Minden korosztálynál, így az óvodáskorban is megtalálhatók azok a területek, ami a legintenzívebben fejlődnek, így különös hangsúlyt fektetünk a gyermekek életkori sajátosságaira és egyéni fejlődési ütemükre. Pedagógiai fejlesztésünk kiemelt szempontja az egyéni és differenciált bánásmód. Elsősorban a gyermekek azon képességeit fejlesztjük játékkal és sok-sok mozgással, amelyek szükségesek az iskolai tanuláshoz. Számatlan lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek, hogy megfelelően érzékeljék a külvilág ingereit, látásuk, hallásuk, tapintásuk, szaglásuk segítségével képesek legyenek érzékelni az azonosságokat és különbözőségeket.

Mivel a mozgás az alapja minden tanulási folyamatnak, ezért minden csoport előterében mozgásfejlesztő eszközöket biztosítunk.

A gyengébben működő részképességekkel rendelkező gyermekek felzárkóztatását összehangolt team munkában, az óvodapedagógusokkal, fejlesztő pedagógussal, logopédussal és szükség esetén pszichológussal, utazó gyógypedagógussal segítjük. Teret biztosítunk a tehetséggondozásra is. A testnevelés foglalkozásokat osztott csoporttal tartjuk, mert ebben az optimális szervezeti keretben nagyobb lehetőség van differenciáltan foglalkozni a gyermekekkel, egyéni sajátosságaikat, fejlődési ütemüket figyelembe venni.

Fontosnak tartjuk a biztonságot adó, nyugodt, szerető, elfogadó, megértő, családias légkör megteremtését. Elhivatott óvodapedagógusaink kreatív ötleteikkel gazdagítják a gyermekek örömteli, önfeledt játékát.

Családokkal közös hagyományaink: Csupa-Csoda óvodássá avatás, Márton napi Alapítványi bál, Karácsonyi vásár, Gyereknapi.

Kirándulások: hegyen, völgyön, télen, nyáron, vonattal, hajóval, hátizsákkal.

Tagóvodánk 2007-ben Porkolábné dr. Balogh Katalin díjat nyert.

## 1.1 Az intézmény adatai

Az intézmény neve: Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat Egyesített Óvoda  
Címe: 1138 Budapest, Karikás Frigyes utca 12.  
Telefon/fax : 36 (1) 340-29-88  
E-mail: [egyesitettovoda@bp13.hu](mailto:egyesitettovoda@bp13.hu)  
Az intézmény fenntartója: Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat  
Címe: 1139 Budapest, Béke tér 1.

A tagóvoda neve: Csupa-Csoda Tagóvoda  
Címe: 1133. Budapest, Hegedüs Gyula u. 123-127  
Telefon/fax: +36-1-320-2422  
E-mail: [csupacsoda@chello.hu](mailto:csupacsoda@chello.hu)

**Az Egyesített Óvoda világnézeti nevelés tekintetében semleges, egyetlen vallás vagy világnézet mellett sem elkötelezett.**

Tiszteletben tartja a szülőknek azt a jogát, hogy gyermekük vallási és világnézeti meggyőződésüknek megfelelő nevelésben részesülhessenek. Egyházi jogi személy a hit- és vallásoktatást az óvodában a szülők igénye alapján szervezheti, elkülönülve az óvodai foglalkozásoktól, az óvodai életrendet figyelembe véve [többszörösen módosított 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról (továbbiakban Kt.) 4. §].

**Ingyenesen igénybe vehető szolgáltatások (Kt. 114. §):**

- a gyerekek óvodai nevelése, a gyerekek napközbeni ellátása
- óvodai foglalkozások
- logopédiai, dyslexia - megelőző foglalkozások
- a sajátos nevelési igényű gyerekek felzárkóztató foglalkozásai
- a gyerekek rendszeres egészségügyi felügyelete
- az óvoda létesítményeinek és eszközeinek használata a fenti szolgáltatások igénybevételéhez.

**Egyéb szolgáltatások:**

Az óvodát fenntartó önkormányzat – évenként döntést hozva, meghatározott módon – többféle, a XIII. kerületi Önkormányzat által finanszírozott, a felhasználók számára térítésmentes lehetőséget biztosít a gyermekek fejlődésének további elősegítése érdekében:

- normál IQ-övezetbe tartozó, korrekciós beavatkozást igénylő (részképeség-gyengeségekkel küzdő) gyermekek fejlesztő támogatása
- az egészséges életmód, az edzettség elősegítése érdekében biztosított sporttevékenységek felkínálása a kerületünkben működő sportlétesítményekben.

Nevelési évenként - mérlegelve a szülői igényeket - **önköltséges szolgáltatásokkal** lehetőség nyílik olyan egyéb tanfolyamok szervezésére is, amelyek beilleszthetők az óvoda pedagógiai célkitűzéseibe. Ezeket az óvoda nevelési idején túl, a délutáni órákban térítés ellenében tesszük lehetővé.

**Tagóvodánk önköltséges szolgáltatásai**

Az önköltséges szolgáltatásokat szülői igényfelmérés alapján szervezzük. Preferált területek a sport, a zene és egyéb kulturális programok.

- ◆ A 3-4 korosztály számára játékos ének, tánc „Zenekuckó”.
- ◆ A 4-5 és az 5-6-7 korú gyermekeknek játékos korcsolyaoktatás.
- ◆ A 4-5 és az 5-6-7 korosztálynak focioktatás.
- ◆ A 4-5 és az 5-6-7 korú gyermekeknek játékos angol nyelv oktatás.
- ◆ Az 5-6-7 korosztálynak és a tehetséges kisebbeknek sakkoktatás.
- ◆ A 4-5 és az 5-6-7 korosztálynak játékos balett.
- ◆ A 4-5 és az 5-6-7 néptánc.
- ◆ Kirándulások
- ◆ Múzeum látogatások.
- ◆ Színház látogatások.
- ◆ Zenés műsorok.

## 2. Gyermekkép, Óvodakép

### 2.1 Nevelésfilozófiánk

*Nevelésfilozófiánkat meghatározza az a szemlélet, hogy a gyermek nevelése a család joga és kötelessége, melyben az óvoda sajátos eszközeivel kiegészítő szerepet tölt be. Óvodai nevelésünk a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira támaszkodik.*

*Tiszteletben tartjuk a gyermekeket megillető jogokat. A gyermeki személyiség kibontakoztatására, a testi, lelki, szociális szükségletek kielégítésére törekszünk, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést az óvodai neveléshez.*

*Pedagógiai hitvallásunkban a fejlődés alapja a féltő, óvó, gondoskodó szeretet, stabil biztonság, differenciált, személyre szóló bánásmód. Az óvodás gyermek alapvető tevékenysége a játék, élményeit, tapasztalatait ezen keresztül éli meg, általa fejlődnek képességei, bővülnek ismeretei. Az óvodában komplex nevelés folyik, építünk a gyermeki aktivitásra, kíváncsiságra, kreativitásra. A társadalmi együttélés normáinak alapjait rakjuk le sokszínű együttes tevékenységekkel és követhető viselkedésmintákkal.*

*Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelmekben gazdag környezetben az egyéni érdeklődésre alapozva támogatjuk a gyermekek fejlődését. Arra törekszünk, hogy a gyermekek egyéni készségei, képességei kibontakozhassanak, érzelmileg, erkölcsileg és értelmileg gazdagodjanak. A sokféleség gazdagítja a közösséget, az inkluzív-, az integrált-, a multikulturális nevelést támogató szemléletet képviseljük.*

#### Tagóvodánk sajátos nevelési filozófiájának mottója

„Keresem minden gyerek saját titkát, és azt kérdezem:  
hogyan segíthetném abban, hogy ön maga lehessen.”

( Janus Korczak )

### 2.2 Gyermekképünk

*A kisgyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a kisgyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.*

*Az óvodáskorú gyermek aktív befogadója a világnak. Kíváncsi, érdeklődő az őt körülvevő világ és a társai iránt. Felfedez, kérdez – felel, megfigyel, kipróbál, és folyamatosan tapasztal.*

#### Tagóvodánk sajátos gyermekképe

*Gyermekeink szívesen járnak óvodába, jól érzik magukat a gyermekközösségben. Tisztelik szüleiket, az óvónőket, a dajkákat, bizalommal fordulnak hozzájuk. Bátran egészséges önbizalommal, jól kommunikálnak, érzelmeiket képesek verbális és nonverbális módon kifejezni, érdeklődőek, sok-sok tapasztalattal felvértezettek. Úgyesen mozognak, szeretik a sportot, a természetet, a különböző művészeti tevékenységeket. Magatartás és viselkedés kultúrájuk koruknak megfelelően fejlett, udvariasak, illemtudóak, szeretik és védik a természetet.*

### 2.3 Óvodaképünk

*Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.*

*Az óvoda funkciói:*

- óvó-védő
- szociális
- nevelő-személyiségfejlesztő.

*Az óvoda funkciói teljesítésével segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.*

*Az óvodai nevelés gyermekközpontú. Gondoskodunk:*

- az egészséges fejlődéshez és fejlesztéshez szükséges tárgyi és személyi környezetről
- a gyermeki szükségletek kielégítéséről
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről

- *a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról*
- *a gyermek személyiségfejlődését, életkor specifikus és egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását segítő pedagógiai hatások, műveltségterületek közvetítéséről.*

### **Tagóvodánk sajátos óvodaképe**

Óvodánk esztétikus, melegséget sugárzó, biztonságos környezetével, szeretetteljes, mindenkit maximálisan elfogadó, családias, bizalmat árasztó légkörével, elsősorban a játék és mozgás sajátos eszközeivel készíti fel a gyermekeket az életre. A gyermekek és szülők kívánságát és elégedettségét mérlegelve, a gyerekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az itt dolgozók hivatásszeretete, a gyermekek és szülők tisztelete, egymás értékeinek megbecsülése párosul.

### **2.4 Pedagógiai elveink**

- *A gyermekek mindenekfelett álló érdekét képviseljük*
- *A gyermeki személyiség iránt tiszteletet, bizalmat, elfogadást, szeretetet és megbecsülést tanúsítunk, biztosítjuk a különleges védelmet és gondoskodást, a különbözőség elfogadását*
- *A gyermeket a béke, az emberi méltóság, a türelmesség, a szabadság, az egyenlőség, a szolidaritás szellemében neveljük*
- *A hátrányos megkülönböztetés minden formáját elutasítjuk*
- *Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásokat a gyermek személyiségéhez igazítjuk*
- *Elkötelezettséget, igényességet, kulturált stílust képviselünk és várunk el minden munkatársunktól*
- *Korrekt, partneri együttműködésre törekszünk a szülőkkel, a nevelésben résztvevőkkel.*

Tagóvodánk Helyi Óvodai Nevelési Programja, a Komplex Prevenciók óvodai Program épít a hazai tradicionális nevelési értékekre, ötvözve azokat a korszerű fejlődési és neveléslélektani, neurológiai, gyógypedagógiai eredményekkel. Ezen minősített program felhasználásával készítettük saját pedagógiai programunkat.

### **Tagóvodánk sajátos pedagógiai alapelvei**

- ◆ *A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.*
- ◆ *A gyermekek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása és megerősítése.*
- ◆ *A gyermekeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.*
- ◆ *Mindenkor és minden helyzetben a gyermekek érdekeinek figyelembe vétele.*
- ◆ *Az óvoda inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.*
- ◆ *Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok kompenzálására.*
- ◆ *Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermekek személyiségéhez, és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását.*
- ◆ *Egyenletes terhelés biztosítása, a túlterheltség megakadályozására törekvés.*
- ◆ *Hátrányos megkülönböztetés tilalmának tiszteletben tartása.*
- ◆ *Az óvoda kialakult pedagógiai értékeinek megőrzésére törekvés.*

### **2.5 Nevelési célunk**

*Óvodai nevelésünk célja az óvodáskorú gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával:*

- *a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség elérésének támogatása*
- *az egészséges életvitellel és a környezettudatossággal összefüggő magatartás megalapozása a gyermekekben*
- *a kiemelt figyelmet igénylő:*
  - *lassabban fejlődő, lemaradó, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, beilleszkedési, magatartási és tanulási zavarral küzdő, speciális nevelési igényű gyermekek fejlesztése, integrált nevelése, esélyegyenlőségük biztosítása*

- kiemelkedő képességű gyermekek speciális szükségleteinek megismerése, a tehetség kibontakozásának elősegítése

- a hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei részére az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosítása, társadalmi integrációjuk elősegítése, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelme.

### Tagóvodánk sajátos nevelési célja

A nevelési célokban megfogalmazott területeken történő fejlesztés értelmezésünk szerint a gyermek érési folyamatához igazított, életkori sajátosságainak megfelelő, ahhoz messzemenően illeszkedő eszközökkel történő támasznyújtás, amely az éppen fejlődő szomatikus és pszichés funkciók kibontakoztatásához biztosít szociális és tárgyi környezetet.

Ebben meghatározó a (2,5)3-6-(7) éves kor alapvető sajátossága: - az érzelmi biztonság alapszükséglete, az érzelemvezérelt megismerés, az élmény fonalán haladó gondolkodás.

A testi-lelki szükségletek kielégítése a gyermekek alapvető joga, melyre programunk messzemenően törekszik.

## 2.6 Egészségnevelési és környezeti nevelési elveink:

- **testi – lelki egészség elve**  
Távlati célunk: annak tudatosítása, hogy az egészség érték, tenni kell érte
- **társas készségek fejlesztésének elve**  
Távlati célunk: gyermekeinkben a társas környezetükre és önmagukra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítő érzelmek kialakítása; a konfliktuskezelés, együttműködési készség, döntési képesség, érzelmi, indulati állapot, kapcsolati zavarok megfelelő kezelésére irányuló tapasztalatok elsajátítása
- **rendszer szemléletre nevelés elve**  
Távlati célunk: képessé tenni a gyermekeket arra, hogy a megszerzett, ismereteiket össze tudják kapcsolni az életben tapasztalt valós dolgokkal, lássák meg a problémákat és az azok közötti összefüggéseket, keressenek választ, megoldást azokra
- **a természet és társadalom harmóniájának elve**  
Távlati célunk: a természet, az épített és társadalmi környezet (benne az ember) harmóniájának megőrzését szolgáló szokásrendszer (értelmi, érzelmi, erkölcsi, esztétikai) megalapozása
- **fenntarthatóság elve**  
Távlati célunk: a jövőre, fenntarthatóságra irányuló személyes attitűdök, a szűkebb és tágabb környezetért felelős, aktív, együttműködésre alapozott magatartásformák kialakítása
- **hitelesség elve**  
Célunk és feladatunk: az intézmény minden dolgozója személyes magatartásával törekedjen a komplex testi – lelki – szociális értékek megteremtésére és azok védelmére.

## 3. Az óvodai nevelés feladatai

### Az óvodai nevelés általános feladatai:

1. Az egészséges életmódra nevelés szokásainak kialakítása
2. Az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés
3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

### Tagóvodánk sajátos céljaiból következő általános nevelési feladataink

Nevelési programunk fő törekvése, hogy a tanulási képességek és kompetenciák célzott fejlesztésével minden gyermeket lehetőségeihez mérten közvetetten felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdésre, az iskolai közösségbe történő beilleszkedésre.

A program tartalmi kidolgozásánál a gyermekek alapvető megnyilvánulási módjára és fő tevékenységi formájára, a mozgásra és a játékra alapozva szervezzük a főbb nevelési területeken végzendő pedagógiai és pszichológiai feladatokat. A program nevelési keretét egyfelől a gyermekek természetes megnyilvánulási formái, másfelől az óvoda kultúraátadó hatásrendszerének együttese, kölcsönössége, harmóniája határozza meg.



### 3.1 Az egészséges életmód alakítása

Magába foglalja a

- a szomatikus
- a mentális
- és a szociális nevelést.

#### Célunk

- kiegyensúlyozott, egészséges gyermekek nevelése
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés, szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése

#### Sajátos célunk

- ◆ A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, stressz mentes és biztonságos környezet megteremtésével és megőrzésével a környezet megóvására irányuló szokások alakítása.

Távlati célunk, hogy felnőtt életükben váljanak képessé egészséges, harmonikus életvitel kialakítására, életmódjukra vonatkozóan helyes döntések meghozatalára, konfliktusaik, problémáik megfelelő kezelésére.

#### Feladatunk

- a gyermekek szükségleteinek kielégítése, egészségük, testi, lelki, mentálhigiéniai és szociális fejlődésük elősegítése
- hiteles, követésre méltó, modell értékű felnőtt viselkedési minta nyújtása (pl. személyi és környezet higiénia, pozitív személyiségjegyek, egészséges életvitel, kulturált beszéd és viselkedés stílus, stb.)
- az egészséges életvitel igényének kialakítása, fejlesztése, az egészséges életmód, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása
- a gyermekek fejlődéséhez szükséges stressz mentes, biztonságos környezet megteremtése
- a gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és egyéb vegyszer alkalmazása, amennyi feltétlen szükséges
- környezetbarát tisztítószerek előtérbe helyezése a környezetre káros vegyszerekkel szemben
- egészségpropaganda alkalmazása (a szülők körében is), az „egészségesebb” választására való törekvés képességének fejlesztése
- a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének elősegítése
- rendszeres, játékos tevékenységek szervezésével az egészségmegőrzés, az egészségvédelem biztosítása, a gyermekek életkori és egyéni adottságaihoz igazodó optimális edzettség elérése
- a speciális igényű gyerekek korrekciós testi, lelki nevelési feladatainak ellátása, a fejlődéshez szükséges feltételek megteremtése (speciális szakemberekkel, a szülőkkel együttműködve)
- balesetek megelőzésére, a környezeti veszélyek felismerésére történő nevelés (képeségek kialakítása, pl. esés, testi épség védelmére szoktatás).

#### Az egészséges életmód alakításának területei tagóvodánkban

##### Gondozás

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a **gyermek testi komfortérzetének kielégítése**. A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyermek-felnőtt kapcsolatot feltételez. A toalett használatával kapcsolatos tevékenységek figyelemmel kísérése, támogatása, szükség szerint fizikai segítség nyújtása sértheti a gyermek intim szféráját, ezért nagyon türelmesnek, megértőnek kell lennünk.

A **testápolás** terén, akár a kéz, akár az arc megérintése szintén válthat ki elutasítást a gyermek részéről, amit el kell fogadnunk, nem szabad tolakodóan viselkednünk. A papírzsebkendő használatával kapcsolatban felhívjuk a gyermekek figyelmét annak anyagára, hulladékként kezelése során szelektív gyűjtésére. A kulturált **étkezés** szokásainak kialakítása is hangsúlyosabb szerepet kap (az evőeszközök helyes használata, csukott szájjal evés, halk beszéd, tiszta étkezés). Az **öltözködnél** fontos a helyes sorrend megismertetése, valamint az időjárás és öltözködés összefüggésének felismertetése, egymáshoz igazítása. Minden korosztálynál fontos a fogápolás szokásainak megalapozása.

Az **önkiszolgáló feladatok** elvégzése, a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakítja a gyermek énképét, segíti önállóvá válásukat. Az óvodapedagógus, és a dajka bemutatja, megismerteti és figyelemmel kíséri a napi élethez szükséges szokások fejlődését, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhat. Mivel minden tevékenységet szóbeli megerősítés kísér, ezért a napi életritmus

megtervezésénél erre **is elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg.**

### Testi nevelés

A testi nevelés magába foglalja a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás), természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, edzését. A testi nevelés, egészséges életmódra nevelés hatékonysága maradéktalanul akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezet lehetőség szerint biztosított. Ehhez rendelkezésünkre áll egy szép nagy udvar két tusolóval, nagy füves játéktérrel, elkerített focipályával, többfunkciós, esztétikus, a biztonsági szabványoknak megfelelő játékokkal, sportszerekkel, valamint az óvoda épületén belül egy jól felszerelt tornaszoba.

### Mozgás

Mozogni lehet otthon, a játszótéren, az óvodai csoportszobában és az udvaron.

Fontosnak tartjuk a megfelelő, kényelmes, természetes alapanyagú, jól szellőző öltözetet a szabadban és a teremben egyaránt.

A mozgáshoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását. Az óvodapedagógus feladata a dajkával megosztva, hogy megteremtse a feltételeket a gyermekek egészséges fejlődéséhez.

Évszakonként közeli kirándulásokat, sétákat szervezünk változatos helyszínnel. Megismertetjük a természetjárás szépségét a gyermekekkel, lehetőség szerint a szülőket is bevonjuk.

**A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, és mintát adunk a szülőknek is.** Alkalmanként a szülőkkel közösen mozgásos programokat szervezünk (gyereknapi, játékos családi sportversenyek), ezzel is pozitívan befolyásoljuk a családi nevelést, a szabadidő hasznos eltöltését.

### Levegőzés

A levegőzés élettani hatásán túl elősegíti többek között a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását. Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy a mindennapok során lehetőség szerint **a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék.** A helyi adottságok szerint a játék, az étkezés, a mozgás és a kezdeményezések is a szabadban történhetnek.

### Környezetvédelem

Az életünk minőségének megtartásához, lehetőség szerinti javításához szükséges a természeti és társadalmi környezettel való harmonikus kapcsolatunk. A mindennapi óvodai élet, séták, kirándulások alkalmával, sokszínű tapasztalatszerzéssel, modellt nyújtva felhívjuk a gyermekek figyelmét a környezetszennyezés ártalmaira, a természetes (élő és élettelen), és a mesterséges környezetünk megővésére.

### Pihenés

Legfontosabb a pihenéshez szükséges **nyugodt légkör** biztosítása, (az altatás hangulatához illő mese, halk zene) a gyermekek **egyéni alvásigényének** és szokásainak figyelembevételével a szükséges tárgyi és személyi **feltételek megteremtése.** Kényelmes, a gyermekek méretéhez igazított EU szabványos fektetők használata, saját pizsama, „otthoni szagélményt adó” alvóka, és a légzést könnyítő-tisztító illóolajos méceses, fűtési szezonban a párologtató használata minden csoportban. Az óvodapedagógus jelenléte a pihenés teljes idejében elengedhetetlen, a gyermekek nem maradhatnak egyedül.

### Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása

A gyermekek étrendjének minőségi és mennyiségi összeállítását évente két alkalommal megbeszéljük az étkezést biztosító szolgáltató képviselőjével. Preferáljuk a vitaminban gazdag zöldségeket, gyümölcsöket, nem csak főtt formában, hanem nyersen is. A nyers zöldségekből, gyümölcsökből a gyermekekkel közösen készítünk például frissen préselt, magas rosttartalmú gyümölcsleveket, gyümölcsalátákat, zöldsálatákat. A HACCP ételminőség-biztonsági előírásokat betartva igyekszünk a gyermekeket a számukra eddig ismeretlen ételek ízével, elkészítési módjával megismertetni, közvetve **modellt nyújtva ezzel a családoknak is a korszerűbb táplálkozás kialakításához.**

Ennek megvalósításához elsősorban tájékoztatjuk a szülőket az étlapról, és egy-egy jól sikerült étel receptjét is megosztjuk velük. Óvodai rendezvények alkalmával a szülőkkel együtt is készítünk friss zöldség- és gyümölcs ételeket, italokat.

A vallási, valamint egyéb okból (pl. vegetáriánus) eltérő étkezést igénylő családok étkezési szokásait tiszteletben tartjuk. Igyekszünk gyermekeink étrendjének kialakításához partnerként megnyerni az étkezést biztosító szolgáltatót. Az ételallergiás gyermekek étkeztetését a korházi konyha és a szülők biztosítják.

### Egészségvédelem, edzés

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti a **gyermekek egészségének megóvását**. Ezen kívül nagy hangsúlyt fektetünk a **higiénés szabályok betartására** (pl. környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerint fertőtlenítése, a **környezeti ártalmak kiküszöbölésére** (pl. energia takarékos izzók, keverőfejes csaptelepek, zajcsökkentés hangszigeteléssel, légszennyeződés csökkentése bokrosítással az udvaron, a csoportszobában minél több zöld növény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia, valamint szeretnénk megvalósítani a szelektív hulladék gyűjtést és a zöldhulladék komposztálását).

Lényegesnek tartjuk az anamnéziszfelvétel közben felderített, ritkán előforduló, **az óvodai közösségbe kerülést nem feltétlenül akadályozó betegségek** (pl. krupp, allergia, asztmatikus tünetek, lázgörcs, epilepszia, cukorbetegség, stb.) regisztrálását, figyelemmel kísérését, alapvető tennivalók elsajátítását és a gyermekek fiziológiás szükségletének biztosítását (pl. étrend helyes betartása), az egészségi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet megteremtését.

**A gyermekek testi épségének védelme és a baleset-megelőzés magába foglalja** a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak folyamatos és tervszerű ellenőrzését és karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. A gyermeki gondolkodásmód sajátosságából, valamint a szenzomotoros koordináció zavaraiából adódóan következnek a tipikus gyermekbalesetek (törések, zúzódások), ezek teszik szükségessé az óvónő állandó kontrollját, a tevékenységek figyelemmel kísérését. Önmaguk és társaik testi épségének megóvására neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia).

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek **testi edzettségét**. Ennek érdekében lehetőség szerint minél több időt kell a szabadban tölteni, az időjárásnak megfelelő ruházatban. Nyáron a víz edző hatását ki kell használni. Mindezeknél figyelembe kell venni a gyermekek közötti egyéni különbségeket, egészségi állapotukat. A szabadban töltött idő alatt óvni kell őket a nap káros hatásaitól, nyáron erős UV-sugárzásakor 11 és 15 óra között a gyermekek nem lehetnek sem napon, sem az árnyékban.

### **Az egészséges életmód alakításából adódó sajátos feladataink**

- ◆ A gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben.
- ◆ Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban.
- ◆ Folyadék biztosítása az egész nap folyamán.
- ◆ A szokás- és szabályrendszer közös alakítása a gyermekekkel.
- ◆ A kialakított szokás- és szabályrendszer betartásának figyelemmel kísérése, reális, a gyermekek egyéni fejlődéséhez viszonyított fejlesztő értékelése.
- ◆ Önállósági törekvések támogatása.
- ◆ A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása (kanál, villa, kés használata, csukott szájjal rágás, szalvétahasználat, ...).
- ◆ Az étkezésnél a zsír és a cukor arányának mérséklése.
- ◆ A szülők meggyőzésével a szénsavas, túlcukrozott, serkentő szereket tartalmazó italok kiiktatása.
- ◆ Az asztalterítés technikájára, esztétikumára való odafigyelés.
- ◆ A toalett használat intimitásának válaszfalakkal és függönyökkel történő biztosítása.
- ◆ 3 éveseknek, illetve egyéni szükséglet alapján a toalettpapír használatában, és a zsebkendő használatában segítségnyújtás.
- ◆ Elegendő mennyiségű toalettpapír használatára ösztönzés.
- ◆ A fiúktól WC-deszka felhajtásának, a fiúszerepnek megfelelő toalett használat elvárása.
- ◆ A WC lehúzásának igényé alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése.
- ◆ A gyermekek helyes kézmosásra, kéztörlésre szoktatása.
- ◆ A gyermekek tisztaság, ápoltság iránti igényének alakítása.
- ◆ A fogmosás technikájának megismertetése, mindennapos gyakoroltatása, a fogmosás eszközeinek rendben tartására serkentés.
- ◆ A fésű használatának bemutatása, gyakoroltatása, szükség szerinti segítségnyújtás.
- ◆ Erős napsütésben, illetve hideg, szeles időben –egyéni szükséglet szerint– a gyermekek bőrének krémezése.
- ◆ A felöltözéskor, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás.
- ◆ A gyermekek időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatása.

- ◆ A szülők megismertetése a gyermekek egészségét szolgáló ruházatok jellemzőivel: lehetőség szerint természetes anyagból készüljön, kényelmes legyen, gumírozása ne legyen túl szoros, a cipő tartsa a gyermek bokáját.
- ◆ A ruhák összehajtásának, az öltözőszekrényben való rendben tartásának megismertetése, elvárása.
- ◆ A gyermekek levegőzésének biztosítása minden nap -10°C-ig.
- ◆ A délutáni pihenéshez a csoportszoba kiszellőztetése, légpárásító, illóolajos mécses használata.
- ◆ Lefekvés után mesélés, majd testközei jelenléttel, simogatással a gyermekek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatása.
- ◆ Az alvást nem igénylő gyermekeknek az előtérben csendes tevékenység biztosítása 14 órától.
- ◆ A gyermekek balesetvédelmi oktatása évente egyszer, illetve az alkalomnak megfelelően, dokumentáltan.
- ◆ Közreműködés a gyermekeket fenyegető környezeti ártalmak kivédésében: az udvarra minél több növény telepítése, a séták alkalmával a forgalmas, különösen szennyezett területek elkerülése.
- ◆ Lázás, hányós, hasmenéses gyerek elkülönítése, gondoskodás a felügyeletéről, szüleinek értesítése.
- ◆ Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása érdekében megfelelő szakemberek bevonása, együttműködésre törekvés.

### ***A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére: a gyermek***

- önállóan végzi személyes tisztálkodását
- testi szükségletei kielégítését szükség esetén késleltetni tudja
- önállóan öltözik, vetkőzik megfelelő sorrendben, korának megfelelő tempóban. Saját ruháját összehajtva elteszi a helyére
- a kulturált étkezés szokásait gyakorolja
- mozgása adottságának megfelelően harmonikus, összerendezett
- ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat
- életkorának megfelelően edzett.

### **Sajátos sikerkritériumaink**

- ◆ WC-zést követően a kislányok és a kisfiúk is használják a toalettpapírt.
- ◆ A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, tisztán tartják, használat után a helyére teszik.
- ◆ WC-zés és egyéb szennyező tevékenység végzése után kezet mosnak, és a kezüket szárazra törlik.
- ◆ Cipőjüket befűzik, bekötésével próbálkoznak.
- ◆ Képesek önállóan eldönteni, hogy miből, mennyit tudnak elfogyasztani.
- ◆ Szívesen fogyasztanak gyümölcsöket, zöldségeket, magvakat.
- ◆ Vigyáznak környezetük rendjére, tisztaságára.
- ◆ Ismerik a szelektív hulladékgyűjtés okát, és mikéntjét.
- ◆ Igényükké vált a rendezettség, tisztaság, ápoltság.
- ◆ Szívesen mozognak a szabadban évszaktól függetlenül.
- ◆ Ismer és betartja az alapvető környezetvédelmi szabályokat.

## **3.2 Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés megvalósítása**

*Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretettelgi légkör vegye körül.*

### **Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés tagóvodánkban**

Fontosnak tarjuk az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka kapcsolatában a pozitív érzelmi töltés, a pozitív attitűd megnyilvánulásait.

Valljuk, hogy a **környezet az öröklés mellett a fejlődés egyik potenciális forrása**. A környezetet pontosan, valóságyszerűen megismerni a cselekvés, a kép, a szó egységében lehet. Ez lehetővé teszi, hogy az évszázadok alatt felhalmozott egyetemes, nemzeti, etnikai értékeket, hagyományokat, szokásokat átadjuk, közvetítsük a gyermekeknek, alapozva aktivitásukra, érdeklődésükre.

Óvodai nevelésünk messzemenően **támaszkodik a családi nevelésre**, a család és az óvoda **szoros együttműködésére törekszik**. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciók gyakorlatot.

Programunkban fontos a **gyermekek korai, óvodáskort megelőző testi-lelki fejlődésének alapos ismerete**. Ennek egyik eszköze a személyiséglap és a családlátogatás. Ezekből információt kapunk az

óvodába lépés előtti anya-gyermek és család-gyermek kapcsolatáról, a gyermekek élettörténetéről. A későbbiek során –napi tapasztalatokkal kiegészítve– hasznosítja az óvodapedagógus a gyermekek jobb megismerésének érdekében, a fejlesztési feladatok megtervezésében. Az óvodában az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez az óvodapedagógus –részben átvállalva az anya szerepét– empatikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel. Fejlesztőmunkája során arról gondoskodik, hogy a gyermekek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak. A gyermekek **"énközpontúsága" alapján** elsősorban önmagukra képesek figyelni, azonban emocionális alapon fokozatosan kifejleszthetjük azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével képessé válnak másokkal is törődni. Az együttéléshez szükséges **erkölcsi normák és tulajdonságok** csak akkor fejlődnek ki, ha a gyermekek **állandóan gyakorolják** a társaikhoz való helyes viszonyulást. Ezt alapozzák meg a **kooperatív megoldásra ösztönző** páros és kiscsoportos tevékenységek.

#### Ezáltal minden kisgyermeknek lehetősége van

- ◆ Kommunikálni társaival a közös tevékenységek során, számos tapasztalatot szerezni az eredményes, kölcsönösen elfogadható kommunikáció formáiról, és kimunkálni saját hiteles és célravezető kommunikációs formáikat.
- ◆ Megtanulni a közös tevékenységek alakalmával, hogy hogyan viszonyuljanak társaikhoz a jobb munkakapcsolat kialakítása érdekében. Ez erősíti a pozitív viszonyulást, és jelentős mértékben elősegíti a szociálizációt.
- ◆ Megtanulni a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének módját, és a kritika elfogadását. A társaktól érkező pozitív visszajelzés egyben önerősítő, önbizalomnövelő hatásával hozzájárul a személyiség kibontakozásához.
- ◆ Észrevenni, hogy a közös tevékenységben együttműködő társak sokféle, színes egyéniségek, egymástól eltérő, saját kulturális környezetükből származó értékeiket képviselik.
- ◆ Megtapasztalni, hogy egy problémának több megoldása is lehet, attól függően, milyen szempontból közelítjük meg.

#### **Célunk**

- Szívesen kommunikáló, környezetében jól eligazodó, érzelmekben gazdag, segítőkész gyermekek nevelése, akik képesek a konfliktusok önálló kezelésére, a különbözőség elfogadására
- Az önérvényesítő, énes magatartástól a kezdeményező, kooperatív viselkedésig eljutó gyermekek nevelése
- Optimista szemléletű, a természeti és közvetlen környezetét szerető, védő gyermekek nevelése
- A gyermekeket körülvevő szűkebb és tágabb környezet megismertetése, a szülőföldhöz való kötődés megalapozása.

#### **Sajátos céljaink**

- ◆ Erkölcsi, akaratil tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka példaadásával és helyzetteremtésével.
- ◆ A társadalmi beilleszkedést segítő szociális együttélés szabályainak érték közvetítése.
- ◆ Nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, sajátos nevelési igényű, hátrányos-, és halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt gyermekek esetében speciális fejlesztéssel az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, valamint szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőség biztosítása.
- ◆ Esélyteremtés a migráns gyermekek számára.
- ◆ A kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységek által történő személyiségkibontakoztatás.

#### **Feladatunk**

- már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások biztosítása
- a gyermek erkölcsi és akaratil tulajdonságainak sokoldalú fejlődése érdekében (az óvodai élet komplex szervezésével) a szokás és normarendszer megalapozásának elősegítése
- a közösen átélt pozitív érzelmekre és élményekre épülő, szeretetteljes, biztonságot sugárzó légkör megteremtése
- az együttjátszás, az együttműködés és együttl dolgozás során a különböző szituációkban megjelenő viselkedési szokások folyamatos alakítása, gyakoroltatása
- a gyermekekben a szociális érzékenység és az éntudat kialakulásának segítése, valamint önkifejező és önérvényesítő törekvéseik támogatása

- lehetőség teremtése a gyermekek természetes társas szükségleteinek kielégítéséhez
- a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés megvalósítása modell értékű, elfogadó, támaszt nyújtó óvónői magatartással
- a különböző szociokulturális helyzetű családokból érkező gyermekek fejlődésének, a változásoknak figyelemmel kísérése
- az átlagostól – pozitív vagy negatív irányban – eltérő képességű, illetve eltérő személyiségvonásokkal rendelkező, kiemelt figyelmet igénylő gyerekek szocializálódásának segítése (ha szükséges együttműködés a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel)
- az interperszonális kapcsolatok (óvodapedagógus – gyermek, gyermek – dajka, gyermek – gyermek) kialakulásában a pozitív attitűd elősegítése
- a felnőttekkel, társakkal való kapcsolatfelvétel igényének, a pozitív felnőtt- és társas kapcsolatok alakulásának erősítése
- a társakért, a csoportért érzett felelősségtudat kialakítása
- a gyermekek szemléletének alakítása, hogy képessé váljanak a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jó és szép, valamint a veszélyek felismerésére is.

Biztosítjuk a szűk és tágabb környezet sokoldalú, élményszintű megtapasztalásának lehetőségét. A bizalomra és elfogadásra épülő, szeretetteljes kapcsolatban fejlődnek a kisgyermek szociális érzelmei (együttérzés, segítőkészség, részvétel, bizalom, bánat átélése stb.) és kialakulhatnak erkölcsi érzései (igazságosság, lelkiismeretesség, őszinteség, igazmondás, felelősség érzésének megtapasztalása stb.).

A kortársak, az óvoda dolgozói jelzéseikkel, értékeléseikkel alakítják a gyermek önmagáról kialakított képét. Megtanulja megismerni önmagát, az együttélés, a társas élet szabályait. Alakítjuk a felnőttekkel szembeni viselkedésmódokat (udvariasság, előzékenység, figyelmesség). A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

Formáljuk és bővítjük a társakhoz fűződő kapcsolatok lehetőségeit, módjait (türelem, megértés, tapintat, segítőkészség, igazságosság). Kialakítjuk, erősítjük a valahová, valakihez tartozás örömet (együttműködés, alá-, fölé-, mellérendeltségi viszony elfogadása, tolerancia). Segítjük abban, hogy a gyermek, mint egyén megtalálja helyét a közösségben. Ösztönözzük a csoporttal való együttműködést, ugyanakkor, ha erre igénye van, egyedül is tevékenykedhet. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb színtere a játék, a közösen végzett tevékenységek.

Igényeljük és támogatjuk a családok együttműködési szándékát. Lehetőséget biztosítunk a szülővel való együttlétre, a fokozatos elszakadásra.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködését kérjük.

### Sajátos feladataink

- ◆ A csoportszoba környezettudatos szemléletű, otthonos, hangulatos, esztétikus, biztonságos, korcsoportnak megfelelő berendezése.
- ◆ Személyiségének szeretetteljes, empátiás kisugárzása, odafigyelő „anya pótló” magatartása.
- ◆ Spontán szociális tanulásban a komplex viselkedésminták beépítése a gyermeki viselkedésbe.
- ◆ Környezetvédelmi viselkedési és magatartásformák alakítása.
- ◆ Az élet, az élővilág tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- ◆ Az udvariassági beszédformák megismertetése, alkalmazásának figyelemmel kísérése.
- ◆ Erkölcsi normák, ítéletek megfogalmazása.
- ◆ A gyermek önálló véleményalkotásának és döntésfejlődésének támogatása.
- ◆ Páros és kiscsoportos feladathelyzetek teremtése, kooperatív technikák alkalmazása.
- ◆ Évente egyszeri szociometria készítése és felhasználása.
- ◆ Társas kapcsolatok formálásának segítése, az összetartozás élményének mélyítése, a –mi –tudat alakítása.
- ◆ Inkluzív szemlélettel a különbözőség elfogadásának segítése.
- ◆ A konfliktus helyzet békés, mindkét fél számára elfogadható megoldására inspirálás.
- ◆ A tehetséges gyerekek kibontakozásának támogatása.
- ◆ A migráns gyermekek beilleszkedésének segítése.
- ◆ Beiratkozás előtti családlátogatás.
- ◆ Egyeztetett időpontban fogadóóra tartása, tájékoztatás a gyermek fejlődéséről.
- ◆ Szülői értekezlet tartása, évente minimum 3-szor.

- ◆ Anamnézis felvétele, bizalmas légkörben a szülővel.
- ◆ Anyás beszoktatás lehetőségének biztosítása tanévkezdés előtti héten.
- ◆ A beszoktatás első hetében mindkét óvodapedagógus minimum 3 egész napot a gyerekekkel töltsön.
- ◆ Szeptemberben a családokkal közös kirándulás Szentendrére ahol a kiscsoportosok „óvodássá avatása” történik sok játékkal, versenyekkel.
- ◆ Novemberben Márton-napi Alapítványi Bál szervezése szülőkkel közösen.
- ◆ A szülők és a gyermekcsoport kapcsolatának erősítése érdekében nyílt ünnepek szervezése (kiscsoportban: Anyák-napja, Évzáró, középső csoportban: Karácsony, Anyák-napja, Évzáró, nagycsoportban: Karácsony, Farsang, Anyák-napja, Évzáró).
- ◆ Évközben játszódélután, középső és nagycsoportban nyílt napok szervezése.
- ◆ Május utolsó péntekén a gyereknapal egybekötött Csupa-Csoda Nap megrendezése, délelőtt vidám játékok, vetélkedők, délután táncház a szülőkkel közösen.

### ***A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére***

*Célunkat akkor érjük el, ha a gyermek:*

- *nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi, nyitott és érzékeny a pozitív dolgok befogadására*
- *képes felmérni a saját helyzetét a társai között, elfogadja mások kezdeményezését (esetenként a saját akaratát is képes alárendelni, késleltetni igényeinek teljesítését)*
- *ismeri és alkalmazza a csoport szokás- és szabályrendszerét, ezért képes az önálló helyzetmegoldásra, a konfliktusos helyzet megoldására viszonylag önállóan, szükség szerint a felnőtt segítségét kérve*
- *igényli a közös tevékenységekben való részvételt*
- *érti és alkalmazza az egyszerű metakommunikatív jelzéseket*
- *elfogadja és megérti a sajátjától eltérő tulajdonságokkal bíró társak jelenlétét*
- *viselkedésében fellelhetőek az önfegyelem és udvariasság jelei*
- *észreveszi és segíti rászoruló társait*
- *ismeri és alkalmazza a kulturált udvariassági szokásokat a felnőttekkel és társaival.*

### **Sajátos sikerkritériumaink**

- ◆ Ismerik a közösségben megkívánt viselkedéskultúrát.
- ◆ Szeretik, és koruknak megfelelően védik a természetet, megbecsülik és tiszteletben tartják az élővilágot, szívesen ápolják a környezetet, gondoskodnak az állatokról.
- ◆ Érzelmeken, indulataikon koruknak megfelelően tudnak uralkodni.
- ◆ A felnőtteket és munkájukat tisztelik.
- ◆ A közösség érdekében szívesen vállalnak megbízatást, munkát.
- ◆ Alakulóban van a feladattudatuk.
- ◆ Koruknak megfelelően kialakult a felelősségérzetük, képesek egyszerű döntések önálló meghozatalára.
- ◆ Igényesek a saját tevékenységükkel szemben.
- ◆ Nem peremhelyzetűek, szívesen játszanak velük a többiek.
- ◆ Türelemre, kitartásra képesek.
- ◆ A szülőkkel való kapcsolat a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik.

## **3.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása**

### **Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés tagóvodánkban**

Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a **gyermek szabad játéka által** valósul meg. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció alakulásával.

A program lényeges része a **beszéd**, az **anyanyelv** és a **kommunikáció** fejlesztése. Csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek képesek az alap-kultúrtechnikák elsajátítására. A kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze.

#### **3.3.1 Az anyanyelvi kommunikációs nevelés**

*Az anyanyelvi kommunikációs nevelés átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét, ezért valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladatunk. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére,*

szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, fokozására, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére figyelmet fordítunk.

Önképzéssel és közművelődési lehetőségek felhasználásával fejlesztjük az anyanyelvi kultúránkat.

Felhívjuk a szülők figyelmét a beszélgetéseknek, a beszélgetéssel kísért együttes tevékenységeknek a gyermekek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a szülő – gyerek kapcsolatot erősítő hatására.

### **Anyanyelvi kommunikációs fejlesztés és nevelés tagóvodánkban**

A kommunikáció egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másikhoz, a társ reakcióiból (kommunikációs és metakommunikációs) a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése. A kommunikáció és a metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést. Az **egyéni fejlődés biztosításához** szükséges, hogy az **óvodapedagógus személyes példájával** (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével **ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt**, teremtsen lehetőséget a monológikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket (pl. érzelmeket jelző gesztusok, atckifejezések, testtartások). Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása –beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel (a javítgatás elkerülésével)- az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermekek beszéd- és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermekek számára a közösségben.

#### **Célunk**

- *Bátran és helyesen, a magyar nyelv ritmusának, hangsúlyozásának, szabályainak megfelelően beszélő, érzelmeiket, gondolataikat kifejezni tudó gyermekek nevelése, akik megfelelő hangerővel, helyesen ejtett hangokkal beszélnek.*

#### **Sajátos céljaink**

- ◆ Beszédkedv felkeltése és fenntartása.
- ◆ A beszédhallás és szövegértés fejlesztése.
- ◆ Kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikhoz, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával.

#### **Feladatunk**

- *olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat*
- *nevelői tevékenységünk egészében – beszélő környezettel, helyes minta és szabálykövetéssel (a javítgatás elkerülésével), a kommunikáció különböző formáinak alkalmazásával – az anyanyelvi kifejezőkészség fejlesztése*
- *az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés megvalósítása, mely során figyelmet fordítunk a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének felkeltésére, fenntartására, megnyilvánulásai, kérdéseik támogatására, és a válaszok megfogalmazására*
- *a természet és a társadalmi környezet jelzéseinek, nonverbális közléseinek észre vétetése, megismertetése*
- *kérdések feltevésével a gyermekek gondolkodásának fejlesztése, párbeszédhelyzetek kialakítása*
- *az óvodába lépéstől kezdve a gyerekek egyéni beszéd-sajátosságainak és beszédfejlődésének figyelemmel kísérése, szükség esetén szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztő pedagógussal*
- *az idegen nyelvű gyermekek beszédfejlődésének hangsúlyozott segítése.*

#### **Sajátos feladataink**

- ◆ Kommunikációs helyzetek teremtése, gyermekek beszédkedvének felkeltése.
- ◆ A gyermekek szókincsének bővítése.
- ◆ Metakommunikációs eszköztár megismertetése, gyakoroltatása játékban.
- ◆ A társ verbális és nonverbális reakciói megértésének segítése.
- ◆ Anyanyelvi játékok beépítése a minden napi éltbe.
- ◆ A nyelvileg hátrányos helyzetű, illetve nyelvileg kiemelkedő gyermekek differenciált fejlesztése.



## **Gondozás**

A gondozási feladatok végzése közben beszélgetünk a gyerekekkel. Bátorítjuk őket szükségleteik, kívánságaik szóbeli kifejezésére.

Megnevezzük a ruhadarabokat, tisztálkodási eszközöket, ételeket stb. A folyamatos beszélgetéssel serkentjük a gondolkodásukat, az illeszkedő nyelvi formák választékát felkínálva segítjük a gyermekek szocializációját.

### **Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés**

Az együttes tevékenységeken alapuló jó légkörben megnyilvánul a gyermekek kapcsolatteremtési vágya, megnyilatkozási szándéka, érdeklődése, alkalmazkodási képessége. Elsajátítatjuk a gyermekekkel a párbeszéd különböző, az együttműködést segítő fordulatait, kifejezéseit, az udvariassági formákat (megszólítás, felszólítás, kérdés, figyelmeztetés stb.) és mindezek metakommunikációs jelzéseit.

Megtanítjuk a konfliktushelyzetek egymást tiszteletben tartó megoldását, az ehhez tartozó nyelvi fordulatokkal együtt.

### **Játék**

A társas kapcsolatok kialakításával segítjük a beszédfejlődést, a nyelvi és metakommunikációs megnyilvánulások bemutatásával, fejlesztésével színesítjük a gyermekek beszédét. Segítjük a szerepjátékok kialakulását, fejlődését, mert jó lehetőséget nyújtanak az utánzásra, az alkalmazkodásra, a beszédmódok, nyelvi eszközök használatára (szóbeli kapcsolatok helyzeti sajátosságainak elsajátítására a családban, óvodában, üzletben, vendégségben stb.).

Fejlesztőeszközként alkalmazzuk a bábozást. A báb segítségével megszólaltatjuk, beszéltetjük a hallgató, visszahúzódo gyermekeket. Fejlesztjük a gyermekek érzelmi kifejezőképességét, gyakoroltatjuk az elbeszélő és párbeszédes beszédformákat, felismertetjük velük, miképpen tudnak bánni a hangjukkal, hangmagasságukkal, hangszínükkel. Hangfejlesztő játékokat kezdeményezünk (állatok, természeti jelenségek, járművek hangjának utánzása). Anyanyelvi játékokat játszunk a gyerekekkel, melyek mozgásra, cselekvésre, érzelmi meghatározottságra építve szolgálnak az összefüggő beszéd és a párbeszéd fejlesztésére.

### **Munka jellegű tevékenységek**

Lényege a jól összehangolt, közös cselekvés, ezért folyamatos nyelvi kapcsolatot tartunk a gyermekekkel. Megtanítjuk őket erre a kapcsolattartásra egymás között is (munka elosztása, egymás utáni tevékenységek megbeszélése). Segítjük a beszédfejlődést a tevékenységek, teendők, tárgyak, szabályok, az eszközhasználat és a munkaszervezés módjának a közlésével, az utasítás megértésének ellenőrzésével. Ezekkel bővítjük a nyelvhasználat területeit. A beszédkapcsolatokon alapuló együttműködés kialakítására törekszünk.

### **A tevékenységekben megvalósuló tanulás**

▪ **Verselés, mesélés:** az anyanyelvi nevelés legfontosabb területe. Az irodalmi szövegek gyarapítják a szókészletet. Kifejezések, szólások, nyelvi fordulatok megismertetésével, különféle stiláris eszközök használatával gazdagítjuk a gyermekek kifejezőképességét.

▪ **Rajzolás, mintázás, kézi munka:** felismertetjük a gyermekekkel, hogy valamely élményt, eseményt, érzést többféle úton kifejezhetünk. Érzékeltetjük, hogy a közös élmény ábrázolása mindenkiben más-más élményeket, érzéseket, gondolatokat vált ki. Gyakoroltatjuk a téri érzékelést, az arányok, irányok nyelvi kifejezését.

▪ **Ének, zene, énekes játék, gyermektánc:** az élőbeszéd érzelmeit tükröző, jelentést hordozó elemeit gazdagítjuk a hangképzés, a tiszta ejtés, a hangsúly, a hangerő, a hanglejtés, a beszéddallam, a szabályos ritmus, a tempó, tempóváltás gyakoroltatásával.

Gazdagítjuk a gyermekek szókincsét a zenében használt fogalmak megismertetésével (magas – mély, halk – hangos stb.). Segítjük a helyes beszédritmus, artikuláció, hangképzés kialakulását a mondókázással, énekléssel, ritmikus mozgáselemekkel.

▪ **A külső világ tevékeny megismerése:** A gyermekek környezetének a család, az óvoda személyeinek, tárgyainak megismerésével, megnevezésével segítjük az anyanyelv fejlődését. Gyarapítjuk a szókincsüket az élő és élettelen világ megismerésével kapcsolatban.

Segítjük a gondolkodás fejlődését a kérdésekkel-válaszokkal, az ok-okozati összefüggések megfogalmazására ösztönözzük őket.

A beszédet és gondolkodást együttesen fejlesztjük a matematikai tevékenységek révén.

Megtanítjuk a gyermekeket a szóban közölt matematikai feladatok pontos megértésére.

Végiggondoltatjuk, majd megfogalmaztatjuk velük a megoldáshoz vezető utakat.

Elmondattuk velük a hasonlóságról és különbözőségekről gyűjtött tapasztalataikat. Pontos nyelvi kifejezésekre biztatjuk és tanítjuk őket. Alkalmaztatjuk velük a konkrét tapasztalatok során szerzett nyelvi ismereteiket (viszonyfogalmak használata, melléknévfokozás, névutók használata stb.)

▪ **Mozgás:** Megismertetjük őket a testnevelés foglalkozásokon használt kifejezések jelentésével, a felszólító mód használatával. Bővítjük a szókincsünket a testrészek, a mozgások, a foglalkozásokon használt tárgyak, eszközök megnevezésével.

### **A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére**

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyermekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket
- bátran szólalnak meg, megfogalmazzák gondolataikat, érzéseiket. Képesek folyamatos elbeszélésre, próbálkoznak a történetek logikai és időbeli sorrendjének követésével
- képesek a párbeszédre, használják a megfelelő beszédfordulatokat
- kialakul a beszédfigyelmiük, kíváncsiak a felnőttek és társaik mondanivalójára
- meghallgatják a kérdéseket és válaszolnak rájuk
- a beszédhelyzetnek megfelelően, jól érthetően, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel, hangerővel és sebességgel beszélnek
- beszédüket a személyiségüknek megfelelő, az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelően természetes gesztusokkal arcjátékkal kísérik
- tisztán ejtik a hangokat.

### **Sajátos sikerkritériumaink**

- ◆ Jól használják a metakommunikációs eszközöket.
- ◆ A közölt információt megértik.
- ◆ Bátran kérdeznek.
- ◆ Verbális emlékezetük koruknak megfelelő.
- ◆ Ismerik és használják az udvariassági szavakat.
- ◆ Tudnak szemkontaktust teremteni.
- ◆ A migráns kisgyermek is megértik az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képesek magukat megértetni.

### **3.3.2 Értelmi fejlesztés és nevelés**

**Célunk**

- A gyermek értelmi képességeinek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitásának fejlesztése
- A gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve változatos tevékenységek biztosítása, amelyeken keresztül továbbiakat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

### **Sajátos céljaink**

- ◆ A gyerekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése.
- ◆ Kognitív képességek fejlesztése:
  - egyre pontosabb, valóság-hű észlelés
  - figyelem-összpontosításra való képesség
  - valósághoz közelítő képzeletbeli működés
  - reprodukív emlékezet
  - problémamegoldó és kreatív gondolkodás

**Feladatunk**

- valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása
- a gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben történő gyakoroltatása
- változatos, sokoldalú tevékenységek felkínálása - építve érdeklődésükre, kíváncsiságukra, mint életkori sajátosságra -, melyeken keresztül a gyermekek tapasztalatokat szerezhetnek a természeti és társadalmi környezetről
- a gyermeki aktivitás fenntartása, kíváncsiságuk kielégítése
- olyan élethelyzetek, lehetőségek teremtése, ahol a gyerekek maguk vizsgálódhatnak, megbeszélhetik a jelenségeket, gondolkodásra, magyarázatok keresésére indulhatnak a világ felfedezése közben
- bizonyos tevékenységek állandóságának és az ehhez kapcsolódó pozitív attitűd biztosítása

- *a ránk bízott gyermek egyéni sajátosságainak, értelmi funkcióinak, mozgásfejlettségének, egyéb képességeinek megismerése, személyére szóló fejlesztése*
- *a motivációs helyzeteket átgondolásakor, a tevékenységek szervezésénél ügyelni kell a gyermekeket ért ingermotiváció megválasztására, megtartására*
- *a gyermekek önbizalmának növelése pozitív megerősítés alkalmazásával*
- *a sajátos nevelési igényű gyermek számára is a fejlesztő, másságot elfogadó környezet biztosítása*
- *szakmai kapcsolat tartása és együttműködés a nevelést segítő szakemberekkel (fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógypedagógus, stb.).*

### Sajátos feladataink

- ◆ Változatos tevékenységek szervezése, biztosítása.
- ◆ Sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása, mely a későbbiekben élményként előhívható
- ◆ A természet és a társadalmi környezet jelzéseinek, nonverbális közléseinek észre vétetése, megjelenítése.
- ◆ A gyermek kíváncsiságára, érdeklődésére építés.
- ◆ Az egyéni érdeklődési kör figyelembe vétele.
- ◆ Figyelem-összpontosításra motiválás.
- ◆ Minden gyermeki kérdés megválaszolása.
- ◆ A pszichikus képességstruktúrák fejlődésének egyéni nyomon követése, a szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba.
- ◆ Részképesség lemaradás időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és az óvodavezetőnek.
- ◆ Komplex tevékenységek szervezése: az élő- és élettelen környezet megismeréséhez kapcsolódva.
- ◆ Kihasználjuk a mozgás transzferhatását a kiemelt feladatok megvalósításában és az értelmi nevelésben. A kívánt aktivizációs, figyelmi szint elérését is a mozgásos játékokkal érjük el.
- ◆ Középső és nagycsoportban a testnevelés és matematika vagy környezet tevékenységet osztott csoportban tartjuk az értelmi, a mozgás, a gondolkodás és a személyiségfejlődés érdekében.
- ◆ Egyéni, differenciált feladatadás.
- ◆ A gyermekek képességeinek fejlesztéséhez, a képességek egyéni kibontakoztatásához, az ismeretek sokoldalú megtapasztalásához IKT eszközök alkalmazása.
- ◆ Preventív fejlesztés kiemelt feladatai
  - Kiscsoportban: természetes nagymozgások, és mozgáson keresztül a testséma és észlelés alakítása.
  - Középső csoportban: egyensúlyérzék fejlesztése, testsémán belül az oldaliság kialakítása, erre építve a térpercepció fejlesztése.
  - Nagycsoportban: finommotorika, percepció, gondolkodási műveletek fejlesztése változatos lehetőségek biztosításával.

### A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha életkoruknak megfelelően:

- *a gyermekek a kapott feladatokat megértik, önállóan teljesítik*
- *kialakul a szándékos figyelmük, megbízható az emlékezetük*
- *felismerik az elemi ok-okozati összefüggéseket, rész-egész viszonyát, tevékenységeikben gyakorolják*
- *a jelenségeket globálisan szemlélik*
- *képesek a rugalmas tevékenység váltásra*
- *problémamegoldó gondolkodásuk kialakul*
- *gondolkodásuk fejlettségi szintje közelít az elvont gondolkodásig*
- *képesek a hibák észrevételére, javítására*
- *kialakul a szabálytudatuk*
- *a tevékenységekben eszközhasználatuk kreatív, önálló*
- *kialakul a felelősségtudatuk*
- *képesek a munkájuk eredményét előre látni*
- *képesek a figyelemmegosztásra*
- *kialakul formaállandóságuk, a részletek pontos észlelése*
- *alkotásaikban megjelennek az egyéni fantáziára utaló jelek*
- *jól tájékozódnak síkban, ügyelnek az arányosságra*
- *a közös élményeket megjelenítik rajzaikban, szóban is meg tudják fogalmazni azokat*

- képesek változó tempójú, irányú, ritmusú mozgásra
- mozgásuk harmonikus, rendezett
- jól tájékozódnak az őket körülvevő környezetben

### Sajátos sikerkritériumaink

- ◆ Szabálytudatuk mellett kialakul a feladattudatuk.
- ◆ Koruknak megfelelően kialakul a pontos érzékelésük, észlelésük.
- ◆ Képesek vizuális, auditív differenciálásra.
- ◆ Térbeli viszonyokat képesek felismerni, megnevezni.
- ◆ A keresztszernak működése koruknak megfelelő.
- ◆ Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.

## 4. Az óvodai élet megszervezésének elvei

### 4.1 Személyi feltételek

*A Pedagógiai Programunkban megfogalmazott célok és feladatok, a jogszabályban előírt személyi feltételek biztosításával megvalósíthatóak.*

*Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.*

*A nevelőmunka kulcs-szereplőjének az óvodapedagógust tekintjük, jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus (és valamennyi segítő munkatársa) modellt, mintát jelent a gyermekek számára; személyisége az elfogadó és szeretetteljes, támogató attitűdön alapszik. A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.*

#### **Alapvető elvárásaink az óvodával jogviszonyban álló alkalmazottak felé:**

- a munkaköri leírásban foglaltakat maradéktalanul teljesítse
- az intézmény etikai kódexének megfelelő magatartást tanúsításon
- személyiségjegyeivel és külső ápoltságával és megjelenésével a gyermekintézmény értékrendjét képviselje
- a pedagógiai programunk szellemiségét képviselje
- rendelkezzen nyitottsággal és toleranciával a különbözőségek elfogadására
- legyen képessége és hajlandósága az összehangolt, tudatos munkára

#### **Elvárásaink az óvodapedagógus felé különösen:**

- rendelkezzen a hatályos jogszabály által előírt szakirányú végzettséggel (az óvodapedagógiára vonatkozó szakmai ismeretek, a nevelőtestület jogköréhez tartozó intézményi dokumentumok, belső szabályzatok ismerete)
- folyamatos önképzési igény jellemezze
- legyen képes a különböző szakmai ismeretek anyagát összekapcsoló, harmonizáló pedagógiai módszerek alkalmazására,
- az előírt dokumentációkat (pedagógiai programban előírt, Egyesített Óvoda által szabályozott, és a tagóvodai plusz megállapodások szerinti) megfelelő szakmaisággal vezesse
- nevelői alkalmasságát jellemezze: jó kapcsolatteremtő képesség, empátia, kedves nyílt személyiség, jó szervezőképesség
- legyen elhivatott a pedagógus pálya felé

### Tagóvodánkra jellemző személyi feltételek

Elvárásaink az óvodapedagógus felé:

- ◆ Segítő, támogató, elfogadó, megengedő attitűd.
- ◆ Vidám, felszabadult játéklétkör létrehozásának képessége.
- ◆ Differenciált nevelés iránti elkötelezettség.
- ◆ Jó empátiás készség.
- ◆ Gyermek- és családcentrikuság.
- ◆ Környezettudatos szemlélet.
- ◆ Csapatjátékos.

A Pedagógiai program bevezetésénél már a nevelőtestület többsége elvégezte a **"Fejlesztő pedagógus" tanfolyamot**, részt vett az elméleti és gyakorlati továbbképzésben. A program alkalmazásánál távlati cél,

hogyan a nevelőtestület minden tagja megszerezze a fejlesztőpedagógusi tanúsítványt, vagy szakvizsgát, így biztosítva az óvoda egységes nevelési koncepcióját.

Sindelar és DIFER mérési jogosítvánnyal a fejlesztőpedagógus és a tagóvodavezető rendelkezik.

A pedagógiai, pszichológiai kutatások eredményei, az óvoda nevelési programjának sokszínűsége szükségessé teszik a pedagógusok **rendszeres belső- és külső továbbképzését, önképzését**. Ezt segítik a helyi munkaközösségek, a helyi pedagógiai szakmai és szakszolgáltató intézmények, ezek megyei és országos szintű szervezetei.

A **logopédus** óraadóként heti két alkalommal foglalkozik az erre rászoruló gyermekekkel. Feladata: elsősorban a gyerekek beszédének szűrése a beszédfejlődés akadályoztatása szempontjából, ezek kezelése, másodsorban középsőcsoport évvégén, de legkésőbb nagycsoport elején dyslexia prevenció vizsgálat végzése minden egyes gyereknél, szükség esetén annak szakszerű terápiája.

**Pszichológus** is óraadóként segíti munkánkat heti egy alkalommal, mely elsősorban a korai felismerésre, és a megoldásban történő közreműködésre teszi a hangsúlyt: egyrésztől kapcsolatot tart a szülőkkel, másrésztől a problémás gyermekeket speciális szakirányú intézménybe irányítja.

A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális nevelését, fejlesztését az adott sérülés specifikumának adekvát **utazógyógyepedagógus** segíti. Feladata a sajátos nevelési igényű gyermekek terápiás megsegítése, valamint tanácsadás pedagógusoknak és igény szerint a szülőknek.

A szaksegítők az Egyesített Óvoda (pszichológus) és az Egységes Gyógyepedagógiai Módszertani Intézmény alkalmazásában állnak.

Óvodánkban a **fejlesztő feladattal megbízott óvodapedagógus** (fejlesztőpedagógus) a gyermekek szűrését, terápiáját, fejlesztését egyéni és kiscsoportos formában, csoporton belül és kívül végzi.

### **Tagóvodánk Közalkalmazotti Etikai Kódexe**

A kódex célja, hogy igazodási pontokat nyújtson a közalkalmazottaknak olyan helyzetekben, amelyek nem szabályozhatók pusztán jogi eszközökkel. Célja az is, hogy a közmegegyezésen alapuló szabályok elfogadása, valamint a velük való azonosulás révén erősítse a közalkalmazottak belső összetartozását, ezáltal fokozza a társadalmi megbecsültségét. Továbbá az is, hogy az óvoda partnereit informálja a pedagógus és a technikai dolgozók munkavégzésének erkölcsi normáiról. A kódex csupán olyan mozzanatokat tárgyal, amelyek etikai szempontból ítélandók meg. A kódexben foglaltak a közalkalmazottak számára ajánlásnak tekintendő.

#### 1. A személyiséggel kapcsolatos etikai normák

- ✦ Törekedjen saját személyiségének fejlesztésére.
- ✦ (lelkiismeret, nyíltság, türelem, emberszeretet, optimizmus, igazságérzet, empátia, önzetlenség, a másság elfogadása, áldozatkészség, önkontroll, felelősségvállalás).
- ✦ Tanúsítson szélsőségektől mentes magatartást. Viselkedésében, modorában, megnyilvánulásaiban legyen kiegyensúlyozott és mértéktartó.
- ✦ Helyes életvitel és erkölcsiség jellemezze saját egyéniségének vállalása és megmutatása mellett.
- ✦ Fejlessze tovább együttműködési készségét.
- ✦ (azonos csoportban, illetve műszakban dolgozó kollégával, nevelőtestülettel).
- ✦ Fejlessze vezetői készségeit.
- ✦ (döntésképeség, kreativitás, határozottság, rugalmasság, tudatosság, szervezőkészség, konfliktuskezelő, kommunikációs és problémamegoldó képesség).
- ✦ Személyiségével pozitív hatást gyakoroljon a gyermekekre.
- ✦ Törekedjen a hibák megelőzésére, illetve kijavítására. (hiszen minden ember tévedhet, hibázhat)
- ✦ Hitbeli meggyőződését, politikai szerepvállalását határozottan különítse el a munkájától.
- ✦ Ápolja, művelje és védje az anyanyelvünket.

#### 2. A pályával, munkavégzéssel kapcsolatos etikai normák

- ✦ A pedagógus pályája során tudását állandó önképzéssel gyarapítsa, fejlessze a hivatásához szükséges képességeit. A szakmai ismeretek mellett folyamatosan művelje magát a kultúra, a tudomány, és a gyakorlati élet területén.
- ✦ A pedagógus tudását átadva biztosítsa a gyermekekben rejlő képességek kibontakozását, biztosítsa fejlődésüket, hogy kudarc nélkül éljék meg az első iskolai évet.
- ✦ A technikai dolgozó ismerje az óvoda helyi programját, és ennek ismeretében működjön együtt a pedagógusokkal.
- ✦ Járuljon hozzá gyakorlati és elméleti munkájával az óvoda nevelési céljainak megvalósulásához.
- ✦ A pályakezdő gyakorlottabb kollégáitól tanulva folytassa szakmai gyakorlati önképzését.
- ✦ A gyakorlottabb pedagógus, technikai dolgozó szakmai tanácsokkal segítse a pályakezdő munkáját.

- ✦ Törődjön testi és lelki egészségével. Betegség esetén csak abban az esetben végezze tovább a munkáját, ha az a gyermekekre nézve semmiféle ártalommal sem járhat.
- ✦ Ünnepeken, ünnepélyeken alaklomhoz illő ruhában jelenjen meg.
- ✦ Tartsa be pontosan a munkaidő kezdetét és végét.

### 3. A nevelő-oktató munkával kapcsolatos etikai normák

- ✦ Tartsa tiszteletben a gyermekek egyéniségét és emberi méltóságát.
- ✦ Ne alkalmazzon sem testi, sem lelki erőszakot céljai elérése érdekében.
- ✦ Igazítsa nevelési céljait, módszereit, eszközeit a gyermekek életkorához, egyéniségéhez és képességeikhez.
- ✦ Törődjön minden gyermek fejlesztésével, ne alkalmazzon diszkriminációt.
- ✦ Alkalmazzon egyéni bánásmódot és nyújtson támaszt személyre szóló fejlesztő feladatokkal is.
- ✦ Juttassa érvényre az óvoda nevelési programjában megfogalmazott nevelési elveket, eljárásokat.
- ✦ Tevékenyen vegyen részt az óvoda éves nevelési tervének létrehozásában és az ott megfogalmazott fő feladatokat vegye figyelembe saját tervező munkája során.
- ✦ Kísérje figyelemmel éves nevelő-oktató munkája tervének megvalósulását, és szükség esetén vizsgálja felül.
- ✦ Kövesse folyamatosan nyomon a gyermekek fejlődését és az elért eredményeket, illetve visszaeséseket dokumentálja.
- ✦ Készüljön fel a szervezett tevékenységekre, gondoskodjon megszervezésükről, és azokat pontosan tartsa meg.
- ✦ Törekedjen a tanulási tevékenység élményszerűségére, biztosítson sokoldalú tapasztalatszerzési lehetőségeket.
- ✦ Végezzen hatékony nevelőmunkát a szervezett tanulás kötelező formáin kívül is a törvényes munkaidő határain belül.
- ✦ Törekedjen a nevelés során keletkező konfliktusok helyes kezelésére és nyújtson segítséget a gyermekek személyes konfliktusainak, problémáinak megoldásában.
- ✦ Szervezzen programokat az óvoda hagyományai szerint, és azokon vegyen részt.
- ✦ Kezdeményezzen, és folyamatosan tartson kapcsolatot a gyermekek szüleivel a nevelés összehangolása érdekében. Tartsa tiszteletben a szülők elsődleges felelősségét.
- ✦ Nyújtson segítséget szociális, mentális problémák észlelése esetén, illetve ha szükséges teremtsen kapcsolatot a segítő szolgálatokkal.
- ✦ Tartsa szem előtt a játéktevékenység prioritását.
- ✦ Figyeljen a gyermekek mozgás ~, pihenés ~, és személyes kapcsolat iránti igényeire.
- ✦ Folyamatosan tájékozódjon a fejlesztő pedagógia szakmai eredményeiről, fejlődéséről.
- ✦ A nevelés szempontjainak érvényesítésével lássa el a szervezett tanulási tevékenység helyettesítését.
- ✦ Használja fel szaktudását a gyermekek fejlesztése érdekében.  
(fejlesztő pedagógusi képzés, kompetencia alapú nevelés, DIFER, Sindelar, beszédértés-beszédészlelés, szenzomotoros, környezetünk megismerése, fejlesztő szakvizsga, tehetséggondozás, együttnevelés, népdal-népzene, Alapozó terápia, drámapedagógia, stb.)

### 4. A gyermekekkel való kapcsolat etikai normái

- ✦ Törekedjen arra, hogy pozitív érzelmeket közvetítsen, elfogadó legyen. Elsősorban a gyermekek testi, szellemi, erkölcsi növekedését mozdítsa elő.
- ✦ Tartsa tiszteletben a gyermekek egyéniségét, és a pedagógus adjon tág teret kezdeményező hajlamuknak.
- ✦ Vegye figyelembe és törekedjen a gyermekek egyéni szükségleteinek kielégítésére. (biológiai, fiziológiai, biztonság, szociális, társas, megbecsülés, elismerés, tudás, megértés, elfogadás, önmegvalósítás)
- ✦ A pedagógus felelősséggel mérlegelje az egyéni képességeket.
- ✦ A technikai dolgozó a pedagógussal együttműködve törekedjen az egyéni bánásmódra.
- ✦ Ne tegyen különbséget gyermekek között.
- ✦ Ne alkalmazzon testi fenyítést, lelki terrort.
- ✦ Ne alázza meg, és ne gúnyolja ki a gyermekeket.
- ✦ Ne alkalmazzon fegyelmezést vagy büntetést, a pedagógus is csak akkor, ha szakmai szempontból ezt tartja a legcélravezetőbb pedagógiai eljárásnak.
- ✦ A pedagógus külön ne tanítsa, fejlessze saját óvodásait anyagi ellenszolgáltatásért.
- ✦ A nevelőtestülettel egységes erkölcsi értékeket közvetítsen a gyermekek felé.

- ✦ Kívánatos, hogy a pedagógus és technikai dolgozó gyermeke ne legyen a saját csoportjában.

#### 5. A szülőkkal való kapcsolat etikai normái

- ✦ A kapcsolat alapja a közös tisztelet, megbecsülés legyen.
- ✦ A pedagógus és a szülő kapcsolatát az egyenrangúság, és a partnerség jellemezze. A pedagógus csak a pedagógia kompetencia területén érvényesítse –szaktudás alapján- a nevelő vezető szerepét.
- ✦ A pedagógus szülői értekezleten csak az egész csoportot érintő kérdéseket, gondokat, feladatokat tárgyalja. Kerülje az egyes gyermekeket –így szüleiket- bántó, megszegyenítő, egyéni értékelésekre utaló megjegyzéseket.
- ✦ A pedagógus készüljön fel a családlátogatásokra, fogadóórákra, és ilyenkor nyújtson teljes körű információt, és maga is gyűjtse azokat a gyermekekről.
- ✦ A technikai dolgozó ne informálja a szülőket pedagógiai jellegű problémákról.
- ✦ Szigorúan bizalmasan kezelje a szülőkkal folytatott egyéni beszélgetések során elhangzott családi vonatkozással bíró információkat.
- ✦ Ügyeljen a gyermekek és szüleik jó hírnevéhez fűződő jogainak érvényesülésére a szülőkkal való találkozások során.
- ✦ Határolja el magát a csoportpénz gyűjtésétől.
- ✦ Ne fogadjon el olyan ajándékot, amely értékénél vagy az ajándékozás módjánál fogva lekötöttséghez vezethet.
- ✦ Ne vegye igénybe a szülők munkáját saját céljaira térítésmentesen.
- ✦ A pedagógus kezdeményezzen szociális segítségnyújtást, ahol szükséges.
- ✦ Ne tegyen különbséget a szülők között.

#### 6. A szakmai és a kollegiális kapcsolat etikai normái

- ✦ Törekedjen az értékek tiszteletére, a kollégák megbecsülésére.
- ✦ A pedagógus törekedjen az innovatív beállítódásra és a pedagógushivatás iránti elkötelezettségre.
- ✦ Aktívan vegyen részt az óvoda szervezeti kultúrájának alakításában, mint a szervezet tagja.
- ✦ Működjön együtt a nevelőtestülettel, kollégáival. A pedagógus folyamatos kollegiális kapcsolatot tartson fenn nevelési és szakmai kérdésekben.
- ✦ Hangolja össze munkáját az azonos csoportban dolgozó pedagógus és dajka.
- ✦ A pedagógus tartsa tiszteletben a dajka munkáját.
- ✦ A dajka működjön együtt a csoport pedagógusaival a nevelési területeken.
- ✦ Érdeklődjön a kollégái munkája iránt és ossza meg velük saját tapasztalatait.
- ✦ A pedagógus fogadja nyitottan a nevelőtársak szakmai észrevételeit, a kritikákat is.
- ✦ Korrekt módon adjon hangot saját szakmai megállapításainak, véleményének.
- ✦ Fogadja toleranciával szakmai viták során az övével ellentétes nézeteket, tárgyszerűsége törekedjen.
- ✦ Vegyen részt az óvoda közéletében; alkotó módon közreműködjön az értekezleteken, az intézményi szintű feladatokban, valamint a pedagógus a nevelőtestületi döntéshozatalokban.
- ✦ A pedagógus aktív részese legyen az óvoda szakmai életének. (bemutatók, pályázatok)
- ✦ A pedagógus méltó módon képviselje intézményét és a pedagógushivatást a külvilág előtt.
- ✦ Álljon ki a kollégája mellett a gyermekek, a szülők és a külvilág előtt, amíg a másik szakmai vagy etikai hibája kétséget kizáróan be nem bizonyosodott.
- ✦ Legyen titoktartó a kollégáival kapcsolatos magánjellegű információkkal és az óvoda belső életével kapcsolatban.
- ✦ Ne bírálja kollégáit, az intézmény dolgozóit és a szülőket sem a gyermekek jelenlétében, sem az óvodán kívül.
- ✦ Vegyen igénybe minden jogos eszközt az óvoda és szakmája jó hírének öregbítése céljából.
- ✦ Fogadja el a különböző egyéniségű kollégáit, munkatársait.
- ✦ Őrizze meg saját személyiségének hitelességét.
- ✦ Korrektség, tárgyilagosság, őszinteség, kölcsönös bizalom és tisztelet jellemezze a vezető és az alkalmazotti közösség kapcsolatát.
- ✦ Tevékenyen vegyen részt az óvodában minőségfejlesztési munkájában.
- ✦ Saját munkájához önkritikusan viszonyuljon, azt állandóan ellenőrizze, értékelje.
- ✦ Nyitottan együttműködően fogadja a szakmai ellenőrzést, értékelést.
- ✦ A pedagógus ne használja fel pedagógiai kapcsolat következtében kialakult helyzetét semmiféle jogtalan előny megszerzésére.

## I. számú függelék:

### A pedagógus elvárásai

- ✦ Fejlődését, önképzését, és továbbképzését segítse a munkáltató, és a sikeresen befejezett képzést elismerésben részesítse.
- ✦ Tisztelet és megbecsülés övezzék az óvoda és a társadalom részéről.
- ✦ Ne kényszerítsék pedagógus hivatásával össze nem függő feladatok elvégzésére.
- ✦ Szeretettel, támogatóan fogadják az új munkahelyén.
- ✦ Törődjenek a pályakezdekők gyakorlatlanságából adódó gondjaival.
- ✦ Kapjon megfelelő és hiteles, a munkáját és fejlődését segítő információkat kollégáitól, feletteseitől és az oktatásirányítástól.
- ✦ Méltó módon ismerje el a munkáltató, a fenntartó, és az oktatásirányítás a pedagógus pályán elért eredményeket.
- ✦ Az intézményvezető és a fenntartó gondoskodjon az aktív pályáját befejező pedagógus méltó visszavonulásáról.
- ✦ A gyermekek és szüleik tanúsítsanak tiszteletet iránta.
- ✦ Munkáját és hivatását megbecsülik, és méltóképpen elismerjék, tekintélyét ne csorbítsák a kollégái, felettesei, az oktatásirányítás.
- ✦ Munkáját szakmailag megalapozott, ismert és elfogadott kritériumok szerint ellenőrizték és értékeljék.
- ✦ Munkáját humánus körülmények között, demokratikus légkörben, fejlett szervezeti kultúrában, megfelelő tárgyi eszközök, feltételek biztosításával, egészségvédelmi szempontoknak megfelelő, kulturált létesítményben végezhesse.
- ✦ Olyan javadalmazásra való jogosultság, amely biztosítja számára –családostul- az egészséges és az értelmiségi emberhez méltó életmódot.

## II. számú függelék:

### A pedagógus jogai

- ✦ **19.§ (1)** *A pedagógust munkakörével összefüggésben megilleti az a jog, hogy:*
  - a) személyét, mint a pedagógus közösség tagját megbecsülik, emberi méltóságát és személyiségi jogait tiszteletben tartás, nevelői, oktatói tevékenységét értékeljék és elismerjék.
  - b) A tagóvodai módszertani útmutató alapján az ismereteket, a tananyagot, a nevelés és tanítás módszereit megválassza.
  - c) A tagóvodai módszertani útmutató alapján, a szakmai munkaközösség véleményének kikérésével megválassza az alkalmazott tankönyveket, tanulmányi segédleteket, taneszközöket.
  - d) A 4.§ (2) foglaltak magatartásával saját világnézete és értékrendje szerint végezze nevelő és oktató munkáját, anélkül, hogy annak elfogadására kényszerítené vagy kényszerítene a gyermeket, tanulót.
  - e) Irányítsa és értékelje a gyermekek, tanulók munkáját.
  - f) Minősítse a tanulók teljesítményét.
  - g) Hozzájusson a munkájához szükséges ismeretekhez.
  - h) A nevelőtestület tagjaként részt vegyen a nevelési – oktatási intézmény nevelési, ill. pedagógiai programjának tervezésében, gyakorolja a nevelőtestület tagjait megillető jogokat.
  - i) Szakmai ismereteit, tudását szervezett továbbképzésben való részvétel útján gyarapítsa, részt vegyen pedagógiai kísérletekben, tudományos kutatómunkában.
  - j) Szakmai egyesületek, kamarák tagjaként vagy képviselőként részt vegyen helyi, regionális és országos közoktatással foglalkozó testületek munkájában.
- ✦ **(2)** Azt akit munkaviszonyban, közalkalmazotti jogviszonyban pedagógus munkakörben foglalkoztatnak, továbbá, akit pedagógus munkakörből helyeztek nyugállományba, megilleti az a jog, hogy az állami szervek és a helyi önkormányzatok által fenntartott könyvtárakat, múzeumokat és más kiállító termeket ingyenesen látogassa. E jogosultságot a munkáltató, ill. nyugdíjas esetén az utolsó munkáltató által kiállított okirattal kell igazolni. Az okirat felmutatásával igazolhatja a pedagógus azt is, hogy jogosult igénybe venni a pedagógusok részére jogszabály vagy helyi önkormányzat által biztosított más kedvezményeket. Az igazolvány közokirat. Az igazolvány-nyomtatvány előállításához és forgalmazásához az oktatási miniszter engedélye szükséges.
- ✦ Az intézményünk alkalmazotti közösségének tagjait megilleti az a jog, hogy kimagasló teljesítményű munkája elismeréseként előterjessék az Év Pedagógusa, Az Év Dajkája és az Év Pedagógiai asszisztense címre, melyet a kerületi Önkormányzat adományoz az Egyesített Óvoda javaslatára.



## A pedagógus kötelességei

- ✦ **19.§ (7)** *A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy:*
  - a) A nevelő-oktató tevékenysége keretében gondoskodik a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról, erkölcsi védelméről, személyiségének fejlődéséről, továbbá az ismereteket tárgyilagosan és többoldalúan közvetítse.
  - b) Nevelő és oktató tevékenysége során figyelembe vegye a gyermek, tanuló egyéni képességét, tehetségét, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét és fejlettségét, fogyatékosságát, segítse a gyermek, tanuló képességének kibontakozását, ill. bármilyen oknál fogva hátrányos helyzetben lévő gyermek, tanuló felzárkózását tanulótársaihoz.
  - c) A gyermekek, tanulók részére az egészségük, testi épségük megőrzéséhez szükséges ismereteket átadja, és ezek elsajátításáról meggyőződjön. Ha észleli, hogy a gyermek balesetet szenved, vagy ennek veszélye fennáll, a szükséges intézkedéseket megtegye.
  - d) Közreműködjön a gyermek és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
  - e) A gyermek életkorának, fejlettségének figyelembe vételével elsajátíttassa a közösségi együttműködés magatartási szabályait, és törekedjék azok betartására.
  - f) A szülőket és a tanulókat az őket érintő kérdésekről rendszeresen tájékoztassa, a szülőt figyelmeztesse, ha gyermeke jogainak megóvása vagy fejlődésének érdekében intézkedést tart szükségesnek.
  - g) A szülő és a tanuló javaslataira, kérdéseire érdemi választ adjon.
  - h) A gyermekek és szülők emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsa.
  - i) A gyermekek részére az etikus viselkedéshez szükséges ismereteket átadja.
- ✦ **(8)** *A pedagógus hét évenként legalább egy alkalommal - jogszabályban meghatározottak szerint- továbbképzésen vesz részt. A továbbképzésben részt vevő, tanulmányait befejező pedagógust - jogszabályban meghatározottak szerint- anyagi elismerésben kell részesíteni. Megszüntethető - az Mt.89.§(3) bekezdése, ill. a Kjt.30.§-ának (1) bekezdésének d) pontjára hivatkozással- annak a pedagógusnak a munkaviszonya, ill. közalkalmazotti jogviszonya, aki a továbbképzésben önhibájából nem vett részt, ill. tanulmányait nem fejezte be sikeresen. Nem kell továbbképzésben részt venni annak a pedagógusnak, aki szakvizsgát vagy egyéb jogszabályban meghatározott vizsgát tett, a vizsgák letétele utáni hét évben.*
- ✦ *Az intézmény belső önértékelési rendszerében két évente részt vegyen az ellenőrzési eljárásban, önfeljesztési tervet készítsen. (2011.CXC. törvény a nemzeti köznevelésről, 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési – oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról, 326/2013. (VIII. 30.) kormányrendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról, 268/2014 (XI.3.) kormányrendelet)*

## **4.2 Tárgyi feltételek. A program végrehajtásához szükséges, a nevelőmunkát segítő eszközök, felszerelések**

*Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítjuk ki, hogy a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja, megfelelően testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését fejlődését, valamint, hogy lehetővé tegye a mozgás- és játékgigényük kielégítését. A gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vesszük körül. Egyidejűleg megfelelő munkakörnyezetet biztosítunk az óvodapedagógusoknak, az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremtünk a szülők fogadására.*

### **Célunk**

*Pedagógiai programunk megvalósításához a tárgyi, környezeti feltételek megfelelőségének elérése.*

### **Feladatunk**

- *korszerű, az európai normáknak megfelelő minőségű eszközök beszerzése*
- *a játék és egyéb fejlesztő eszközök kiválasztásánál a tudatos, életkornak megfelelő képességfejlesztés szempontjainak érvényesítése*
- *az inkluzív neveléshez szükséges speciális kötelező eszközök beszerzése*

- az elhasználódott eszközök, berendezési tárgyak folyamatos cseréje, baleset és munkavédelmi szempontból évenkénti felülvizsgálata, a szükséges intézkedések megtétele
- a gyermekek által használt eszközök, berendezési tárgyak könnyen elérhető, biztonságot nem veszélyeztető elhelyezése.

A programunk megvalósításához szükséges tárgyi erőforrások biztosításában, beszerzésében a következő **alapelveket érvényesítjük:**

- az eszközök feleljenek meg a minőségügyi szabványnak
- a gyermekbútorok alkalmazkodjanak a gyermekek testméretéhez
- a játékeszközök beszerzésénél elsődleges szempont a minőség, a balesetmentes környezeti tényezők biztosítása.

Az Egyesített Óvoda intézményei rendelkeznek a 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 2.sz mellékletében meghatározott minimális eszköz és felszerelésjegyzékben előírtakkal. Ez alól kivételt képez az integrációs nevelés tárgyi szükségletei, melyek folyamatos beszerzése, fejlesztése a sérülés típusának megfelelően történik. Állandó feladatunk az eszközök karbantartása, az elhasználódottak pótlása. (A tagóvodánkénti eszközlista a pedagógiai program 2. sz. melléklete.)

### **Az óvodai alapeszközöket, kiegészítve a programunk eredményességét, hatását erősítik a következő speciális eszközeink**

- ◆ Egész alakot láttató tükör

A testséma fejlesztés fontos és hasznos kelléke, sok játéklehetőséget hordoz magában. Segítségével a gyermekek képet alakíthatnak ki önmagukról, testükről, fejlődik "én" tudatuk.

- ◆ Lateralitást jelző karszalag

A kéz, később a test jobb-bal oldalának megkülönböztetését segíti a tesznevelési foglalkozáson, a naposi feladatoknál (de játékidőben is) a jobb csuklón viselhető színes szalag, gumi pánt.

- ◆ Fejlesztő játékok

A játékeszközök vásárlásánál fontos az óvodapedagógus tudatos odafigyelése arra, hogy melyik játék milyen részképességet fejleszt használatakor.

- ◆ Mozgást fejlesztő tornaszerek, napi játékos használatra

A tesznevelés-foglalkozáson felhasznált eszközök közül néhányat célszerű a csoport előterében is felhasználni. Ezzel a gyermekek játékidőben is gyakorolhatják a mozgásfejlesztő feladatokat, illetve újabb játékokat is kitalálhatnak.

- ◆ Mozgást fejlesztő udvari játékok

A gyermekek nagymozgásának, egyensúlyának, rugalmasságának fejlődését segítő játékok.

- ◆ Hagyományos óvodai játékok, eszközök, berendezési tárgyak

A meglévő eszközök tudatosabb használata a Program szellemében. Újak vásárlásánál is ezeket a szempontokat érdemes előtérbe helyezni.

- ◆ Szakkönyvek, folyóiratok

Az újabb pszichológiai, pedagógiai, módszertani kutatások folyamatos figyelemmel kísérése elengedhetetlen a program korszerűsítése érdekében.

### **4.3 Az óvodai élet megszervezése**

Az Egyesített Óvoda pedagógiai programja megvalósítható életkor szerint szervezett és osztatlan csoportban egyaránt.

A nevelésünk alapja a közös pedagógiai programunk, amely a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

A gyermek egészséges, tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket. A fejlesztés feladatai megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A tagóvodák óvodapedagógusai hagyományaikra, eddigi bevált gyakorlatukra építve választják ki a számukra megfelelő szervezeti és időkeretet a fenti szempontok figyelembevételével.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus és a gondozásban is résztvevő - nevelőmunkát segítő - munkatársak, ebben a folyamatban is nevelik, építik kapcsolataikat a gyermekekkel, egyúttal segítik önállóságuk fejlődését.

### Az óvodai élet szervezése tagóvodánkban

Óvodánkban a nevelés csak a fenntartó által **jóváhagyott Egyesített Óvodák Helyi Óvodai Nevelési Program alapján** történhet, és a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg.

Az óvodába felvett **gyermekek csoportba való beosztásáról az tagóvodavezető dönt**, a szülők és az óvodapedagógusok véleményének, valamint a közoktatási törvényben meghatározott létszámhatárok -beleértve a számított létszámra vonatkozó előírást is- figyelembevételével.

Tekintettel arra, hogy homogén csoportok eseténben az életkor adott csoportba sorolási szempont, ezért emellett figyelünk a nemek egészséges arányára, továbbá a szülői igények szakmailag mérlegelt kielégítésére.

Heterogén, részben heterogén csoport esetén, törekszünk az egymáshoz közel eső korosztály egy csoportba sorolására (2,5)3-4-5 évesek, 5-6-(7) évesek.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekcsoportokat –lehetőség szerint– ugyanaz az óvónőpáros és dajka nevelje az iskolába lépéséig.

### Tagóvodánk csoportszervezési elve, gyakorlata

Porkolábné dr. Balogh Katalin (a fejlesztő pedagógia megalkotója) szerint: „Az óvodai nevelés azzal szolgáltatja legjobban személyiségfejlesztő és iskolára felkészítő feladatát, ha a 3-6 éves életkor fejlődési sajátosságait szem előtt tartva optimálisan kihasználja az életkor kínálta fejlesztési lehetőségeket, az e periodusban intenzíven fejlődő funkciókra összpontosítva, azok biztonságos kezelésével teremti meg az alapot a fogalmi szintű megismeréshez.” (Porkolábné 1984) Ez azonban csak akkor valósulhat meg optimális hatásokkal, ha **a megfelelő ingerek, megfelelő, úgynevezett szenzitív időszakban** érik a gyermekeket. Ezért, a képességek optimális és hatékony fejlesztése érdekében a homogén csoportok kialakítása a célravezető. Homogén csoportban lehet igazán hatékony, eredményes differenciált fejlesztő munkát végezni. Ezért tagóvodánk erre a csoportszervezési forma kialakítására törekszik.

A heterogén életkorú csoportnál előnyös- éppen az életkori sajátosságok miatt – a közoktatási törvényben előírt minimális létszám megtartása, hiszen az óvodapedagógustól nagyobb figyelemmegosztást, differenciálási képességet, toleranciát, rugalmasságot követel. Szintén ez az elv érvényesítendő a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése esetében is.

A gyermekcsoportokat az alapszínek szerint neveztük el.

#### 4.3.1 Hetirend

*A hetirend elsősorban az óvodapedagógust segíti abban, hogy nevelőmunkáját a folyamatosság, a rendszeresség, a tudatosság és a fokozatosság elve szerint végezhesse.*

- *a ciklusokban a tartalmi egység elvei alapján komplex módon jelenítjük meg a tevékenységi formákat*
- *naponta lehetőséget teremtünk az éneklésre, vizuális tevékenységre, verselésre, mesélésre a választhatóság elve szerint*
- *a gyermekeknek naponta biztosítjuk a szervezett játékos mozgást az életkori és egyéni sajátosságokhoz igazítva (lehetőleg a szabadban), kihasználjuk a fenntartó által felkínált rendszeres, térítésmentes sportolási lehetőségeket (úszás, labdás torna, testtartást javító torna)*
- *heti egy-két alkalommal minden csoportban kötelező testnevelést szervezünk (tornateremben, vagy udvaron)*
- *a gyermekeknek lehetőséget adunk arra, hogy a megkezdett témát, tevékenységet kedvük szerint folytathassák a nap, a hét folyamán.*

#### Tagóvodánk hetirendje

A hetirend nem napokhoz kötött tevékenységeket jelent, hanem egy-egy környezeti téma köré csoportosított ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő tevékenységek rendszerét. A hetirendet befolyásoló tornaszoba-beosztást az óvodapedagógusok tervei alapján a tagóvodavezető koordinálja és véglegesíti. Az óvodapedagógusok heti egy alkalommal osztott csoportban, párhuzamosan szervezik a testnevelés foglalkozást (lehetőleg a szabadban) és a matematikai ill. környezeti tevékenységeket. Ebben a szervezeti formában nagyobb lehetőség nyílik a differenciálásra, az egyéni fejlődési ütem figyelembevételére.

#### 4.3.2 Napirend

*A napirend biztosítja a gyermek gazdag, változatos tevékenységét, az aktív és passzív pihenés életkornak és egyéni szükségletének megfelelő váltakozását. A közel azonos időpontban, rendszeresen visszatérő, ismétlődő tevékenységek érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek. A napirendet a különböző*

tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez igazítjuk, valamint figyelembe vesszük a helyi szokásokat, igényeket.

- a napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítását szem előtt tartjuk
- a napirend rugalmassága lehetővé teszi az előre nem tervezett események beillesztését is
- a napirendben kitüntetett helyet foglal el a gyermek legfőbb tevékenysége, alapvető szükséglete: a játék. Elsődlegességét az összefüggő játékidővel biztosítjuk a napirendben.
- a napirendet áthatja a gyermek folyamatos, testi-lelki szükségletei szerinti gondozása
- a napirendben alkalmazkodunk az évszakokhoz, hogy a természeti hatások is szolgálják a gyermek fejlődését
- a pihenés előtti mesét, a szervezett játékos mozgást a napirendben tervezzük.

### Tagóvodánk napirendje

Az óvodai tevékenységeket úgy szervezzük, hogy szülők igényei szerint eleget tudjunk tenni az óvodai neveléssel, a gyermekek napközbeni ellátásával összefüggő feladatainknak. A napirend, hetirend kialakítása a helyi adottságok, igények, lehetőségek, hagyományok figyelembe vételével, a helyzethez rugalmasan alkalmazkodva történik. Az ezzel kapcsolatos szülői igényeket és elégedettséget minden nevelési év végén felmérjük. A napirend tekintetében az udvarra történő kimenetel és bejövétel időpontjának meghatározása fokozatosan, elsődlegesen a korcsoportok életkori sajátosságait figyelembe véve kerül kialakításra.

A program pedagógiai szemléletéből adódóan elsődlegesnek tartjuk a gyermekek játékát, ezért a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítjuk.

A jól kidolgozott napirend a maga rugalmas változásaival lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, elegendő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek minden tevékenységüket befejezhessék, pontosan elvégezhessék.

Az elmélyült érdeklődéssel, belső motivációval folytatott tevékenységhez, valódi aktivitáshoz nyugalom, kiegyensúlyozott légkör, értelmes fegyelem szükséges.

A szeptember 1-től május 31-ig terjedő időszak napirendjét a fentiek szerint, a gyermekek biológiai (életkor, alvás-, mozgásigény, ebéd rendszeres időpontja), társas szükségleteit szem előtt tartva alakítja ki az óvodapedagógus.

### Javasolt napirendek korcsoportok szerint

<b>(2,5)3-4 évesek csoportja</b>	
<b>Idő</b>	<b>Tevékenységek</b>
7-10 <sup>30</sup>	Párhuzamos tevékenységek: szabad játék, szabadon választott tevékenység, reggeli, óvónő által kezdeményezett tevékenység. Kötelező testnevelés heti egy alkalommal, mindennapos testnevelés.
10 <sup>30</sup> -11 <sup>30</sup>	Öltözködés, udvari játék, levegőzés.
11 <sup>30</sup> -12 <sup>30</sup>	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd.
12 <sup>30</sup> -13	Előkészület a pihenéshez.
13-15	Pihenés, egyéni szükségletekhez igazodó ébredés.
15-17	Párhuzamos tevékenységek: átöltözés, mosdóhasználat, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység.

<b>4-5 évesek csoportja</b>	
<b>Idő</b>	<b>Tevékenységek</b>
7-10 <sup>30</sup>	Párhuzamos tevékenységek: szabad játék, szabadon választott tevékenység, reggeli, óvónő által kezdeményezett tevékenység. Kötelező testnevelés heti egy alkalommal, mindennapos testnevelés.
10 <sup>30</sup> -11 <sup>45</sup>	Öltözködés, udvari játék, levegőzés.
11 <sup>45</sup> -12 <sup>45</sup>	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd.
12 <sup>45</sup> -13 <sup>15</sup>	Előkészület a pihenéshez.
13 <sup>15</sup> -15	Pihenés, egyéni szükségletekhez igazodó ébredés.

15-17	Párhuzamos tevékenységek: átöltözés, mosdóhasználat, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység.
-------	--

5-6-(7) évesek csoportja	
Idő	Tevékenységek
7-10 <sup>45</sup>	Párhuzamos tevékenységek: szabad játék, szabadon választott tevékenység, reggeli, óvónő által kezdeményezett tevékenység. Kötelező testnevelés heti egy alkalommal, mindennapos testnevelés.
10. <sup>45</sup> -12 <sup>15</sup>	Öltözködés, udvari játék, levegőzés.
12 <sup>15</sup> -13	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd.
13-13 <sup>30</sup>	Előkészület a pihenéshez.
13 <sup>30</sup> -14 <sup>45</sup>	Pihenés, egyéni szükségletekhez igazodó ébredés.
14 <sup>45</sup> -17	Párhuzamos tevékenységek: átöltözés, mosdóhasználat, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység.

Heterogén csoport esetén az adott korcsoporthoz közelebb álló napirend javasolt.

Mivel a nevelés nem zárul le május 31-én, ezért a nyári időszakra (június 1-től augusztus 31-ig) tartalmaz, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, gondosan megtervezett napirend szolgál.

Az év közben már kialakított szabályok, szokások megtartásával az óvodapedagógus a nyári élet megtervezésénél adjon lehetőséget a gyermeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadon élvezze, közben legyen lehetősége változatos tevékenységekre közvetve, kompetenciáinak fejlesztésére.

#### Nyári napirend

Idő	Tevékenységek
7-12	Párhuzamos tevékenységek: játék a szabadban, reggeli, zuhanyozás, napozás, egyéb szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység.
12-12 <sup>30</sup>	Előkészület az ebédhez.
12 <sup>30</sup> -13	Ebéd.
13-14 <sup>45</sup>	Előkészület a pihenéshez, pihenés, egyéni szükségletekhez igazodó ébredés.
14 <sup>45</sup> -17	Párhuzamos tevékenységek: mosdóhasználat, uzsonna, játék a szabadban, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység.

#### **4.4. Az óvoda kapcsolatrendszere**

*Nevelőmunkánkban a gyermekek személyiségfejlődését folyamatnak tekintjük, melyben az óvodába lépést megelőző és az azt követő időszak egyaránt fontos szerepet tölt be.*

*Az óvodát szociális és nevelési funkciója összekapcsolja a családdal, és azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.*

#### **Célunk**

*A partnerekkel való folyamatos, korrekt együttműködés.*

#### **Feladatunk**

*A partnerkapcsolatokat tervszerűen működtetjük az Egyesített Óvoda Minőségirányítási Programja (MIP) alapján.*

#### **Sikerkritérium**

*Célunkat akkor érjük el, ha:*

- partnereinkkel az együttműködés a tervezettnél megfelelően működik

- az együttműködés alapelvei érvényesülnek
- a partneri elégedettségi mutatók pozitívak.

#### **4.4.1 Az óvoda és a család kapcsolata**

Minden óvoda gyermek fejlesztésének alapja a gyermek személyiségállapotának megismerése. A személyiség fejlődésének támogatásához törekszünk a szülők, nevelésben közreműködők nevelési szokásait, elvárásait megismerni, és az együttműködés érdekében egyeztetni nevelési céljainkat, feladatainkat.

A gyermekek elsősorban a családban nevelődnek. Jó esetben az óvoda folytatja és kiegészíti a megkezdett nevelési folyamatot.

Sajnos gyakoribb a családban végbement funkcionális változások következtében, hogy az óvodára hárul a fejlődésben történő lemaradások korrigálása, a családi nevelésben felmerülő hiányok pótlása.

#### **Célunk**

A családi nevelés erősítése, a család és az óvoda együttműködésének elősegítése a gyermekek összehangolt nevelése érdekében.

Korrekt, kölcsönös bizalom, kölcsönös segítségnyújtás kialakítása és fenntartása, az óvoda pozitív szerepének kialakítása, a szülők megnyerése a közös nevelés érdekében. Az óvodakezdéstől az óvoda befejezéséig különböző szintű kapcsolattartási, tájékoztató formák működtetése, melyeken keresztül a szülők betekintést nyerhetnek, tapasztalatot szerezhhetnek és meggyőződhetnek az óvoda környezeti jellemzőiről, pedagógiai tevékenységéről, a gyermekcsoportok életéről és gyermekeik fejlődéséről.

#### **Az együttműködés alapelvei**

- a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda kiegészítő, segítő szerepet tölt be
- az együttműködést jó partnerkapcsolatban valósítjuk meg
- figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait. Az együttműködés, a segítségnyújtás módját a családokhoz illesztjük
- az együttnevelésben a kezdeményező, elfogadó szerepet vállaljuk fel
- a szülők kéréseit, javaslatait igényeljük, megfontoljuk
- biztosítjuk a családi és az óvodai élet közötti folyamatosságot, az átmenetet
- a kapcsolatfelvétel és -tartás legmegfelelőbb módját családonként keressük meg
- megértő, bizalmat ébresztő magatartással kezdeményezünk kapcsolatot minden családdal
- a családdal kapcsolatos információkat diszkréten kezeljük.

#### **Feladatunk**

- az óvoda nyitottságát biztosítjuk
- a szülőket tájékoztatjuk arról, hogy a különböző szintű és tartalmú információhoz hogyan juthatnak hozzá (faliújságok, dokumentumok, honlapok)
- a szülőket megismertetjük azokkal a formákkal és lehetőségekkel
  - amelyekben saját gyerekeikről
  - a gyerekeik csoportjáról
  - az óvoda életéről, tartalmi munkájáról kaphatnak tájékoztatást
- arra törekszünk, hogy az óvodába lépéstől az óvoda befejezéséig a kapcsolattartást jellemezze
  - az együttműködési készség
  - a kölcsönösség
  - a tisztelet
  - az odafigyelés, nyitottság
  - a korrekt partneri viszony
- a kapcsolattartási formákat, lehetőségeket megismertetjük a szülőkkel.

#### **A fejlesztés lehetőségei:**

- szülők bizalmának elnyerése magas szintű szakmaisággal, emberséggel
- a szülők megfelelő motiválása az együttműködési formák működtetésére
- a különböző kapcsolattartási formák eredményességi, részvételi mutatói alapján megerősítés vagy változtatás
- a gyermekek fejlődésével kapcsolatos tájékoztatás rendszeres, objektív, szakmailag megalapozott, dokumentumokkal alátámasztott alkalmazása

- a szülők véleményeinek, igényeinek évenkénti megismerésével, felmérésével a kapcsolattartás változtatása, fejlesztése
- az óvoda részéről megnyilvánuló nyitottsággal a szülők jogos kérésének figyelembe vétele.

### Az együttműködés formái

A szülők folyamatos, reális, rendszeres tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről, óvodai életéről.

- A gyermekek óvodába kerülése előtt családlátogatást kezdeményezünk, valamint ismerkedési lehetőséget szervezünk az óvodában. Mindkét együttműködési formát a tájékozódás és az ismerkedés fontos eszközének tekintjük.
- ◆ A családlátogatás célja, hogy az óvodapedagógus megismerje a gyermekeket közvetlen környezetében, felmérje helyét a családban, tájékozódjon a család nevelési elveiről, szokásairól. A gyermekek érdekében szükség szerint a gyermekvédelmi felelőssel együtt végzik ezt. Az első családlátogatást még kiscsoportban meg kell szervezni, később többször is, ha ez indokolt a gyermekek fejlődése szempontjából. A tapasztalatokat a személyiségdossierben rögzítjük. Családlátogatásra a szülővel történő előzetes egyeztetés után kerülhet sor.
- A szülőitől való elválás megkönnyítése érdekében a „szülős beszoktatást” szorgalmazzuk, ezzel a lehetőséggel hosszantartó hiányzás esetén ismét élhetnek a családok.
- ◆ Beszoktatás, célja a gyermekek beilleszkedésének segítése. Különbséget kell tennünk a családból, bölcsődéből vagy más közösségből érkező gyermekek között. Beszoktatásra azért van szükség, mert minden esetben számára ismeretlen új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkoznak a gyermekek. A beszoktatás a későbbi közösségi életet is meghatározhatja, a biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes, családi légkör megtapasztalásával vagy ennek ellenkezőjével.

### A beszoktatás formái:

- Anyás beszoktatás, augusztus utolsó hetében délelőttönként.
- A beszoktatás ideje alatti családlátogatás.  
A beszoktatás lehetőségéről a szülőket a beiratkozáskor tájékoztatjuk, továbbá motiváljuk arra, hogy gyermekük érdekében éljenek a beszoktatás lehetőségével.
- Naponkénti párbeszéd rövid ideig tart, de alkalmat adunk a szülőknek betekinteni a gyermekcsoport életébe, naprakész információkkal szolgálunk.
- Szülő jelenléte a csoportban: főként az átmeneti, „befogadási” időszakban alkalmazzuk, de esetenként célzottan, megbeszélte időpontban megfigyelheti gyermekét a közösségben akár szülői, akár óvónői kezdeményezésre.
- Időpont egyeztetéssel (nyílt nap – nyílt hét) lehetőséget adunk a szülők számára, hogy betekintést nyerjenek gyermekük óvodai életébe. Esetenként videó felvételt is készítünk, hogy megismerhessenek különböző tevékenységformákat a csoportban.
- ◆ Nyílt nap célja a szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kaphatnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről, egyúttal módjukban van társaikkal való összehasonlításukra is. Átélik a szabad játék készségekre, képességekre gyakorolt hatását, a gyermek kompetenciájának fejlődését. A nyílt nap idejéről legalább 1 héttel előbb a csoportos faliújságon tájékoztatni kell a szülőket.
- Fogadóórán a „négy szemközti” beszélgetés, a közös megoldáskeresés lehetőségét teremtjük meg, korrekt tájékoztatást adunk a gyermekek fejlődéséről.
- ◆ A fogadóórák megtartását célszerűnek tartjuk személyre szabottan, igény szerint, időpont-egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a gyermekkel, vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek. A fogadóórát szülő és óvodapedagógus egyaránt kezdeményezheti. Fontos, hogy az óvónő mindig felkészülten vegyen részt ezeken a megbeszéléseken (a gyermek munkáival, fejlődésükről készült dokumentációval, saját feljegyzéseivel). Elvárt minden évben legalább egyszer leülni minden egyes gyermek szülőjével, ennek különösen 4-5 éves korosztálynál van kiemelt jelentősége a következő évi várható beiskolázás miatt.
- Szülői értekezleten alkalmat adunk arra, hogy a szülők megismerkedhessenek az óvoda célkitűzéseivel, s az általánosan érdeklődésre számot tartó témákban eszmecsere alakuljon ki.
- ◆ Szülői értekezlet célja az óvodát, a csoportot, a gyermekeket, a szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleges problémák megbeszélése. Az óvodapedagógus feladata a szülők tájékoztatásán kívül, véleményük meghallgatása, javaslataik figyelembe vétele. A szülői értekezlet idejéről, témájáról a csoportos faliújságon keresztül, legalább egy héttel előbb tájékoztatni kell a szülőket. A szülői értekezleten **jelenléti ív írása, és jegyzőkönyv készítése kötelező.**

- Egyes programok, ünnepélyek, az ezzel összefüggő „munka és játszó délutánok” szervezésével szintén az óvoda és a szülők együttműködését erősítjük.
- ◆ A közös programok, ünnepek, **célja**, lehetőséget teremteni a család és óvoda közötti kapcsolat kialakítására, elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, szemléletük formálására, nevelési elveik közelítésére. A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett kirándulásokat, sportprogramokat, kulturális eseményeket, s az ezekre való felkészülést.
- A szülői közösség a választott tagjai által képviseli a szülők jogait, érdekeit, véleményét a törvényben meghatározott módon és esetekben. Elnökük a szülői képviseletet biztosítja az Egyesített Óvoda szintjén.
- ◆ Szülői klub **célja** a szülők többségét érdeklő témák kötetlen jellegű megvitatása nevelési évenként egy-két alkalommal. Aktuális témájáról és időpontjáról a központi és a csoportos faliújságon keresztül tájékoztatjuk a szülőket.
- ◆ Tea délután **célja**, hogy a szülők kérdéseire, problémáira próbálunk tanácsokat adni, kötetlen beszélgetés formájában. Általában a szülők kezdeményezik, de évente egy alkalommal mi is ajánlunk kérdéskört és időpontot.
- ◆ A tagóvoda honlapjának **célja**, hogy a szülők betekintést kaphassanak tagóvodánk életébe, tájékoztatást kapjanak az aktuális programokról és fontos információkról.

### Óvodai ünnepek, hagyományok, jeles napok

		dátum	szervezés
Ünnepek	Mikulás	december 6.	csoportos
	Karácsony	december	kiscsoportban csoporton belül, középsőtől szülőkkel együtt
	Farsang	február	kiscsoportban csoporton belül, középsőtől szülőkkel együtt
	Nőnap	március 8.	csoportos
	1848-1849-es forradalom és szabadságharc	március 15.	csoportos
	Húsvét	április	csoportos
	Anyák napja	május	szülőkkel együtt
	Évzáró	május, június	szülőkkel együtt
Hagyományok	Csupa-Csoda Óvodássá avatás – Szentendrei családi nap	szeptember	szülőkkel együtt
	Márton nap	november 14.	szülőkkel együtt
	Karácsonyi vásár	december	szülőkkel együtt
	Csupa-csoda gyereknap	május	szülőkkel együtt
	Bábszínház az óvodában és színházban	Alkalom szerűen	Óvodai ill. csoportos
Jeles napok	Nemzetközi hulladékgyűjtő nap	szeptember 23	csoportos
	Magyar népmesék napja	szeptember 30.	óvodai
	Állatok világnapja	október 4.	csoportos
	Víz világnapja	március 22.	csoportos
	Föld napja	április 22.	csoportos
	Színház világnap	március 27.	óvodai
	Magyar sport napja	május 6.	óvodai
	Madarak fák napja	május 10.	csoportos



	Környezetvédelmi világnap	június 5.	csoportos
--	---------------------------	-----------	-----------

Fontos, hogy az ünnepek emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból úgy külsőségeiben, mint belső tartalmukban.

#### **Az óvoda és a család együttműködése eredményes, ha**

- a szülők és az óvoda értékrendje közel azonos, és együttműködő partnerként támogatják a gyermek fejlődését
- aktívan részt vesznek az óvoda közösségformáló rendezvényein
- részt vesznek az óvónő által kezdeményezett fórumokon (pl. szülői értekezletek, csoportra vonatkozó tervek ismertetése, stb.)
- a szülők és a pedagógusok kapcsolatára jellemző a konstruktív együttműködés.

### **4.4.2 Kapcsolat a társintézményekkel**

#### **4.4.2.1 Kapcsolat a bölcsődékkel**

##### **Az együttműködés alapelvei:**

- elősegítjük a bölcsődéből érkező gyermekek számára is az érzelmi biztonságuk megteremtését
- fokozatos ismerkedéssel igyekszünk az átmenetet zökkenőmentessé tenni
- kölcsönös nyitottságra törekszünk.
- ◆ A bölcsőde, mint az óvodába lépés előtti intézményes nevelés színtere, hasznos információkat adhat a gyermekek óvodáskor előtti fejlődéséről. Az átmenetet segíti a két intézmény és a gyermekek gondozásáért, neveléséért felelős felnőttek kapcsolatfelvétele.

##### **Az együttműködés formái:**

- kezdeményezzük a két intézmény egymással szembeni elvárásainak megismerését, közelítését
- meglátogatjuk a körzethez tartozó bölcsődében a gyerekeket, gondozónőket
- lehetőséget teremtünk a környező bölcsődék számára, hogy a gondozónők betekintést nyerjenek az óvodai életbe, s hogy személyesen is megismerkedhessenek a leendő kiscsoportos óvónőkkel
- lehetővé tesszük a bölcsődés gyermekek számára is, hogy társaikkal/szüleikkel belátogathassanak az óvodába, találkozhassanak leendő óvónőjükkel, ismerkedhessenek az óvodai környezettel.

#### **4.4.2.2 Kapcsolat az iskolával**

##### **Az együttműködés alapelvei:**

- zavartalan átmenetre törekszünk
- a kölcsönös nyitottságot szorgalmazzuk
- az együttműködésben hangsúlyt fektetünk a kölcsönös bizalomra.

##### **Az együttműködés formái:**

- tájékozódunk a közeli iskolák pedagógiai programjáról, nevelési alapelveiről, követelményeiről (első osztály)
- lehetőséget teremtünk a betekintésre az iskolák számára az óvodai életbe, pedagógiai programunkba
- lehetőséget teremtünk a leendő tanítók számára nagycsoportos óvodásaink megismerésére, s hogy a gyermekek még óvodai környezetükben ismerkedhessenek a tanítókkal
- lehetővé tesszük az iskolák számára a bemutatkozást a szülőknek készített szóróanyag közzétételével
- megszervezzük az iskolába lépés évében óvodásaink számára az iskolai tanóra látogatást,
- igényeljük az iskoláktól a visszajelzést volt óvodásaink beilleszkedéséről, tanulmányi eredményeiről.
- ◆ Egymás munkájának (tanító-óvónő, nevelés-oktatás) megismerése kölcsönös hospitálással.
- ◆ Iskolai szervezésű programokon való részvétel az 5-6-7 éves gyermekekkel

#### **4.4.2.3. Kapcsolat a fenntartóval, az Óvoda Igazgatósággal**

Figyelembevéve az Önkormányzat, az Óvodaigazgatóság helyi rendelkezéseit, programjait, kölcsönös napi munkakapcsolatra törekszünk.

Formái:

- ◆ Értekezlet
- ◆ Egyeztetés

- ◆ Írásos beszámoló
- ◆ Napi telefonos kapcsolat
- ◆ E-mail

A IMFK-val hasonló kapcsolat kialakítására törekszünk.

#### 4.4.2.3 Kapcsolat a közművelődési intézményekkel

##### **Az együttműködés alapelvei:**

- a közművelődési intézmények (könyvtár, művelődési ház, múzeum, színház) sajátos lehetőségeit tudatosan használjuk fel a nevelőmunkánkban
- a kínálatból úgy válogatunk, hogy választásunk a nevelési feladatok sokoldalú megoldását segítse elő.

##### **Az együttműködés tartalma:**

- könyvtárlátogatást (néhány alkalommal évente) szervezünk annak érdekében, hogy felkeltsük a gyermekek érdeklődését a könyvek és a könyvtár iránt
- lehetőséget teremtünk arra, hogy a közeli művelődési házak gyermek és családi programjairól tájékozódhassanak intézményünkben a szülők, néhány óvodás programra látogatást szervezünk
- az 5-7 éves gyermekeink számára múzeumlátogatást szervezünk, megfelelő előkészítéssel (múzeumi szakemberek segítségével) a gyermekek számára érthető, hozzájuk közel álló élményt szerzünk
- színházi élményhez az óvoda épületében szervezett, és színházlátogatások alkalmával juttatjuk a gyermekeket.

#### 4.4.2.4 Kapcsolat az egészségügyi intézményekkel, a XIII.ker. Önkormányzat Szociális és Köznevelési Osztályával.

A kapcsolat intenzitását, rendszerességét elsősorban a törvényi szabályozások, ill. a fenntartói rendelkezések határozzák meg.

##### **A kapcsolattartás elvei:**

- az óvodában a gyermekek orvoshoz, védőnőhöz fűződő viszonyát pozitív attitűd erősítésével segítjük (rendszeres találkozás, barátságos légkör, az egészségügyi problémák tapintatos kezelése)
- az esélyegyenlőség érvényesítése érdekében a védőnői hálózattal és a szociális osztály munkatársaival szoros együttműködés kialakítása a hátrányos helyzetű, valamint halmozottan hátrányos helyzetű családok gyermekeinek korai (3 éves kortól) óvodáztatásáért.

##### **A kapcsolattartás formái:**

- a hátrányos helyzetű családoknál családlátogatás megszervezése (védőnő, óvónő, vagy gyermekvédelmi felelős)
- hátrányos helyzetű családok életminőségének folyamatos figyelemmel kísérése kölcsönös tájékoztatással (védőnő, gyermekvédelmi felelős)
- a gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatáról a gyermekorvos, ill. a védőnő gondoskodik, melynek helyéről, idejéről a védőnő informálja a szülőket a tagóvodák központi faliújságán, ill. a számukra szabályozott módon (hatályos EüM rendelet alapján)
- a különböző egészségügyi intézményekbe (gyermekorvosi rendelő, gyermekfogászat) csak ismerkedési céllal látogatnak el a gyerekek.

#### 4.4.2.5 Kapcsolat a közoktatás-irányítással és a szakmai szolgáltató szervezetekkel

##### **Az együttműködés intézményei**

- Budapest Főváros XIII. kerület Önkormányzat, Polgármesteri Hivatal
- Budapest XIII.Tanker PRIZMA Általános Iskola és Óvoda EGYMI
- Budapest XIII. Tanker PRIZMA Általános Iskola és Óvoda, EGYMI Nevelési Tanácsadója
- XIII. ker. Egészségügyi Szolgálat Kht., iskola egészségügy - ifjúság egészségügyi ellátás
- Fővárosi 3. Számú Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság
- Heim Pál Mentálhigiénés Központ
- SNI-s gyermekek egyéni fejlesztéséhez szükséges speciális intézmények
- Gyermekjóléti Központ,
- Szociális és Köznevelési Osztály
- Gyámhivatal

- BRFK XIII. ker. Rendőrkapitányság
- HÍD Családsegítő Központ
- Fővárosi TEGYESZ (Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat)
- Vadaskert Kórház és Szakambulancia
- Vöröskereszt.

#### **Az együttműködés alapelvei:**

- A gyermek mindenekfelett álló érdekét képviseljük
- intézményeink zavartalan működése érdekében korrekt, a szükséges kompromisszumok megkötésére kész, az alapvető célkitűzéseinket segítő együttműködésre törekszünk
- hangsúlyt fektetünk a kölcsönös bizalomra alapuló rendszeres kapcsolattartásra
- igényeljük a naprakész információk áramlását, törekszünk azok megszerzésére
- igényeljük a kerületi szakmai szolgáltatásokat (útazó gyógypedagógus, logopédus, pszichológus, stb.).

*Az együttműködés akkor eredményes, ha az óvodapedagógusok, a tagintézmény vezetői, az intézményvezető, a fenntartó, az egészségügyi dolgozók, a szakmai és szakszolgálatok az óvodai nevelés eredményessége, a gyermekek sikeres életútjának megalapozása és támogatása érdekében együtt munkálkodnak.*

*Az Idősek Otthonával való együttműködésünket akkor tartjuk eredményesnek, ha a kölcsönös látogatások alkalmával örömet tudunk egymásnak szerezni apró ajándékkal, rövid műsorral.*

#### **4.4.2.7 Kapcsolat pedagógiai intézményekkel**

ELTE Tanárképzési és Továbbképzési Központjával, a Fővárosi Pedagógiai Intézménnyel, a Magyar Fejlesztőpedagógusok és Gyógypedagógusok Nemzetközi Szakmai Egyesületével és az Apor Vilmos Katolikus Főiskolával.

*Évente 1-2 alkalommal gyakorlati bemutatók keretében lehetőséget biztosítunk a fejlesztő pedagógiát hallgatóknak a fejlesztés óvodai gyakorlatának megismerésére.*

*Intézményünk tagja a Magyar Fejlesztőpedagógusok és Gyógypedagógusok Nemzetközi Szakmai Egyesületnek és részt veszünk a fejlesztőpedagógusoknak szervezett szekcióülésein.*

*Szakmai gyakorlatot biztosítunk főiskolai hallgatóknak.*

#### Kapcsolat a Komplex Prevenció Programot alkalmazó intézményekkel

*Célunk, hogy a Programot alkalmazó intézmények segítsék egymás munkáját gyakorlatban szerzett tapasztalataik átadásával, eredményeik összehasonlításával. Ehhez szükség van az igény szerinti konzultációk, továbbképzések, gyakorlati bemutatók megszervezésére. Felelőse a tagóvoda vezető.*

## **5. Az óvodai élet tevékenységformái**

### **5.1 A játék**

*A játék az óvodás gyermek legjellemzőbb életmegnyilvánulása, az iskola előtti kor legfontosabb, leginkább fejlesztő alaptevékenysége.*

*A játékban fejeződik ki legkorábban és legteljesebben a gyermeki személyiség. A kisgyermek belső tartalmaik kifejezésére használják a hozzájuk legközelebb álló nyelvet, a játékot.*

*A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.*

*A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtve, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.*

*A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség.*

*A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását - mindezt a feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és az igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.*

## A játék kimagasló szerepe programunkban

A **játék fejlődése a fejlődés egészének tükröje**. A játék által követhetővé válik a fejlődés szenzomotoros, műveletek előtti, műveleti szakaszainak minden lépése. A szakaszok ismeretén túl a játék teszi megfigyelhetővé azokat a minőségi ugrásokat, amelyek ugyan nem a szakaszok határai, hanem inkább egy bizonyos fejlődési folyamatosság lassú átmintázódásának elemei. **A mozgás, a testséma és az én megismerése, a percepció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszéd folyamatok, a kommunikáció fejlődése mind-mind játékba ágyazódik.**

A játék mind a szocializációt, mind az értelmi fejlődést egyaránt tükrözi. Az egyszerű gyakorló, majd utánozó játékoktól vezet a szimbolikus játékokon keresztül a szabályjátékok világába, de ez az út csak elvi hierarchia, a gyakorló játék soha nem hal el, a szimbolikus játékok nagy időszakában már megtalálhatóak az egyszerűbb szabályjátékok. Az egyidejűségben rejlik a játék színességének titka, lehet valami nagymozgásos, tűnhetne gyakorlónak, de ugyanakkor szimbolikus és szabály által vezérelt is egyszerű.

### Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása

- ◆ **Gyakorló játék:** fejlődik nagymozgásuk, finommotorikájuk, mozgáskoordinációjuk, térészlelésük, verbális készségük.
- ◆ **Szimbolikus szerepjáték:** alakul szocializációs készségük, kommunikációjuk, erkölcsi, akarat tulajdonságaik, kognitív képességeik.
- ◆ **Konstruáló játék:** alakul szem-kéz koordinációjuk, finommotorikájuk, térészlelésük, alak- és formaállandóságuk, rész és egész viszonyának észlelése, képzeletük, kreativitásuk, vizuális memóriájuk.
- ◆ **Szabályjáték:** fejlődnek kognitív képességeik, formálódnak akarat tulajdonságaik, szocializációs készségeik.

**A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, elválaszthatatlan a kognitív, az érzelmi, akarat, szociális, társas fejlődéstől. Elválaszthatatlan a mozgástól, a világtól és a tudat kialakulásától.** Az éntudat, a kompetencia, az autonómia kialakulása a másik nézőpontjának megértése, előre történő figyelembevétel, szociális hatékonyság, (modellnyújtás, modellkövetés), a szociabilitás fejlődése formálja a gyermeki tudat szociokognitív, azaz értelmi és szociális összerendezettségét, önszabályzó, alkalmazkodó funkcióit.

A mi szemléletünkben az egészséges, harmonikusan fejlődő gyermekek esetében tehetség gondozást, az egyéni szintek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés fejlődésének lehetőségét támogatjuk, ehhez adunk érzelmi biztonságot, ingergazdag környezetet és biztosítjuk a szabad játék és korai tanulás minden feltételét.

Az egyenlőtlen fejlődés, a mozgás, a percepció, a gondolkodás, a viselkedés részfunkciózavara, szindrómaegyütteseinek fennállásakor a plasztikus, fejlődőképes idegrendszer öngyógyító tendenciái erősítését támogatjuk. A feltételek kialakításával, a tevékenységek szervezésével, de elsősorban a gyermekek saját aktív tevékenységein keresztül segítjük a fejlődést. Fejlődési hátrányaik megszüntetése a mi feladatunk, annál is inkább, mert a percepció és a gondolkodás összerendeződésének szenzitív időszaka az óvodáskorra tevődik, ennek kompenzációja, korrekciója kisiskoláskorban már a megkésetttség vagy az akadályozottság feloldásával való küzdelem.

**A gyermek a játékban vérmérsékletének, aktuális idegéleti, érzelmi állapotának megfelelően választ tevékenységi formát, közeledik a játékok végtelen tárházának valamelyik, számára kedves eleméhez.** A gyermek idegrendszere potosan szabályozza, hogy miből mit, mennyit, újat-e vagy a biztonságot nyújtó ismeretet preferálja az adott pillanatban.

Programunk a **játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének**. Ezért napirendünkben a folyamatosságot, rugalmasságot szem előtt tartva a párhuzamosan végezhető tevékenységekre helyezzük a hangsúlyt, melynek jelentőségét a játékokra fordított viszonylag hosszú, egybefüggő idő adja.

A játék lehet a gyermek **szabad játéka**, és lehet az óvónő által **kezdemenyezett játék**. **Eltérés az óvodapedagógus szerepében található.**

### Szabad játék

Amikor az óvodapedagógus biztosítja a gyermekek számára az önállóságot, szabadságot a

- ◆ játéktevékenység kiválasztásában,
- ◆ játékeszközök megválasztásában,
- ◆ társak megválasztásában,
- ◆ gyermeki játékelgondolás megvalósulásában,
- ◆ játszóhely megválasztásában és kialakításában.

A szabad játék folyamatosságának érdekében az óvodapedagógus hagyjon elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot ne zavarja meg más tevékenység felkínálásával, és adjon lehetőséget a játék későbbi folytatására.

**Az óvodapedagógus szerepe a szabad játékban támogató jellegű.**

### Kezdeményezett játék

Amikor az óvónő pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet. Ennek a **külső készítésnek** akkor van helye, ha a **gyermek érdekében** történik, mégpedig úgy, hogy azok elősegítik sajátos fejlődését, és találkoznak igényeivel.

- ◆ A gyermeknek itt is lehetősége van a játéktevékenység megválasztására, ezért tarsuk tiszteletben választását, jogában áll nem élni a felkínált játéklehetőséggel!
- ◆ Alkotó pedagógiai légkörben biztosítsuk az önállóságot és önmegvalósítást számára.
- ◆ A játék célja a gyermek képességének, kompetenciájának fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát.

**Az óvodapedagógus szerepe a kezdeményezett játékban irányító jellegű.**

### **Célunk**

*Széles körű játéklehetőségek biztosítása, melyek módot adnak arra, hogy a gyermekek boldog, egészséges lelkű, kiegyensúlyozott, a világ dolgai iránt nyitott, eleven eszű, elevenen mozgó, önállóan kezdeményezők legyenek.*

*Olyan érzelmi-akarati tulajdonságok kialakítása a gyerekekben, melyek lehetővé teszik a közösségbe való beilleszkedésüket, együttműködésüket.*

### **Sajátos céljaink**

A tevékenységen keresztül a gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségének kibontakoztatása, kompetenciáinak fejlesztése.

Szociális, társas viselkedésének, magatartásának formálása.

### **Feladatunk**

- nyugodt, érzelmi biztonságot adó csoportlégkör megteremtése
- cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó környezet kialakítása
- megfelelő hely, idő, eszközök és élményszerzési lehetőségek biztosítása a különböző játékformákhoz, a mozgásos játékokhoz, a gyakorló játékokhoz, a szerepjátékokhoz, az építő, konstruáló játékokhoz, barkácsoláshoz, a szabályjátékokhoz, a dramatikus játékokhoz és a bábozáshoz
- a gyerekek képességeinek a lehető legalaposabb megismerése, elősegítése annak, hogy fejlődésük következő, magasabb szintjét fokozatosan elérhessék
- a gyermekcsoport társas kapcsolatainak megfigyelése, segítése
- a különböző játékfajták megjelenésének, differenciálódásának figyelemmel kísérése a gyerekek játékában
- modell értékű felnőtt viselkedési minta adása a játék közbeni magatartási, viselkedési, kommunikációs formákról
- a játék során kitárulkozó gyermeki személyiség tiszteletben tartása.

### **Sajátos feladataink**

- ◆ A **játékok** a gyermekek által jól látható és elérhető helyen történő elhelyezése. Ez legyen áttekinthető, a játékfajták lineáris fejlődési sora –függetlenül a korcsoporttól– legyen megtalálható, az alapjáték és tartozékai kerüljenek egy helyre, ügyeljen a játékok optimális mennyiségére és a játékok cseréjére.
- ◆ A barkácsolás, mintázás, rajzolás, festés, kézimunka eszközeinek sokszínű, szabadon választhatóságra lehetőséget adó elhelyezése.
- ◆ Különböző tapasztalatszerzésre szolgáló egyéb anyagok biztonságos elhelyezése, pl. homok-asztal, víz-asztal, és a játékkal kapcsolatos szabály alakítása.
- ◆ A játéktér olyan mobilizálható kialakítása, hogy a gyermekek játékigényüknek megfelelően maguk is szabadon átrendezhessék.
- ◆ A csoportszobában is használható mozgásos játék biztosítása (pl. henger bújáshoz, füles labda, gördeszka).
- ◆ Sokszínű **tapasztalatszerzési** lehetőség biztosítása, mely élményforrás lehet a gyermekek számára.

- ◆ A gyermekek ismeretében élményeket előhívó tárgyakról való gondoskodás.
- ◆ Nagycsoportosok számára biztosítjuk a számítógéppel való ismerkedést, óvodás programokkal.
- ◆ A szülők szemléletformálása: ötletadással a játékvásárláshoz.

### A játék támogatása

- ◆ A gyermek játék választásának tiszteletben tartása.
- ◆ **Reflektív szemléletű jelenlét** a játékban, a gyermekjáték fejlődésének nyomon követése → differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása.
- ◆ A gyermeki fejlődés folyamatosságának, illetve megtorpanásának észrevétele.
- ◆ Az egyes gyermekek és játszócsoportok játékának támogatása (nem az életkornak megfelelő játék támogatása!).
- ◆ Az új játék használatának megismertetése az érdeklődő gyermekekkel való együttjátás során.
- ◆ A gyermek aktuális fejlődési szintjéhez igazított képességstruktúrák adekvát támogatása.
- ◆ A kreatív önkifejezés fejlődésének segítése.
- ◆ A gyermekek kérdéseire való odafigyelés, egyéni fejlettségükhöz igazodó válaszadás.
- ◆ Csak szükség esetén történő beavatkozás, a játéktevékenység zavarása nélkül.
- ◆ Ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek is igénylik, maga is játszótársként vesz részt a játékban.
- ◆ Az egészséges versenyszellem megalapozása.
- ◆ A játék fenntarthatósága érdekét szolgáló szabályrendszer a gyermekekkel együtt történő alakítása.
- ◆ A gyermekek közti érzelmi kötődések, kapcsolatok támogatása.

*A napirendben biztosítjuk a viszonylag összefüggő játékidőt. Meleg, megértő, elfogadó légkört alakítunk ki. A személyiségfejlődésben jelentkező szükségletek játékban történő „átfordításához” segítséget adunk. Kisebb körülhatárolt játéktereket alakítunk ki, ahol 4-6 gyermek együttjátszhat, illetve lehetővé tesszük, hogy a gyermek maga is alakíthasson a rendelkezésre álló tárgyakból, eszközökből újabb tereket. Megteremtjük a szabad mozgás, szabad társválasztás feltételeit. A csoport összetételét és fejlettségét figyelembe véve biztosítjuk a kellő mennyiségű játékeszközt. Tudatosan és folyamatosan szervezzük az óvodán belüli és kívüli élmény- és tapasztalatszerzési lehetőségeket. Megteremtjük az élmények sokféle feldolgozásának, az újrajátszásnak lehetőségeit. Formáljuk és erősítjük a csoporton belüli társas kapcsolatokat. Körülményeinkből adódóan alakítjuk a más csoportok gyermekeivel, felnőttekkel való kapcsolataikat. Lehetővé tesszük a különböző játékfajták sokszínű jelenlétét a csoport játékában (gyakorló-, szerep-, építő-, konstruáló játék, dramatizálás, bábozás stb.).*

*Tiszteletben tartjuk:*

- a játék önkéntességét, szabadságát
- a gyermekek önállóságát, kezdeményezését, aktivitását, kreativitását
- önálló téma- és szerepvállalását
- az egyén és a csoport közös döntéseit, konfliktusmegoldásait.

*Figyelemmel kísérjük:*

- a játékhelyzetek kialakulását, változását, kombinációit
- a szabályok betartását, amelyeken az egyén és a közösség együttélése alapul
- figyelemmel kísérjük, feltárjuk és követjük a gyermeki érdeklődést
- az egyéni és játszócsoportok játékát támogatjuk
- támogatjuk a gyermekek egymástól „tanulását” a játékban.

### ***A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére***

*Célunkat akkor érjük el, ha a gyermek*

- örömmel, önfeledten játszik
- szükségleteinek és életkorának megfelelő játékot választ
- részt vesz közös játékban
- önálló, kezdeményező megnyilvánulásai vannak
- elfogadó, pozitív érzelmek kísérik a társakkal való játékban
- aktívan részt vesz az erőfeszítést, ügyességet igénylő játékokban is
- betartja és követi a megismert szabályokat
- képes kreatív együttműködésre, gondolkodásra
- megvalósítja egyéni ötleteit és azokat meri vállalni is
- helyesen választ az adott tevékenységhez anyagot, eszközt
- saját élményeit képes újrajátszani
- konfliktusait többnyire képes meg-, illetve feloldani
- kialakulnak olyan érzelmi-akarati tulajdonságaik, amelyek alkalmassá teszik a közösségben való sikeres eligazodásra (pl. türelem, együttérzés, segítőkészség, kitartás, küzdeni tudás stb.).

### Sajátos sikerkritériumaink

- ◆ Építmény lemásolására képesek.
- ◆ Szívesen vállalnak szerepet.
- ◆ Másokat is figyelmeztetnek a szabály betartására.
- ◆ Egészséges versenyszellemben tevékenykednek.
- ◆ Játéktevékenységük életkoruknak megfelelő.
- ◆ Játékuk elmélyült, kitartó.

### 5.2 Munka jellegű tevékenységek

*A gyermekek munka jellegű tevékenysége a játékkal sok vonatkozásban azonosságot mutat. A személyiségfejlesztés fontos eszköze. A gyermek utánzási vágyából fakad, hogy a környezetében látott felnőttek munkáját utánozza. Megfigyeli a rendszeresen visszatérő munkálatokat, és ráébred arra, hogy az emberi élet velejárója egy-egy adott cselekvéssor.*

*A játék és a munka jellegű feladatok integrálódása az egyén és a közösség együttműködését alakítja és erősíti.*

*A játék és a munka jellegű tevékenység önként és szívesen végzett aktív, cselekvő tapasztalás. A közösségi kapcsolatok alakításának fontos eszköze, a saját és a mások elismerésére nevelés egyik formája.*

*Tudatos pedagógiai szervezést és a gyermekkel való együttműködést igényel a pedagógustól.*

*A gyermek munka jellegű tevékenysége a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.*

#### Célunk

*A gyermekekben olyan tulajdonságok kialakítása, hogy szívesen és örömmel tevékenykedjenek és az elvégzett munkát meg is tudják becsülni.*

### Sajátos céljaink

A munkavégzéshez szükséges, készségek, képességek, kompetenciák alakítása.

- ◆ *Kognitív:* pontosan értsék meg mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon ki összpontosítási képességük, munkaszervezési készségük.
- ◆ *Érzelmi-akarati:* alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk.
- ◆ *Szociális-társas:* alakuljon ki felelősségérzetük, feladattudatuk.

#### Feladatunk

- *a munkafolyamatok tudatos szervezése a gyermekekkel együttműködve*
- *a gyermekek eljuttatása a munkavégzéssel kapcsolatos jártasságok, készségek szintjére*
- *a személyiségfejlődésükhöz szükséges, attitűdök, képességek (pl. kitartás, önállóság, felelősségvállalás, céltudatosság) következetes alakítása és fejlesztése*
- *a gyermek egyéni képességeinek konkrét és reális értékelése*
- *a gyermek ösztönzése arra, hogy kezdeményezzen és többféleképpen próbálgasson egy-egy munkafolyamatot. Az önálló próbálkozás mellett a munkafogások megmutatása*
- *a tevékenységek során a kisebb gyermekek önállóságra törekvésének figyelemmel kísérése annak érdekében, hogy a nagyobb gyermekek segítőkészsége azt ne nyomja el*
- *a szülők támogatása abban, hogy a gyermek otthon is gyakorolhassa az önkiszolgálást, és a családért végzett tevékenységeket*
- *példamutatás a munkához való viszonyunkban és munkatársainkkal való együttműködésünkben.*

### Sajátos feladataink

- ◆ Nyugodt, bizalmon alapuló, szeretetteljes légkör kialakítása.
- ◆ Megfelelő eszközök (célszerűség, méret, anyag, stb.) és azok hozzáférhetőségének biztosítása.
- ◆ Megfelelő hely és elegendő idő biztosítása a munka elvégzésére a folyamatosság érdekében.
- ◆ A munkafajták és azok mennyiségének fokozatos bevezetése.
- ◆ A differenciálás elvének érvényesítése a feladatadáskor.
- ◆ Kerti munkák szervezése, közben a növények növekedésének, fejlődésének, a fejlődésükhöz szükséges feltételek megteremtésének megfigyeltetése.
- ◆ Növények gondozásának megismertetése, alkalmazására motiválás: öntözés, leveleinek permetezése, átültetés, szaporítás, csíráztatás, hajtás.

- ◆ Állatokról való gondoskodás megismertetése, alakítása: etetés, tisztántartás, gondoskodás a megfelelő életfeltételekről.
- ◆ A munka értékelése legyen folyamatos, konkrét, reális, a gyermekhez mérten fejlesztő hatású
- ◆ A munka jellegű feladatokat elsősorban jutalomból adja (nem büntetésként).

## **Tartalom**

- **Önkiszolgálás**
- **Közösségért végzett tevékenységek**

### **Önkiszolgálás**

Szorosan összekapcsolódik az egészséges életmódra nevelés gondozási teendőivel (lásd egészséges életmód). Megismertetjük a gyermekeket egy-egy használati tárgy alkalmazásával, az önkiszolgálás különböző műveleteivel, azok sorrendjével.

Gyakorlás útján megszilárdítjuk az önkiszolgálás készségeit, kialakítjuk az önálló munkavégzés szokásait, ehhez egyéni fejlettség szerint segítséget nyújtunk.

#### **Közösségért végzett tevékenységek:**

- a) naposi munka
- b) a mindennapi élettel kapcsolatos állandó, és alkalomszerű munkák(pl. segítség az óvónőnek és más felnőtteknek, alkalmi megbízások)
- c) környezet, növény és kisállat gondozás.

#### **a) Naposság**

A naposi feladatokkal fokozatosan ismertetjük meg a gyermekeket. A jelkép (kötény, napostábla vagy kitűző) nem csak a megbízást és a feladatvállalást jelzi, hanem vonzóvá teszi a tevékenységet, amire a gyermek büszke és örömmel, sikeresen teljesíti azt. Ügyeljünk arra, hogy a naposi munka elvégzése minél kevesebb időt vegyen el a gyermek játékidéjéből.

A naposság időtartamában és feladataiban illeszkedik a folyamatos napirend kereteihez és formáihoz. A fokozatos feladatbővülés mindig a gyerekek fejlettségi szintjéhez kell, hogy alkalmazkodjon. A naposok munkáját az óvónő és a dajka segíti. Olyan légkört kell teremteni, amelyben a feladatokat a gyermekek örömmel végzik, társaikkal együttműködhetnek.

#### **Tagóvodánkban a naposi munka feladatai**

##### 4-5 éves korosztály

- ◆ a naposi munka bevezetése önkéntes alapon, majd meghatározott sorrendben
- ◆ segítséggel az evőeszközök, tányérok, poharak, szalvéták, morzsás tál elhelyezése, folyadék öntése, étkezés után az üres tányérok, evőeszközök és poharak leszedése

##### 5-6 (7) éves korosztály

- ◆ a naposi feladat kiegészül a terítők elhelyezésével, illetve összehajtásával, asztalok letisztításával, valamint segédkeznek a teremrendezésben

A naposokat mindig előző nap választjuk, hogy fel tudjanak készülni a feladatra

#### **b) A mindennapi élettel kapcsolatos állandó és alkalomszerű munkák**

Udvar és teremrendezés; játékelrakás; játékJavítás, tisztítás, készítés; egyéni megbízások, üzenetek átadása; kerti munka; ünnepi készülődés (ajándékkészítés, szobadíszítés, csinosítás); házimunka jellegű tevékenységek.

#### **c) környezet, növény, kisállat gondozás**

A környezet, növény és kisállat gondozás során a gyermekek megismerkednek az egyes munkafolyamatokkal. Megtapasztalják, hogy hatással vannak környezetükre, a gondoskodás, felelősség érzését pl. etetés, környezet tisztítása, ültetés, locsolás, gereblyezés, etetés, stb.

Alapvető szabályunk, hogy a növények és kisállatok beszerzése előtt körültekintően szabad csak eljárni. Ügyelni kell arra, hogy mérgezést, betegséget okozó növény ne kerüljön a gyermekek közelébe. Csak állatorvos által egészségesnek nyilvánított, rendszeresen vizsgált kisállat gondozására lehet vállalkozni, betartva a kisállat tartás szabályait.

#### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyerekek a munka során képesek együttműködni
- örülnek, ha feladataikat teljesíthetik



- önállóan, igényesen végzik a naposi munkát
- észreveszik környezetükben a „beavatkozás” szükségességét
- szívesen vállalkoznak egyéni megbízások teljesítésére
- segítenek a kisebbeknek, a környezetükben rászorultaknak
- szeretnek meglepetést készíteni a társuknak és a szüleiknek (pl. születésnap ajándék).

### Sajátos sikerkritériumaink a különböző munkajellegű tevékenységek szerint

#### Önkiszolgáló tevékenységek

- ◆ A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint elvégzik.
- ◆ Étkezésnél helyesen használják a kanalat kést, villát, merőkanalat, szalvétát.
- ◆ Öltözködnél önállóak, tudnak gombolni, próbálkoznak a megkötéssel.
- ◆ Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettségük növekedésével arányosan csökken.

#### Alkalomszerű munkák

- Pontosan megértik mit várnak el tőlük, és azt önállóan teljesítik.
- ◆ Bonyolultabb feladatot is örömmel végeznek el és annak szervezésében is önállóak.
- ◆ Időnként olyan megbízásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületet igényelnek.

#### Közösségi munkák

- ◆ A közösségért végzett munkák (állandó és alkalomszerű) vállalásánál megjelenik helyes önértékelésük, önbizalmuk.
- ◆ Terítésnél ügyelnek az eszközök esztétikus elhelyezésére is.
- ◆ Felelősi munkákat szívesen vállalnak (alvós zsák, élősarok, stb.), és önállóan teljesítik.
- ◆ A környezet rendjének megőrzése érdekében ügyelnek és segítenek annak tisztántartásában (csoportszoba, udvar, óvoda környezete).
- ◆ Vigyáznak játékaikra, és rendben tartják azokat.
- ◆ Munkajellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat, és a kitartás jellemzi.

#### A környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák

- ◆ Szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében, (komposztálásában).
- ◆ A virágokat nem tépik le, hagyják eredeti helyükön, eredeti szépségükben.
- ◆ Szívesen ápolják a növényeket csoportszobában, udvaron egyaránt.
- ◆ Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról a pedagógus segítségével.
- ◆ Gondoskodnak a halak etetéséről, figyelemmel kísérik az akvárium tisztaságát.

## 5.3 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

*Az óvodai tanulás folyamatos, játékba integrált, önkéntes és cselekvéses tapasztalatszerzés. A teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem az egész nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, komplex módon történik. A tanulás a nevelési folyamat szerves része, A tanulási folyamatnak szociális, mozgáson alapuló és értelmi képességeket mozgató összetevői vannak. Többnyire mindig, mindegyik összetevő jelen van. Az, hogy mikor, melyik dominál, mikor, melyik kap nagyobb hangsúlyt, az mindig az adott tanulási helyzettől, valamint a gyerek általános és pillanatnyi állapotától függ, konkrétan az egyenetlenül alakuló érési folyamatnak irányától és tempójától.*

#### **Lehetséges formái:**

- utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- játékos cselekvéses tanulás
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- gyermeki kérdésekre és válaszokra épülő ismeretszerzés
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- gyakorlati problémamegoldás .

#### **Célunk**

- A gyerekek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, differenciált személyiségfejlődésük segítése, hogy képessé váljanak az iskolai tanulásra.
- Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés.
- A gyermeki kíváncsiságra, érdeklődésre alapozva a tudás, tanulási utáni vágy felkeltése.
- A holisztikus szemléletmód kialakítása.

## Feladatunk

- gyermekek örömteli tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése
- a tanulást támogató környezet megteremtése során a gyermekek előzetes tapasztalatainak, ismereteinek a figyelembe vétele
- változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása
- tanulást támogató környezet megteremtése
- személyre szabott, pozitív értékeléssel a gyermekek személyiségének kibontakoztatása
- a különböző képességek, készségek és a meglévő tudás egyenrangúságának biztosítása
- az ismeret, attitűd, képesség hármas egységének (kompetencia) érvényesítése
- a gyermekek értelmi képességeinek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) fejlesztése
- érzelmi-akarati tulajdonságaiknak edzése (folyamatosság és fokozatosság) feladattudatuk és feladattartásuk erősítése érdekében
- a több érzékszervvel, változatos módon történő megtapasztalás lehetőségének biztosítása
- a gyermekek egyéni képességeinek nyomon követése, az ehhez igazodó differenciált fejlesztés megvalósítása
- a gyermekek tanulás iránti vágyának felébresztése, kíváncsiságuk, érdeklődésük fenntartása (életkoruknak megfelelő ideig)
- a természeti és társadalmi környezetben szerzett tapasztalataik rendszerezésének tudatos szervezése
- a kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése
- részképesség lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és a tagóvoda vezetőjének.

Munkánk során a kötetlen- és kötött foglalkoztatási formákat egyaránt alkalmazzuk. A kötött foglalkoztatásnál a gyermekek motiváltságának fenntartása ugyan olyan fontos, nélkülözhetetlen tényező, mint a kötetlen formánál.

A kétféle foglalkoztatási formán belül mód nyílik a különböző munkaformákban történő tevékenykedésre: egyéni, páros, mikrocsoportos, frontális.

## A tanulás szervezésének elvei

Az óvodapedagógus vegye figyelembe:

- az előzetesen megszerzett tapasztalat, ismeret (tudásanyag) bőségét és mélységét
- a gyermekcsoport összetételét, értelmi, érzelmi érettségét
- az egyénileg haladó gyermekek tempóját (a gyermekhez igazodó tanulásszervezés, egyéni módszerek alkalmazása)
- a megfelelő eszközök alkalmazását
- a közösen szerzett élményekből a gyermek által hasznosított tapasztalatokat a saját képességéhez mérten.

Az óvónő által kezdeményezett kötött tevékenységi formák időtartama középső csoportban maximum 20-25 perc, nagycsoportban 30 – 35 perc. Kiscsoportban a kötött testnevelési foglalkozás időtartama 20-25 perc.

## A tevékenységekben megvalósuló tanulás tagóvodánkban

### Gyermeki jogok a tanulási folyamatban

Joguk van ahhoz, hogy

- ◆ Kérdéseikre választ kapjanak.
- ◆ Tisztában legyenek lehetőségeikkel.
- ◆ A tudást önállóan megszerezzék.
- ◆ A világot megértsék.
- ◆ Szabadon alkothassanak, feltalálhassanak, kísérletezhessenek.
- ◆ Sikerélményhez jussanak, hibázhassanak.
- ◆ Bírálhassanak, véleményt nyilváníthassanak.

<b>A szervezett tanulás formái korcsoportonként</b>	(2,5)3-4 korosztály	4-5 korosztály	5-6-(7) korosztály
---	------------------------	-------------------	-----------------------

Mesélés, verselés	kötetlen	kötetlen	kötetlen
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	kötetlen	kötetlen	kötetlen
Rajzolás, mintázás, kézimunka	kötetlen	kötetlen	kötetlen
Mozgásfejlesztés, szervezett testnevelés	kötött	kötött	kötött
A külső világ, a környezet tevékeny megismerése	kötetlen	kötetlen	kötetlen
A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek megismerése	-----	kötött	kötött
<b>A szervezett tanulás munkaformái</b>	<b>Frontális</b>	<b>Mikro</b>	<b>Egyéni</b>
Mesélés, verselés	X	X	
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	X	X	
Rajzolás, mintázás, kézimunka	X	X	X
Mozgásfejlesztés, szervezett testnevelés	X	X	X
A külső világ, a környezet tevékeny megismerése	X	X	X
A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek megismerése	X	X	X
<b>A szervezett tanulás ütemezése</b>	<b>„Szorgalmi időben”</b>		<b>Nyáron</b>
délelőtt	9 <sup>30</sup> -11 <sup>00</sup> között		9 <sup>30</sup> -11 <sup>00</sup> között

<b>A szervezett tanulás gyakorisága, időkerete korcsoportonként</b>	<b>(2,5)3-4 korosztály</b>	<b>4-5 korosztály</b>	<b>5-6-(7) korosztály</b>
Mesélés, verselés	heti 1x	heti 1x	heti 1x
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	heti 1x	heti 1x	heti 1x
Rajzolás, mintázás, kézimunka	heti 1x	heti 1x	heti 1x
Mozgásfejlesztés, szervezett testnevelés	heti 1x	heti 1x	heti 2x
A külső világ, a környezet tevékeny megismerése	heti 1x	heti 1x	heti 1x
A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek megismerése	-----	heti 1x	heti 1x
<b>Napi maximum</b>	20 perc	25 perc	30 perc

### Módszereink

- ◆ bemutatás, bemutattatás, szemléltetés, magyarázat, beszélgetés, tapasztalás, rávezetés, játék, ösztönző dicséret, példamutatás, segítségnyújtás (verbális, cselekvéses, vizuális) gyakorlás, ellenőrzés, értékelés

### Az értékelés alapelve

- ◆ önmagához mérten, dicsérettel

### ***A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére***

*Célunkat akkor érjük el, ha*

- értelmi képességeik koruknak megfelelő szinten vannak (észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezet)

- a tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek
- kialakulnak az iskolába lépéshez szükséges készségek, képességek, kulcskompetenciák
- megjelenik feladattudatuk, kitartásuk, önállóságuk
- természetes módon, szorongás nélkül, érdeklődéssel tevékenykednek
- problémamegoldó képességük, kreatív gondolkodásuk, helyzetfelismerésük jó szintű
- nyitottak az őket körülvevő világra, kíváncsiságuk belső motivációvá alakul
- a tanulás eredményeként tudásuk, ismeretük gazdag, sokrétű
- a részképesség és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek
- a tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.

### 5.3.1 Művészeti nevelés

#### 5.3.1.1 Verselés, mesélés

Szorosan összefonódik az anyanyelvi neveléssel, a zenével, a mozgásos játékokkal. Fontosnak tartjuk, hogy nyelvileg tiszta és értékes népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket halljanak a gyerekek. A mindennapi mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvi nevelésnek, régi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermekeknek. A közösen átélt örömök és élmények elszakíthatatlan szálakkal kötik össze az óvodapedagógust és a gyermekeket egymással és anyanyelvükkel. A mese és versmondás lényeges elemeit –testbeszéd, tekintettartás, verbális emlékezet– az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítják el és gyakorolják a gyermekek.

Az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része a bábozás, dramatizálás, melyen keresztül tükröződnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal. A gyermekek kifejezhetik, átélhetik, eljátszhatják saját érzéseiket, érzelmeiket, ezáltal fejlődik személyiségük. A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges eszközöket, díszleteket, kiegészítőket saját maguk is elkészíthetik barkácsolás keretében, ezzel a játék örömét az önálló alkotás élményével fokozva.

Tapasztalataink szerint a családokban **túlburjánhózzott a személytelen televízió, videó, DVD, számítógép** játékot és mesét helyettesítő szerepe. A médiumok által közvetített műsorok válogatás nélkül kerülnek a gyermekek elé, ezzel fokozva feszültségüket, félelmüket, agresszivitásukat, és sok esetben helytelen mintát adnak. Ezért rendkívül fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását, a semmivel sem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mesélés iránt. Ehhez folyamatosan ajánlunk népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket, melyekből magunk is szívesen válogatunk.

#### Célunk

- A magyar nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel az ízlésformálás megalapozása.
- A gyermekek anyanyelvi kultúrájának, ízlésének fejlesztése, a népi a klasszikus és a kortárs irodalmi művek közvetítésével, a kultúra átörökítése, az irodalmi művek értékközvetítő hatásainak érvényesítése.
- A verselés, mesélés tanítson emberi kapcsolatokra, adjon alkalmat „belső képek” kialakításával az érzelmek feldolgozására, a feszültségek feloldására.
- A gyermekek pozitív személyiségjegyei alakuljanak, erősödjenek a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével. Szívesen hallgassanak mesét, verset, mondókát.

#### Sajátos céljaink

- ◆ Interkulturális nevelés.
- ◆ A szülők nevelési szemléletének formálása.

#### Feladatunk

- változatos irodalmi élmények közvetítése
- elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból történő választás, valamint kortárs irodalmi művekből és a nemzeti és etnikai kisebbségek verseiből, meséiből, valamint a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből történő merítés
- a gyerekek beszédkedvének felkeltése és beszédkultúrájuk alakítása
- nyugodt, kényelmes körülmények teremtése az irodalmi művek befogadására
- a mese-, versmondás, bábozás és dramatizálás szokásainak, szertartásainak kialakítása
- bábozás a gyerekeknek, közös bábszínházi élmények megszervezése

- az óvónői előadásmód tükrözze anyanyelvünk hangzásvilágát, ritmusát, dallamát
- metakommunikációs eszközökkel érzékletes, de ugyanakkor természetes alkalmazása
- a gyerekek számára az önkifejezés lehetőségeinek felkínálása, ösztönzése a saját vers- és mese alkotásra, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálására
- a szülők figyelmének felhívása a beszélgetések, a beszélgetéssel kísért együttes tevékenységeknek a gyerekek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a szülő-gyermek kapcsolat erősítő hatására
- az élő előadásban elhangzó mese-vers jelentőségének hangsúlyozása a szülőknek az audiovizuális eszközök által közvetítettekkel szemben
- a szülőknek segítségnyújtás az igényes gyermekirodalom kiválasztásához.

### Sajátos feladataink

- ◆ Életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása.
- ◆ Mobilizálható mesekuckó kialakítása.
- ◆ A gyermekek motiválása az irodalmi élmény befogadására.
- ◆ Történetek, mesék dramatizálása, bábozása.
- ◆ Kiegészítő és bábeszközök barkácsolása.
- ◆ A gyerekek mese- versalkotásra ösztönzése.
- ◆ Könyvek használatának, megbecsülésének alakítása.
- ◆ Képeskönyvek elérhetőségének biztosítása.
- ◆ Könyvtár látogatások szervezése, könyvek kölcsönzése óvodába, otthonra.
- ◆ Színház látogatások szervezése.

### A mesekiválasztás szempontjai:

- nyelvileg tiszta legyen a szöveg
- pozitív emberi kapcsolatokat tanítson
- mélyítse az önismeretet
- segítse a világ megismerését
- tanítson az indulatok feldolgozására
- ne hiányozzon a humor
- alkalmazkodjon a gyermek életkori sajátosságaihoz
- oldja a szorongást
- a pihenés, alvás előtti mesélésre szánt művek segítsék a megnyugvást, ellazulást.

### Javasolt tartalom

(2,5)3-4 évesek	mondókák, mondókamesék, formulamesék, állatmesék, történetek, rövidke versek Ismerkedés a képes-mesés könyvekkel.
4-5 évesek	mondóka, hangutánzó mese, párbeszédese mese, láncmese, egyszerűbb szerkezetű tündérmese, történetek, versek
5-6-(7) évesek	kiszámolók, felelgetők, versek, állatmesék, tréfás mesék, tündérmesék

A napi tevékenység során az óvodapedagógus többször is mondhat –a helyzethez illő– mondókát, rövid verset, mesét, kitalált történetet. A főleg (2,5)3-4 éves korban nagy jelentőségű a testi kapcsolat iránti gyermeki igény kielégítésén túl a simogatók, tapsoltatók, lovagoltatók ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre. Az óvodapedagógus közvetítsen a gyermekeknek a természeti környezetet megjelenítő irodalmi alkotásokat (mese, vers, elbeszélés). Teremtse alkalmat arra, hogy gyermekek eljátsszák, elmondják, elbábozzák kedvelt meséiket, de adjon lehetőséget az általuk kitalált történetek elmondására is, vagy a már ismertek másfajta cselekményszövése, befejezése is.

### A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyerekek játék közben is odaillő mondókákat, verseket, ritmusokat mondogatnak

- szívesen hallgatnak mesét, kéri a mesék ismétlését
- önálló verselésre, mesemondásra vállalkoznak
- segítenek a mesemondás, verselés helyének, feltételeinek kialakításában
- tevékenyen, aktívan vesznek részt a beszélgetésekben, felfogják, megértik a hallott irodalmi mű témáját, humorát, költői képeit, a hangzás, a hangulat, érzelem és alkalom egységében
- megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik, figyelmük fenntartásának és ellenőrzésének egyezményes jelzései,
- össze tudják kötni a folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait
- vannak kedvenc mesehőseik, a velük történetek megjelennek a játékaikban (bábozásban, dramatizálásban, szerepjátékban)
- beszélgetnek az elhangzottakról, megjegyzik az érdekes mese és szófordulatokat, furcsa, vagy szép hangzású neveket, s ez beépül aktív szókincsükbe
- kialakul a képességük a belső képteremtésre
- vigyáznak a könyvre.

### Sajátos sikerkritériumaink

- ◆ Képesek kitartóan figyelni.
- ◆ Ismerik a színházi magatartás alapvető szabályait.
- ◆ Emlékezetükben megtartják az egyszerűbb mesefordulatokat.
- ◆ Szívesen nézegetnek képeskönyvet.
- ◆ Képesek történeteket elmondani, alkotni, folytatni.
- ◆ Ismerik a színházi magatartás alapvetőszabályait.
- ◆ Nő a szülői mesélés gyakorisága.

#### 5.3.1.2 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

*A zenei nevelés az óvodai élet mindennapjait áthatja, színesebbé teszi életünket, formálja mindannyiunk (gyermek, felnőtt) személyiségét.*

*Fontosnak tartjuk a zenei műveltség megalapozását, az ízlés formálását, a magyar népi játékok, megismertetését, és megszerettetését.*

*Az óvodában, amikor a tánchoz kapcsolódó mozgáskultúráról beszélünk, a magyar nép mozdulatszokásaira gondolunk. Az életkort tiszteletben tartva a gyerekek fejlettségéhez, mozgáskoordinációjához, és értelmi képességeihez alkalmazkodunk. A járás, játékos mozdulatok, egyszerű ismétlődő mozdulatformák készítik elő az óvodában a 8-10 évesek táncát. Az óvodában használt játékok, részben a népi játékokban megőrzött hagyományos mozdulatok, részben az óvodapedagógus és a gyermek közös leleményei. A körjáték, azon belül a páros forgás, guggolás, taps kifordulás az, amit óvodáskorban „gyermektáncnak” nevezünk.*

*A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatnia. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a **közös ének**, mely hordozza és gazdagítja az **anyanyelvi örökséget**. A zenei képességfejlesztési anyag feldolgozása a népi gyermekdalok, valamint Forrai Katalin: Ének az óvodában és Gryllus Vilmos dalos füzeté alapján történik. Fontos a zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekeljenek.*

*A tevékenységek megvalósítása során biztosítjuk a néptánc, népi játékok megismerését.*

#### Célunk:

- *A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.*
- *A közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.*
- *A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, amely megalapozhatja zenei anyanyelvüket.*
- *A szülőföld értékeinek átörökítése énekes népszokások, népi mondókák, dalos játékok valamint a népzene, megismertetése, megszerettetése által.*
- *Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével a gyermek zenei képességeinek és zenei kreativitásának alakítása, a gyerek érzelmi, esztétikai világának gazdagítása.*

## Sajátos céljaink

- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.

## Feladatunk

- igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, összeállítása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően
- a nemzeti és etnikai kisebbségek és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal- és zenei anyag választás
- kellemes légkör biztosítása az énekes, táncos játékokhoz, sok zenei élményt nyújtása
- a zenei képességek, készségek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) alakítása, fejlesztése
- a gyermek zenei kreativitásának és alkotókészségének a fejlesztése
- a gyermeki tehetség kibontakoztatása sokféle hangszer megismertetésével és használatával
- a gyermek zene, éneklés iránti érdeklődésének felkeltése
- a zene befogadására való képességek megalapozása
- különböző, változatos módszerekkel és eszközökkel a gyermek ritmusérzékének fejlesztése,
- egyszerű táncok és játékos mozdulatok élményszerű gyakorlása, a gyermekek motiválása újabb mozdulatok kitalálására
- a magyar népi kultúra kincseinek, a népszokások egyes elemeinek, az ünnepeinkhez kapcsolódó zenék, dalok megismertetése
- a gyermek tér és formaérzékének fejlesztése a játékok során alkalmazott különböző térformák gyakorlásával.

## Sajátos feladataink

- ◆ Friss levegő biztosítása.
- ◆ Igényes hangszerjátékkal és zene kiválasztásával a zenei fogékonyság megalapozása.
- ◆ Éneklési készség és a harmónikus, szép mozgás alakítása.
- ◆ Az óvodában is játszható énekes népszokások válogatása: szüreti mulatság, mártón- nap, pásztor játék, farsang, kiszézés, pünkösödölő, lakodalmas.
- ◆ A játékok hangulatának megteremtéséhez változatos, esztétikus, motiváló hatású, élményt előhívó eszközök biztosítása (kalap, koszorú, kendő, zsebkendő, fejdísz).
- ◆ Körjátékokhoz elegendő hely kialakítása.
- ◆ Az óvónő örömmel vegyen részt a közös éneklésben, énekes játékokban, maga is élvezze a tevékenységet.
- ◆ Népi hangszerek megismertetése.

## Javasolt tartalom

(2,5)3-4 évesek	<ul style="list-style-type: none"><li>• A dalok hangterjedelme ne lépje túl a tiszta kvint távolságot, lehetőleg egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok váltakozásával.</li><li>• A játékok elsősorban kétszemélyes (óvónő gyermekkel) jellegűek, illetve egyszerű utánzó mozgással kísért megszemélyesítő szerepjátékok legyenek.</li><li>• 6-8 mondóka, ölbeli játékok, 10-15 énekes játék, 1-2 műdal</li></ul>
4-5 évesek	<ul style="list-style-type: none"><li>• A dalok hangterjedelme ne lépje túl a nagy hatod távolságot, hangkészletében lehetőleg ne legyen félhang.</li><li>• A negyed és a páros nyolcad mellett a negyed szünet és szinkópa is előfordulhat.</li><li>• A játékok csoportos jellegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó.</li><li>• 4-5 új mondóka, 12-15 énekes játék, 2-3 műdal.</li></ul>

<b>5-6-(7) évesek</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A dalok hangterjedelme változatlanul nagy hatod távolságban mozogjon, de hangkészletében már megjelenhet félhang is (fá és ti). A negyed és nyolcad mellett megjelenhet a tizenhatod is.</li> <li>• Ismerjenek meg újabb játékformákat: kapus, hidas, sor és ügyességi, esztétikus mozgást igénylő párjátékok.</li> <li>• 4-7 új mondóka, 15-18 új énekes játék, 3-4 alkalomhoz illő műdal.</li> </ul>
-----------------------	---

### Óvodapedagógusi feladatok a hallás-és ritmusérzék fejlesztése terén

<b>(2,5)3-4 évesek</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Fejleszti hallásukat magas-mély reláció, halk-hangos különbségének felismertetésével.</li> <li>• Motivum visszhang, egyszerű dallam motívumok visszaénekeltetésével.</li> <li>• Hangszerek hangjának, eltérő zörej hangok felismertetése és megkülönböztetése.</li> <li>• Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés, tempó különbségek (gyors-lassú), érzékeltetésével, játékos mozdulatokkal.</li> <li>• Egyszerűbb táncmozdulatok utánzásos elsajáttatása</li> <li>• Ütőhangszerek, egyszerű ritmushangszerek használatának bemutatása és gyakoroltatása.</li> </ul> <p>Ritmusmotívumok –egyszerű beszélt és énekelte- visszatapsoltatása.</p>
<b>4-5 évesek</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Fejleszti hallásukat az oktáv és kvint távolságok érzékeltetésével.</li> </ul> <p>Halk-hangos megkülönböztetésével, beszéd, ének, és taps formájában.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Zenei emlékezetüket dallamfelismeréssel, dallambújtatással fejleszti.</li> <li>• Finomabb zörejek, egymás hangjának, és a természet hangjainak felismertetése.</li> <li>• Az egyenletes járás és tapsolás összhangjának megteremtésével fejleszti ritmusérzéküket.</li> </ul> <p>Gyors-lassú tempotartás képességének alakítása beszéd, ének és mozgáson keresztül.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Táncos jellegű mozdulatok alakítása.</li> </ul> <p>Ritmushangszerek használatával a szem-kéz koordináció, és a finommozgás alakítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ritmus és dallam motívum visszatapsoltatása és visszaénekeltetése.</li> <li>• Dallamfordulatok kitalálására ösztönzés.</li> </ul>



<b>5-6-(7) évesek</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Fejleszti hallásukat a magas-mély dallam vonalának térbeli érzékeltetésével.</li> <li>• Gyors-lassú, és a halk-hangos fogalompárok együtt gyakoroltatása.</li> <li>• Dallamfelismertetése kezdő motivumról vagy belső motivumról.</li> <li>• Dallambújtatás gyakoroltatása hosszabb és rövidebb egységekkel.</li> <li>• Motivum visszaénekeltetése kitalált szöveggel csoportosan és egyénileg.</li> <li>• Sokféle zörejek és zenei hangok felismertetése, kis eltérések, irányok, távolságok, közeledések, távolodások függvényében.</li> <li>• Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés és ritmus megkülönböztetésével és összekapcsolásával.</li> <li>• Dallam felismertetése a dal ritmusáról.</li> <li>• Gyors és lassú tempotartatása mérőegységnek megfelelően, negyed, nyolcad lépéssel.</li> <li>• Esztétikus, együtemű mozgás fejlesztése, változatos térformák alakítása, játékos táncmozdulatok gyakoroltatása.</li> <li>• Tánc közben a zene ritmusának, lüktetésének átvételére motivál.</li> <li>• Törekszik, arra hogy táncban a párok összehangoltan, és a több pár egymáshoz igazodjon.</li> <li>• Változatos ütőhangszerek használatával a dalok ritmusához alkalmazkodás képességének fejlesztése.</li> <li>• Dallam motivumok hangsúlyainak kiemeltetése tapssal, járással, játékos mozdulatokkal.</li> <li>• Ösztönzi saját szövegű dallam kitalálására, zenei kérdés-felelet játékra.</li> </ul>
-----------------------	--

### ***A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére***

*Célunkat akkor érjük el, ha*

- örömmel énekelnek, csoportosan és egyénileg, önálló indítással életkoruknak megfelelően tisztán
- képesek az egyenletes lüktetés és ritmus együttes gyakorlására
- ismerik és megkülönböztetik a „tá” és „ti-ti” ritmusokat, tisztában vannak a szünet, mint zenei egység jelentésével
- megkülönböztetnek halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú fogalompárokat énekes gyakorlatban is
- képesek dallamfelismerésre kezdő vagy belső motivumról
- ismernek néhány ütőhangszert, azokat önállóan és változatosan használják az egyenletes lüktetés és ritmus kifejezésére, valamint az éneklés kíséretére is
- egyszerű, játékos mozgásokkal kísért körjátékokat, gyermekjátékokat egyöntetűen, esztétikusan játszanak.
- jól ismerik a különböző mozgásformák, térformák kialakítását (kör, csigavonal, hullámvonal, páros kör, mindenki párban, csillagforma, szűkülő és táguló kör, kaputartás, bújás)
- megfigyelnek és megkülönböztetnek finomabb hangszíneket a természetben, a környezetben hallható zörejekben, beszéd és énekhangokban, valamint hangszereken játszott zenében.

### **Sajátos sikerkritériumok**

- ◆ Zenei érzékenységük, fogékonyságuk életkoruknak megfelelő.
- ◆ Auditív észlelésük, megfigyelésük, emlékezetük és intermodalitásuk fejlett.
- ◆ Mozgásuk esztétikus, ritmust követő
- ◆ Szívesen hallgatnak zenét
- ◆ Maguk is képesek egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, triangulum)
- ◆ Ismerik a népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalosjátékokat, ritmusokat

### 5.3.1.3 Rajzolás, mintázás, kézi munka

*Az érzelmi kommunikálást, a gyermekek érzelmeinek, gondolatainak kifejezését a művészetek eszközeivel alakítjuk ki és fejlesztjük. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.*

*A gyermekek ábrázolótevékenysége a vizuális nevelési lehetőségek legfontosabbika, mégiscsak egyik, meglehetősen szűk dimenziója, hiszen a vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermekek számára.*

#### **Célunk**

- *A gyermekek a családban és a közösségekben szerzett élményeik hatására, belső fantáziaviláguk, érzelmeik segítségével, egyéni szabad önkifejezésre válnak képessé.*
- *Esztétikai érzékenységük, a szép iránti fogékonyságuk alakítása.*
- *A helyes ceruzafogás elsajátíttatása.*

#### **Feladatunk**

- *a gyermekek megismertetése az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival*
- *lehetőség teremtése a különböző technikák, változatos módon történő alkalmazásához, a megfelelő készség szint kialakításáig történő gyakoroláshoz, optimális körülmények megteremtése a gyermekek ábrázoló tevékenységének elősegítésére: elegendő hely és idő, az eszközök hozzáférhető helyen történő elhelyezése (elegendő mennyiségben, megfelelő minőségben)*
- *a gyerekek hozzásegítése a tevékenység funkcióörömeinek sokszori átéléséhez, türelmes kivárása, míg e tevékenység során felébred a „valamit létrehozás” vágya, a gyermekek eljutnak az alkotó tevékenység örömeig*
- *a gyermek differenciált segítése a saját szintjéhez képest történő fejlődésben*
- *a gyermekek önálló önkifejezésének segítése egész nap folyamán*
- *a gyermek érzékelésének, észlelésének és képzeletének, sík és térbeli tájékozódó képesség kialakulásának, fejlődésének segítése*
- *vizuális tapasztalatok nyújtása,*
- *képi, kommunikációs nyelv kialakulásának elősegítése,*
- *lehetőség biztosítása a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.*

#### **Sajátos feladataink**

- ◆ *Párhuzamosan végezhető tevékenységként lehetőséget ad a szabad alkotásra.*
- ◆ *Megtanítja az ábrázolótevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokásokat: hosszú ujjú ruha feltűrése, védőpóló használata, kézmosás, védő asztalterítő.*
- ◆ *Bemutatja a gyermekeknek az életkoruknak és egyéni érdeklődési körüknek megfelelő műalkotásokat, Budapestre jellemző épületeket, hidakat, valamint a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit.*
- ◆ *Gyermekeket rácsodálkoztatja a szépre, esztétikusra*
- ◆ *Gyermekek által létrehozott alkotást pozitívan értékeli, elfogadja*
- ◆ *Ösztönzi a gyermekeket a színek széles skálájának használatára*
- ◆ *Az alkotókedvet ötleteivel, javaslataival, egy-egy inspiráló eszközzel segíti*
- ◆ *Lehetőséget biztosít a népművészeti és műalkotások, népi hagyományokhoz kapcsolódó tevékenységek (kalácssütés, tojásfestés, álarckészítés, adventi koszorú, stb.) megismerésére.*
- ◆ *Az 5-6-7(8) gyermekeknek saját eszközt, és saját gyűjtő dossziét biztosít.*
- ◆ *A váratlan eseményeken alapuló ábrázolási kedvet rugalmasan kezeli*
- ◆ *Támogatja gyermekek kezdeményezését csoportos alkotásra*
- ◆ *Az udvaron is megteremti a lehetőséget az alkotásra.*
- ◆ *Balkezes gyermeket nem erőltet jobb kézzel való munkálkodásra.*
- ◆ *Az ábrázolás során különösen figyel a dysgráfia tüneteire, észlelésekor jelzéssel él a fejlesztőpedagógus felé.*
- ◆ *Nagy odafigyelést tanúsít a helyes ceruzafogás iránt, szükség esetén 3 oldalú ceruzafogót ad a gyermekeknek.*
- ◆ *Mintázáshoz többféle anyagot is használ (vizes homok, gyurma, agyag, gipsz)*
- ◆ *Mintázási kedvet különböző természetes anyagokkal, kiegészítőkkal növeli (termések, magvak, fűszerek, szárított és préselt növények)*
- ◆ *A csoportszoba, öltöző, mosdó és folyosó esztétikumának alakítása és fenntartása során formálja a gyermekek ízlését, környezettudatos szemléletét.*

- ◆ A használt technika nehézségétől függően (festés kiscsoportban) illetve differenciált segítségnyújtás érdekében bevonja a dajkát.

### Javasolt tartalom

- ◆ Építés: nagyobb és egyszerű elemtől kezdve a kisebb és bonyolultabb elemig
- ◆ Plasztika: az egyszerűbb formától a részletesig
- ◆ Képalakítás: az egyszerű megjelenítéstől a részletesig, a technikák egyre gazdagabb alkalmazása
- ◆ Barkácsolás: az eszközök és technikák egyre gazdagabb alkalmazása
- ◆ Műalkotásokkal való ismerkedés: épületek, hidak, szobrok, festmények

### Eszközök

Festékek, ceruzák, különböző ecsetek, nyomatok, különböző méretű és minőségű papírok, textíliák, különböző vastagságú fonalak, tűk, termések, termények, magvak, madzagok, ragasztók, különböző ollók, só-liszt gyurma, plasztilin, agyag, fadarabok, szögek, kalapács, homok, kavicsok, dugók, dobozok, üvegtábla, kisebb-nagyobb üvegek, flakonok, golyók, kréták, szivacsok, gombok, különböző méretű, gyöngyök, tojáshéj, mozaik kövek, stb.

### Technikák

Ujjfestés, nyomatok, ecsettel festés, rajzolás, színezés, tépés, vágás, ragasztás, szögelés, homokrajz, hajtogatás, különböző fonások, varrás, szövés, karcolás, textilfestés, batikolás, kollázs, stb.

### Életkori jellegzetességek

(2,5)3-4 évesek	Megismerik, megkedvelik a rajzolás, festés alapjait, a mintázás alapttechnikáit, nyomdázást, tépést, ragasztást.
4-5 évesek	Fejlődik, formálódik a képalkotásuk, megismerik a vágás, hajtogatás, egyszerűbb fonás, varrás és gyöngyfüzés alapjait.
5-6-(7) évesek	Képalkotás különböző, változatos technikákkal történő készítése (pl. mozaik, kollázs, nyomatok) Megismerik a szövés technikáját, valamint a többféle technikai megoldást igénylő barkácsolást.

### A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- kialakul a gyermekekben egy sajátos képi kommunikációs nyelv
- bátrak, ötletesek az építésben, a téralakításban
- tevékenyen részt vesznek az őket körülvevő tér, valamint a térbeli makettek rendezésében
- képalakításaikban egyéni módon jelezni tudják az elemi térviszonylatokat. Élményeik, elképzeléseik, képzeletük megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit
- szín- és formaábrázolásuk változatos
- emberábrázolásaikban megjelennek a részformák, próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzésével is
- tudnak formákat mintázni emlékezéseik alapján és megfigyeléseik felhasználásával
- önállóan tudják alkalmazni a megismert technikákat, önállóan díszítenek tárgyakat, elképzeléseik megvalósításában kreatívan alkalmaznak egyszerre akár több ismert technikát
- kialakul a finom kézmozgás képessége biztos és helyes ceruzafogással
- vonalvezetésük balról jobbra halad
- esztétikai élmény létrehozásával gazdagodik személyiségük
- ismernek 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidat.

### Sajátos sikerkritériumaink

- ◆ Vizuális észlelésük, megfigyelésük, emlékezetük, intermodalitásuk koruknak megfelelő.
- ◆ Szem-kéz mozgásuk összerendezett.
- ◆ Nem görcsös, biztos a vonalvezetésük
- ◆ Szívesen alkotnak közösen, a többi kisgyermekkel, ötletet, javaslatot saját döntése alapján mérlegelnek
- ◆ Alkotás közben ügyelnek környezetük, saját maguk, és munkájuk tisztaságára.
- ◆ Ábrázolásuk során kitartóak, akár több napon keresztül is képesek munkálkodni.
- ◆ Szeretik maguk körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszítik a környezetüket.

- ◆ Tértárájuk koruknak megfelelő.
- ◆ Képesek rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képesek esztétikai véleményt alkotni.

### 5.3.2 Mozgás, edzés, szervezett mozgás

*Az óvodáskor a természetes hely -, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.*

*A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.*

*A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján-az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve-minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.*

*Felvállaljuk az urbanizációs ártalmak és a gyermekek körében is mindinkább terjedő mozgásszegény életmód, csökkenő mozgástapasztalatok ellensúlyozását úgy a gyermekek mozgáslehetőségeinek színesítésével, mint a szülők meggyőzésével, szemléletformálásával.*

#### **Szabad, spontán mozgás:**

*A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermekek személyiségének – pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.*

*A mozgást nem kell megszerettetni a gyerekekkel, mert állandó belső késztetést éreznek, örömmel és természetes módon gyakorolják.*

*Az óvoda udvara lehetőséget nyújt a mozgásformák gyakorlására, mozgásos játékokra, miáltal a gyerekek természetes mozgásigénye sokrétűen kielégül. A gyermekek különböző terepeken gyakorolhatják a különböző fogó játékokat, mászásokat, gurulásokat, bújócskát, stb.*

*A csoportszobákban fontos szempont, hogy elegendő teret, rögzített és/vagy mobilizálható, eszközt biztosítsunk a mozgásos játékokhoz. Így a gyermekek váltakozva használhatják azokat a torna és egyéb eszközöket, amelyek testedzésüket, mozgásfejlődésüket is szolgálják.*

*A jó levegő, napfény, víz segítik a gyermekek edzését. Késő ősszel és télen az udvar mozgáslehetősége időnként kevésnek bizonyul. Sétákkal, közeli játszótérek látogatásával a levegőzés és mozgás adta lehetőségeket szükséges kiegészíteni.*

*Nyáron fontos gondoskodni a nap, a lég- és vízfürdőzésről. Módszere, szervezése a nevelőtestület által kidolgozott, a helyi körülményeket figyelembe vevő nyári terv alapján történik.*

#### **Szervezett mozgás**

*A sokoldalú képességfejlesztés révén szorosan kapcsolódik más nevelési területekhez.*

*a) mindennapos testnevelés*

*25-30 percben (az életkori, egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve) sok játék, pergő ritmusú, frissítő mozgás jellemzi. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.*

*b) testnevelés foglalkozás*

*a természetes emberi alapmozgások, mint pl.: járás, futás, ugrás, dobás, mászás, kúszás, gurulások, egyensúlyozások, mozgásos játékok alkotják.*

#### **Célunk**

- *A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése.*
- *Rendszeres mozgással az egészséges életvitel megalapozása.*
- *A gyermeki személyiség sokoldalú, harmonikus fejlesztése a gyermek testi- és mozgásfejlesztésén keresztül.*
- *A természetes mozgásfajták gyakoroltatásával alakuljanak ki azok a feltételes reflexek, melyek a gyerekek összerendezett és gazdaságos mozgását létrehozzák.*
- *Téri tájékozódás, oldaliság kialakítása.*

## Sajátos célunk

- ◆ Megőrizzük, ha szükséges felkeltsük a mozgáskedvet és tudatosan építünk rá.
- ◆ Minden gyerek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet.
- ◆ Bátran és örömmel mozogjanak az előtérben és az udvaron egyaránt.
- ◆ A mozgástapasztatuk bővüljön mozgáskészségük alakuljon.
- ◆ Testi képességük, fizikai erőnlétük fejlődjön (kondicionális, koordinációs).
- ◆ A tervezett, szervezett, irányított testnevelési játékokkal a mozgáskultúra fejlődjön.
- ◆ Koordinált mozgás alakuljon ki.
- ◆ Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlődjenek.
- ◆ Igénnyé, majd szokássá váljék a mindennapi mozgás.
- ◆ Maguk is kezdeményezzenek mozgásos játékokat.

## Hatása az értelmi képességek fejlődésére

- ◆ A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésével fejlődik a gyermekek vizuális memóriája.
- ◆ A testrészek, téri irányok, formák bemozgásával, megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapodik szókincsük.
- ◆ A megnevezett, látott és elvégzett cselekvések, mozgások elősegítik a különböző észlelési területek integrációját, a keresztcsatornák és a fogalomalkotás fejlődését is.

## Hatása a szociális képességek fejlődésére

- ◆ A saját testüknek és mozgásos képességeiknek a megismerése segíti az "éntudat" fejlődését a "szociális én" erősödését.
- ◆ A közös, örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolataik kiszélesednek. A társakhoz való alkalmazkodás közben fejlődik önuralmuk, együttműködő és tolerancia képességük. Lehetőségük nyílik különböző viselkedésminták tanulására.
- ◆ A mozgásos versengések során átéljük a sikert és a kudarcot egyaránt. Így tanulják ezeknek a kezelését, elviselését.

## Feladatunk

- *a mozgás beépítése természetes módon a gyermek tevékenységébe*
- *mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása*
- *a baleset elkerülése érdekében a mozgástevékenység szabályainak kialakítása gyermekekkel közösen, majd fokozott betarttatása*
- *mozgásos tevékenység lehetőségének biztosítása a csoportszobában és az udvaron*
- *a gyermekek természetes mozgásának: a járás, a futás, támasz, függés, egyensúlyozás, ugrás, dobás; a ritmusérzék, motorikus képességek differenciált fejlesztése, az alapmozgások koordinációjának elősegítése*
- *a gyermekek testi képességeinek: erő, gyorsaság, ügyesség, állóképesség fejlesztése*
- *gimnasztika, néhány talajtorna elem, labdagyakorlatok, testnevelési játékok megismertetése a gyerekekkel*
- *a testnevelés foglalkozások anyagába testalkati deformitások megelőzésére speciális gyakorlatok beiktatása*
- *prevenációs feladatok megvalósítása: nagymozgás-fejlesztés, egyensúlyérzék-fejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése, testséma-fejlesztés, térpercepció-fejlesztés, finommotorika - fejlesztés, keresztcsatornák fejlesztése*
- *odafigyelés a gyermekek optimális terhelésére, a gyerekek egyéni szükségleteire és képességeire*
- *sikerélmény nyújtása, amely a gyermekeket aktív részvételre ösztönzi*
- *az egészséges versenyszellem alakítása, formálása*
- *a helyzetfelismerés, döntés, alkalmazkodó képesség segítése, a személyiség akarati tényezőinek alakítása.*

## Sajátos feladataink

- ◆ Mozgásos tevékenység pozitív megerősítése.
- ◆ Lehetőség szerint az előtér kihasználása, szabályok kialakítása és figyelemmel kísérése.

- ◆ A gyermekek életkorához és egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos tevékenységre inspiráló eszközök kiválasztása, folyamatos cseréje.
- ◆ A játék, játékoság elsődlegességének tiszteletben tartása a foglalkozásokon.
- ◆ Oldaliságot jelző csuklópánt használata.
- ◆ Tiszta, jó levegő biztosítása a tornateremben.
- ◆ Az atlétikai gyakorlatok (futások, ugrások, dobások) lehetőség szerint az udvarra történő szervezése. (arra az évszakra tervezi be, amikor már jó idő van!).
- ◆ A tevékenységek irányításánál és értékelésénél differenciálás, az egyéni fejlődési jellemzők figyelembe vétele.
- ◆ Szükség esetén a dajka segítségének igénybevétele. (baleset elkerülése!).
- ◆ A testnevelés-foglalkozások szervezése elegendő időt hagy a gyakorlásra, illetve megadja a lehetőséget a tevékenységből való kilépésre.
- ◆ A testnevelés-foglalkozások szervezése biztosítja a folyamatos mozgás lehetőségét, kiküszöböli a várakozási időt.
- ◆ A testnevelés-foglalkozások eszközeként, az anyagtól függően kézi-szerek használata.
- ◆ Évente egyszer mozgásos versenyprogram szervezése.

### Életkori jellegzetességek

A (2,5)3-4 éveseknél a **természetes nagymozgások** fejlődését kívánjuk segíteni. Ezért leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk a csoportszobában is. Ezek az eszközök lehetnek a "Mászóház" csúszdával, létrával ellátva, textil alagút, WESCO szivacs elemek, ROTIKOM egy-egy elemének kombinációja, de akár tornaszőnyegek és a csoportszoba asztalai is felhasználhatók erre a célra. Ebben az életkorban a gyermekek gyakran kezdeményeznek csúszó-mászó-bújó játékokat. Gondoljunk csak a kicsik által kedvelt asztal alatt bujkáló állatokat utánzó játéokra.

4-5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a **szem-kéz, szem-láb koordináció** és az **egyensúlyérzék fejlesztése**. A szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgálják a különböző célbadozó játékok, a kugli, az ugróiskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs barkácsoló tevékenységek is.

**Az egyensúly fejlesztése a szabad játékban** leginkább a belső fülben lévő vesztibuláris központ spontán ingerlésével történik, hintázó, ringató, pörgő mozgások közben. Erre a célra nagyon jól használhatók az AYRES terápia eszközei, különböző hinták, a Body Roll, a nagy fizioterápiás labda, a füles labda, az ugróasztal, a lépegető, az elefánt talp, a billenő forgókorong, stb.

5-6-(7)éves korban a **finommotorika fejlesztésére** kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, pl. ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, apró gyöngy fűzése, kicsi elemekből építés, konstruálás, baba öltöztetés, barkácsolás.

Ezekhez a tevékenységekhez a **helyet** a csoportszoba rendszeres átrendezésével tudjuk biztosítani. Ezért mobil, könnyen mozgatható bútorokat és kiegészítő eszközöket használunk. Mozgásos tevékenységekre felhasználjuk a csoporthoz tartozó kisebb előteret is, természetesen csak akkor, ha a gyermekek felügyelete itt is biztosított.

### Mozgásfejlesztés a szabad játékban

Tagóvodánk egyik sajátossága, hogy minden csoportszoba előterét mozgásos játékokra alkalmassá alakítottuk. A tornaszerek kiválasztásánál figyelembe vesszük az adott korosztály életkori jellegzetességeit, hogy a megfelelő mozgásokat tudják gyakorolni. Így a megbeszélte szabályok betartása mellett (hány gyerek tartózkodhat kinn, meddig, balesetmegelőzés) újra átélhetik a szervezett testnevelésen használt eszközök birtokba vételét. A rendszeresen frissített előtéri eszköztár újabb és újabb mozgás- és fejlesztési lehetőséget biztosít.

Az udvari játék, mozgás serkentésére minden fejlettségi szinthez gondoskodunk eszközökről és lehetőségről, így minden kisgyermek saját szabad választása alapján tevékenykedhet. Mászásra, bújásra készítheti a gyermekeket például a „hernyócska”, járásra az emelt felületű farönksor, egyensúlyozásra a kötélhíd, hintázásra a rugós játékok és mérleghinták. Tapasztalataink szerint szívesen próbálkoznak rollerezéssel, biciklizéssel, ehhez rollereket, 2 és 3 kerekű biciklit biztosítunk. A balesetek elkerülése érdekében a gyermekekkel közösen kialakítjuk a biciklizéshez kapcsolódó szabályokat, az udvaron létesített KRESZ pálya segítségével.

A bátorság, ügyesség, erőnlét kipróbálását teszik lehetővé a többfunkciós mászóvárak. A labdajátékok sokaságát választhatják, pl. kosárra dobás, foci, kidobás, tollas, tenisz. Csoportbeosztás segíti a foci-pálya szervezett és igazságos használatát, amit természetesen rugalmasan kezelünk a körülményeknek

megfelelően. Ezen kívül az óvodapedagógusok kreativitása szab csak határt a sokféle egyedi játéknak, eszköznek.

### Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon és a mindennapi testnevelésen

A testnevelési foglalkozások anyaga az atlétikai, a torna, a játékjellegű főgyakorlatokból tevődik össze. Alapja Szöllősyné „zöld” könyve, mely ötleteket ad a tematikára és módszertanra is.

A **játékot a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a testnevelésben**. A játék egy foglalkozáson belül sokszor megjelenik, a feladattól függően hol mint eszköz, hol mint cél.

A tevékenységek megtervezésénél fontos, hogy a fejlesztő feladatok természetesen illeszkedjenek a testnevelés anyagához. Tudjuk, hogy a gyermekeknek sok mindent meg lehet tanítani, de fejlődésüket csak akkor segítjük, ha a megfelelő időben a megfelelő tevékenységeket végeztetjük velük.

A (2,5)**3-4 évesek** testnevelési anyaga nagyrészt **a természetes mozgásokat tartalmazza**. Ezért ennél a korosztálynál a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat. Például különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülésével. Az egészséges személyiség fejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermekeknek önmagukról egyre pontosabb információi legyenek. A testnevelési foglalkozáson a legerőteljesebb módon ismerkedhetnek testrészeikkel és azok funkcióival.

Ezért alkalmazható jól a **testséma fejlesztő programból** a következők:

- ◆ testrészek ismeretét célzó gyakorlatok, pl. „Járjatok a sarkatokon!”, „Ütögessétek a talpatokat a földhöz!”
- ◆ tárgyhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása, pl. „Álljatok a babzsák mögé! Hasaljatok a padra!”,
- ◆ test személyi zónájának alakítása, pl. „Emeljétek a babzsákot a fejetek fölé, vegyétek át a másik kezetekbe!”

Ebben az életkorban külön nem tervezzük az észlelés fejlesztését, hiszen a nagymozgások végrehajtása közben spontán fejlődik.

**4-5 éves korban** a mozgásfejlesztésből már nagyobb szerepet kap a **tér mozgásos megismerése**. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot tervezünk, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat és különböző formákat mozognak be. Például futás, jelre sorakozás az óvodapedagógus előtt (az óvodapedagógus a helyzetét mindig változtatja) szökdelés padok körül, fák között hullámvonalban. Elhelyezkedés különböző szereken, formákban.

A **mozgásfejlesztésnél** ezen kívül előtérbe kerül:

- ◆ Az egyensúlyérzék fejlesztése, pl. különböző mozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzetváltozások, futásközbeni megállások.
- ◆ Szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, pl. babzsák feldobása, elkapása, célbadobás, egyensúlyozó járás létra fokai között, célba ugrás.

A **testséma fejlesztő programból** kiemelt helyet kap az **oldalalás tanítása**. A kicsiknél még csak az "egyik-másik" megkülönböztetést használjuk. Itt már a "jobb-bal" kifejezéseket is, de a csuklójukon lévő jelhez igazodva. „Emeljétek fel a szalagos jobb kezeteiket!” A csukló megjelölése a kezességtől független. A pontos eligazodás miatt azonban fontos, hogy mindig ugyanarra az oldalra kerüljön a szalag.

Az **észlelés fejlesztése** is megjelenik a 4-5 éveseknél, de még mindig nem kiemelt feladatként.

Az **5-6-(7) éveseknél** azonban az **észlelés fejlesztése** lesz a legcélzottabb. Ebben az életkorban az alakítás, formaállandóság fejlesztésére tervezhetünk sok gyakorlatot. Ezek közül egyes gyakorlatok csukott szemmel is elvégezhetők. Például labdagurítás a test körül jobb és bal kézzel, csukott szemmel is. Körforma kialakítása szalaglengetéssel, karkörzéssel test előtt, test mellett, csukott szemmel is.

Új feladatként jelentkezik a **finommotorika fejlesztése**. Ez nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás megtanulásának elengedhetetlen feltétele. Testnevelési foglalkozáson ezt természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni. Nagyon jól használhatók erre a célra a különböző méretű labdák, botok, szalagok.

Pl. Bot fogása marokkal alulról - felülről, szalag fogása két ujjal, marokkal. Labda gurítása ujjakkal. Minden ujjal egyszerre, majd külön-külön. Szalag lengetése csak a csukló mozgásával, stb.

A foglalkozáson lehetőség nyílik a **keresztcsatornák fejlesztésére** is. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését és elvégzik a látott, hallott feladatokat.

Programunkban az óvodai testnevelés szerves része a **mindennapi frissítő torna** is. Ezt minden korcsoportban naponta legalább egyszer, 20-25 perces időtartammal szervezzük meg. E tevékenység napirendbe illesztését minden óvónő maga dönti el. Jó gyakorlatnak bizonyult a délelőtti játék utáni

időszak, mielőtt a gyerekek kimennek levegőzni. Ha lehetőség van rá, megfelelő időben, ruházatban ezt is a szabadban, jó levegőn tartjuk.

#### A szervezett mozgásfejlesztés szervezeti formája

Úgynevezett osztott szervezési keretben tartjuk a testnevelési foglalkozást, a csoport egyik fele tornázik, míg a másik fele a csoportszobában más irányított tevékenységet végez. Ebben a szervezeti formában eredményesebben tudunk segítséget nyújtani, differenciált feladatokat adni a gyermekeknek, így hatékonyabb lesz a mozgásfejlesztés.

#### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

*Célunkat akkor érjük el, ha*

- *növekszik a gyermek teljesítőképessége, teherbíró és ellenálló képessége, mozgása összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik*
- *szereti és igényli a mindennapos mozgást*
- *mozgása harmonikus, összerendezett*
- *téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni*
- *magabiztosan alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket, ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani*
- *fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő*
- *kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja*
- *fejlett az egyensúlyérzéke*
- *a mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuálistudománya korának megfelelően fejlett*
- *ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobós)*
- *ismeri legalább 2-3 kéziszer használatát (labda, ugrókötel, karika)*
- *képes alkalmazkodni társaihoz, korának megfelelően fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész*
- *ismeri a csapatjáték szabályait*
- *egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.*

#### **Sajátos sikerkritériumaink**

- ◆ *Ismerik saját képességeik határát.*
- ◆ *Érdeklődnek valamilyen sportág iránt.*
- ◆ *Kialakul akaratlagos mozgásszabályozásuk.*
- ◆ *Tudnak rollerezni vagy biciklizni.*

#### **5.3.3 A külső világ tevékeny megismerésére nevelés**

*Szeretnénk olyanra nevelni óvodásainkat, akik a természeti- emberi-tárgyi környezetükben jól eligazodnak, pozitívan viszonyulnak a természethez, az emberi alkotásokhoz, megtanulják azok védelmét, az értékek megőrzését, életkoruknak megfelelő magatartás- és viselkedéskultúrával rendelkeznek.*

#### **Célunk:**

- *Tapasztalatok, ismeretek nyújtása - a természeti-emberi és épített környezet jelenségeiről, a hazai táj, a helyi hagyományok, szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeiről- amelyek segítik a gyermekeket az életkoruknak megfelelő biztos eligazodásban, tájékozódásban.*
- *A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása. Olyan szabályok, magatartás formák megismertetése, amelyek a természet védelmére, megóvására nevelnek.*
- *A gyermekek kíváncsiságának felkeltése a körülöttük lévő dolgok, tárgyak, jelenségek mennyiségi alakai, nagyságbeli és téri különbözőségeinek összefüggéseire. A biztos téri tájékozódás elősegítése.*

#### **Feladatunk**

- *a gyermekek személyiségének komplex tevékenységekkel, cselekedtetéssel történő fejlesztése, amelyek képességeikhez, fejlődési ütemükhöz alkalmazkodnak*
- *igazodás a gyermekek életkori sajátosságaihoz, az egyéni fejlettségi szintjükhöz, eltérő élmény- és ismeretanyagukhoz*
- *sok élmény, elegendő idő, megfelelő hely és eszköz biztosítása a spontán, és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a környezettudatos életvitel szokásainak alakítására*



- a környezetük jelenségeinek, tárgyainak, tulajdonságainak mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyainak felfedeztetése, tapasztalat szerzettetés játékos formában
- a valóság objektív bemutatásával a gyermekek segítése abban, hogy meglássák az összefüggéseket, képesek legyenek megfogalmazni is azokat, rávezetésük a helyes ítéletek alkotására
- gazdaságosságra (takarékosagra) és újrachasznosításra törekvés, pozitív mintakövetéssel szemléletük formálása
- tevékenykedetésük során a gondolkodási műveletek fejlesztése, a logikus gondolkodás megalapozása
- a gyerekek megtanítása arra, hogy a szerzett tapasztalatokat különféle szempontok alapján rendszerezék
- annak a célkitűzésnek az elősegítése, hogy a problémahelyzetekben a gyerekek maguk találják ki a megoldást, próbálkozzanak, kísérletezzenek, éljék át a felfedezés örömét
- a gyermekek önálló vélemény alkotásának elősegítése, döntési képességeik fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában
- a fenntartható fejlődés érdekében, a környezettudatos magatartásformálás megalapozása, alakítása
- képességeinek célzott fejlesztését (pl. logikai fejtörők, nyelvi játékok stb.)
- differenciált feladatadással annak az elősegítése, hogy a gyermekek önmaguk lehetőségeihez képest fejlődjenek
- a gyermekek által feltett kérdésekre igényes, értelmi szintjükhöz igazodó válaszadás érdeklődésük és beszédkedvük megőrzése érdekében
- a gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása
- a kommunikatív és együttműködési képesség fejlesztése.

### 5.3.3.1 A környezet megismerésére nevelés

#### A külső világ, környezet tevékeny megismerése

A környezet minél átfogóbb megismertetése lehetőséget ad az egyetemes, a nemzeti kultúra értékeit, hagyományait, az adott tájra, helységekre jellemző néphagyományok közvetítésére. Hagyományok által őrizhetjük meg a tudást, tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak. Ha mindehhez hozzájárul az óvodapedagógus érdeklődése, lelkesedése, empátiás készsége, színes egyénisége, továbbá az őt körülvevő felnőttek – különösen az érzelmileg közel álló dajka- pozitív példája, biztos, hogy gyermekeink **megszeretik** környezetüket, **ragaszkodnak** ahhoz, lehetőségeikhez képest védik és megfelelő ismeretekkel rendelkezve **eligazodnak** benne.

A külső világ tevékeny megismerésének témaköreit mindig az aktuális évszakok, napszakok, események, ünnepek határozzák meg. Ezeken belüli témáink:

#### Társadalmi környezet

- ◆ család
- ◆ testünk
- ◆ közlekedés
- ◆ foglalkozások
- ◆ konyhai tevékenységek
- ◆ szűkebb és tágabb környezetünk

#### Természeti környezet

- ◆ növények
- ◆ állatok
- ◆ időjárás, öltözködés

Nevelésünk során alkalmazkodunk a gyermekek életkori sajátosságaihoz és egyéni fejlettségéhez, a megvalósítás az apró történéseken keresztül érvényesül.

Tekintettel arra, hogy olyan nagyvárosban élünk, ami negatív mintát közvetít, és nehéz a természettel, a szépséget gyakran mellőzött épített környezettel harmóniában élni, hangsúlyos szerepet szánunk a természeti és társadalmi környezethez való pozitív viselkedési formák és magatartásmódok alakításának.

A „Zöld” ünnepeket kiemelt figyelemmel kísérjük: versenyek, műsorok, kirándulások szervezése (vetélkedő ill. hajókirándulás a Víz világnapján, állatkerti látogatás ill. rajzverseny Állatok világnapján,, természetismereti játékok, kirándulás a viseigrádi Mogyoróhegyre Madarak és fák napján).

Konyhatechnológia fortélyaisal is megismerkednek a gyerekek, pl.: süteménysütés, tea főzés, turmix, gyümölcssaláta, savanyúság stb. készítés.

A csoportszobákban élő természetsarkot alakítunk ki –akvárium, terrárium, növény sarok. Lehetőséget biztosítunk az egyes házi kedvencek behozatalára, gondozásuk megismerésére.

Érdekes kísérletekkel igyekszünk változatos tapasztalatokhoz juttatni a gyermekeket, melyhez a kísérleti eszközök folyamatosan rendelkezésére állnak. Pl.: mágnés, víz, mérőedények, ásványok, termések,

festékek, nagyító, tükör, távcső, stb. Szívesen alkalmazzuk a technika vívmányait az élményszerű, tájékoztató, sok új ismeretet adó foglalkozásokhoz: projektor, vetítő, laptop, mikroszkóp.

Udvarunk tisztántartása, és a növények gondozása érdekében rendszeresen szervezünk munkajellegű tevékenységeket (falevél és gesztenye gyűjtő verseny, sepregetés, szemétygyűjtés, gyomlálás, gereblyezés, palánta ültetés, locsolás).

A készségek, képességek kialakulásának eredményessége érdekében osztott, illetve mikro csoportos munkaformában szervezzük a tevékenységeket. Így mindegyik gyermeknek lehetősége adódik az egyéni megtapasztalásra.

### Sajátos feladataink

- ◆ Az új ismereteket a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára építi, illetve élményeikre, tapasztalataikra támaszkodik.
- ◆ Módszerei a megfigyelés, játékos tevékenységek, szenzitív játékok, gondolkodtató kérdésekkel problémahelyzet előidézése, kísérletezés, vizsgálat.
- ◆ Ünnepek és hagyományörzés formájában közvetíti az egyetemes nemzeti kultúra értékeit, hagyományait.
- ◆ Megtanítja felfedezni a környezet szépségét, harmóniáját.
- ◆ Megláttatja az összefüggéseket és az ok-okozati viszonyokat.
- ◆ A környezet és természet romlásának, pusztulásának példáit is megmutatja.
- ◆ Megismerteti a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növény-és állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét.
- ◆ Környezetbarát szokások megalapozása, például takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. a hulladékkezelés, szelektálás.
- ◆ Biztosítja az ismeretek sokszínű gyakorlását, alkalmazását.
- ◆ Növények, állatok fejlődéséről, gondozásáról, hasznáról ismereteket nyújt.
- ◆ Téma választásánál figyelembe veszi a lakóhely, a környezet sajátosságait
- ◆ Terepgyakorlatokat szervez, ahol a természettudományos ismeretek mellett az élővilág, az életközösségek megismertetésére motivál, észrevételt a legapróbb növényt és rovar, meghallatja a madarak hangját, más állatok neszeit.
- ◆ A terepgyakorlatokon, kirándulásokon természeti kincsek gyűjtésére motivál (lehullott termések, levelek, magok, tollak, fakérgék, kagylók, csigaházak, kőzetdarabok, kavicsok).
- ◆ Az óvoda közvetlen környékére sétákat szervez, megismerteti a helyet, ahol az óvoda található, a helyet, ahol élnek.
- ◆ Elemi közlekedési szabályokat gyakoroltat, közlekedési eszközökkel ismerteti meg a gyermekeket.
- ◆ Múzeum látogatásokat szervez.

### A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

*Célunkat akkor érjük el, ha*

- *a gyermekek tudják személyi adataikat, szülei nevét, foglalkozását, testvéreik nevét, életkorát*
- *ismerik a család életét, a családtagok otthoni munkáját*
- *ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magtartási formák és szokások amelyek a környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek*
- *gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, elsajátították az alapvető viselkedési szabályokat*
- *tudják csoportosítani az ismert közlekedési eszközöket*
- *ismerik a környezetükben lévő intézményeket (tűzoltóság, rendőrség, orvosi rendelő iskola, könyvtár, művelődési ház, zöldségüzlet, élelmiszer üzlet, piac stb.), tisztában vannak az itt dolgozó emberek munkájával*
- *felismerik és megnevezik a környezetükben észlelhető színeket, azok árnyalatait, fel tudják emlékeztetni is idézni azokat*
- *ismerik a természet változásait, felismerik az időjárás és az öltözködés közötti összefüggéseket*
- *ismerik az évszakok jellegzetességeit*
- *tudják a napok nevét, sorrendjét, ismerik a napszakokat*
- *tudnak különbséget tenni az élő és élettelen természet jelenségei, elemei között*
- *az általuk ismert állatokat életmódjuk, külső jeleik, lakóhelyük alapján tudják csoportosítani, ismerik a környezetükben élő állatokat és növényeket, azok gondozását és védelmét*
- *ismerik az emberi test felépítését, a testrészek nevét, funkcióját, törekednek testük tisztában tartására*

- ismerik az orvos gyógyító munkáját
- kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

### Sajátos sikerkritériumaink

Tudja óvodájának nevét.

Szívesen vesz részt a terepgyakorlaton, kiránduláson, sétákon, kiállításon, rendezvényen.

### 5.3.3.2 A matematikai nevelés

#### A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozunk a kisgyermek, így szinte természetes módon ismerkednek meg velük. A matematikai kifejezések először passzív szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

#### Sajátos céljaink

- ◆ A minket körülölelő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása.
- ◆ A matematikai érdeklődés felkeltése.
- ◆ A logikus gondolkodás megalapozása.

#### Sajátos feladataink

- ◆ A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása.
- ◆ Logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása.
- ◆ Matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztaltatása.
- ◆ A matematika iránti érdeklődés felkeltése.
- ◆ Érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése.
- ◆ A gondolatok, a probléma megfogalmazás, a pontos, egyértelmű a gyermekek számára érthető közvetítése.
- ◆ Matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevétele.
- ◆ Szükség esetén rávezető kérdésekkel segítés.
- ◆ A gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítás: egyéni, páros, mikrocsoportos szervezéssel.
- ◆ Mozgásos feladatnál a testrészek megnevezése, a velük végzett cselekvés elmondása.
- ◆ A matematikai osztályozás, halmazokkal végzett feladatoknál a matematikai ítéletek megnevezése.
- ◆ A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése.

#### Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek

##### A számfogalom előkészítése, megalapozása

- ◆ Mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, űrtartalom szerint.
- ◆ Halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód párosításra, számlálásra, a több, kevesebb, ugyanannyi érzékeltetésére, gyakorlására.
- ◆ Fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során.
- ◆ Játékos szituációban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségtől függően. a 6-10 ig számkörben mozogjon
- ◆ Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése.
- ◆ Mérések különböző egységekkel, hosszúság terület, tömeg, űrtartalom.

##### Tapasztalatszerzés a geometria körében

- ◆ Szerezzenek tapasztalatokat gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon.
- ◆ Építsenek szabadon és másolással különféle elemekből.
- ◆ Alkossanak síkban is szabadon, szerezzenek tapasztalatokat síkmértani formákról, fedezzék fel a rész-egész viszonyát.
- ◆ Használják a logikai játékot, építsenek vele, fedjenek le felületeket.

##### Tájékozódás a térben és síkban

- ◆ Irányok azonosítása, megkülönböztetése.
- ◆ Játékok során figyeljük meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét, játszanak sokat a tükörrel.
- ◆ Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is.
- ◆ Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek amelyek életükben is felfedezhetők. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal.

### ***A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére***

*Célunkat akkor érjük el, ha*

- gondolataikat kifejezik tevékenységeikkel, és szóban is
- képesek csoportosan, párokban, egyénileg feladatmegoldásokra, együttműködésre
- képesek mennyiségek összehasonlítására különböző szempontok szerint
- képesek megfelelő szöveget alkotni mennyiségi viszonyokat ábrázoló képekről
- azonosítani tudnak síkbeli és térbeli alakzatokat, formákat
- képesek minta utáni másolásra
- tudnak tájékozódni a térben, ismerik a téri viszonyokat
- saját magukat képesek a térben elhelyezni, más irányhoz, tárgyhoz viszonyítani
- tudnak tájékozódni a síkban
- felismernek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, téri viszonyokat
- a cselekvő szemléletes és képi gondolkodás mellett kialakul az elemi fogalmi gondolkodásuk.

### **Sajátos sikerkritériumaink**

- ◆ Logikus gondolkodásuk, logikai következtetések életkoruknak megfelel.
- ◆ Problémamegoldó készségük jó.
- ◆ Számfogalmuk 10-es számkörben mozog..
- ◆ Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni
- ◆ Helyesen értelmezik és használják az összehasonlítás megítélésének fogalmait: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb...
- ◆ Helyesen használják a névutókat.
- ◆ Felismerik a sorba rendezés logikáját, azt képesek jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- ◆ Az alapvető formákat felismerik, azonosítják: kör, négyzet, téglalap, háromszög.
- ◆ Képesek részekből az egészet kirakni.
- ◆ Ismerik az alapvető mértani testeket, azokat képesek felismerni, és megnevezni (kocka, gömb, téglatest).
- ◆ Van tapasztalatuk a tükörképről, szimmetriáról.
- ◆ Azonosságokat, különbségeket képesek felismerni, és megfogalmazni.

A matematikai képességek fejlesztését célzó tevékenységeket osztott csoporttal szervezzük, mert ebben az optimális szervezeti keretben nagyobb lehetőség van differenciáltan foglalkozni a gyermekekkel, egyéni sajátosságaikat, fejlettségüket figyelembe venni.

## **6. Integráció, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek**

*Elutasítjuk a hátrányos megkülönböztetést bármilyen okból, így különösen a gyermek vagy hozzátartozói bőrszíne neme, vallása, nemzeti, etnikai hovatartozása, politikai vagy más véleménye, nemzetiségi, etnikai vagy társadalmi származása, vagyoni és jövedelmi helyzete, kora, cselekvőképességének hiánya vagy korlátozottsága, születési vagy egyéb helyzete miatt. Társadalmi beilleszkedését segítjük a kiemelkedő tehetségestől a gyenge adottságúig, tekintet nélkül egyesek akadályozottságára, s az esetleg tapasztalható nagyon eltérő képességeire.*

*Természetesnek vesszük és értéként kezeljük a különböző, sokszínű kulturális hátteret, gondolkodásmódot, másságot.*

### ***Célunk***

*A harmonikus, nyugodt, biztonságot adó óvodai környezetben természetessé váljon a gyerekek között személyiségük különbözősége.*

## **Feladatunk**

- *inkluzív szemlélettel a különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátiás készségek alakítása.*

## **Sajátos feladataink**

- ◆ *A sajátos nevelési igényű gyermek terhelhetőségénél az óvónő vegye figyelembe a sérülés jellegét, súlyosságának mértékét, adott fizikai állapotát*
- ◆ *Ismerje fel és gondozza kiemelten a gyermekekben rejlő kiemelkedő teljesítményt*
- ◆ *A napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a kisgyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni*
- ◆ *Az óvodapedagógus értesse meg és tudatosítsa a gyermekcsoportban dolgozó dajkával, hogy kommunikációja, bánásmódja, viselkedése ugyan olyan modell értékű, mintr az övé*
- ◆ *A hatékonyság, eredményesség, szakszerűség és célszerűség érdekében működjön együtt a szaksegítőkkal: gyógypedagógus, pszichológus, logopédus, fejlesztőpedagógus*
- ◆ *Szükség szerint kérjen szakvéleményt, fejlesztési javaslatot a megfelelő szakszolgáltatótól*
- ◆ *A megismert sérülés, lemaradás, fogyatékoság függvényében, szakmai kompetenciánk határain belül, speciális fejlesztési tervet dolgozzon ki, valósítsa meg, negyedévenként értékelje.*
- ◆ *Az óvodáskor végére, a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű gyermeket is juttassa el az óvodai nevelés általános célkitűzéseiben megfogalmazott minimális szintre: alkalmazkodókészség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködés*
- ◆ *Biztosítsa a tárgyi feltételeket, különösen a nagymozgások fejlesztését, lateralitást, téri tájékozódást, beszédészlelés és –megértés fejlesztését és gondolkodási stratégiák támogatását szolgáló eszközöket*

## **6.1 Részképesség-zavarok**

*Minden gyermek más, alapvető joga, hogy sajátos szükségleteinek, állapotának megfelelően segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához. Különbözőségük miatt hasonlóan társaikhoz az egyéni bánásmódot alkalmazzuk, a részfunkciók fejlesztésén túl az általános személyiségfejlesztést tekintjük feladatunknak.*

*A részképesség-zavarok alapvetően nehezítik az iskolai tanulás során az olvasás, írás, matematika elsajátítását, ezért az óvodai foglalkozásokat preventív vagy korrekciós céllal szervezzük.*

*Felfogásunk szerint:*

- *minden kisgyerek fejleszthető*
- *a meglévő képességekből indulunk ki*
- *a megkésztett, vagy zavart szenvedett képességek fejlődését támogatjuk, megsegítjük.*

*Ha a gyermekek, főként a nagycsoportos korúak, illetve további nevelési évre óvodában maradtak nem érik el társaik, korosztályuk fejlettségi szintjét, illetve az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szintet, pedagógiai, s ha szükséges pszichológiai vizsgálatot kell kényi annak érdekében, hogy pontosan tudjuk, miben kell a gyermek segítségére lennünk az elkövetkezendő nevelési évben. Tudnunk kell honnan indulunk el és hova akarunk eljutni a gyermek egyéni fejlesztésében. Ezek ismeretében részletes fejlesztési tervvel segítjük a gyermek egyéni, önmagához viszonyított fejlesztését (szakmai segítő igénybevételével: fejlesztőpedagógus, Nevelési Tanácsadó, utazó gyógypedagógus, logopédus, pszichológus).*

## **Célunk**

*A gyermek állapotának megfelelő segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához, személyiségének védelméhez, fejlesztéséhez.*

## **Feladatunk**

- *a gyermekek meglévő képességeiből kiindulva a részleges zavart szenvedett és/vagy késve jelentkező képességek fejlődésének támogatása, az önállóságuk fejlesztése, az ehhez szükséges feltételek megteremtése.*

## **Fejlesztő óvodapedagógus feladatai**

- *az óvónők jelzése alapján a korrekciós fejlesztést igénylő gyermekek megfigyelése, képességeik felmérése (az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése), a mérés értékelése*

- *egyéni fejlesztő programok kidolgozása, koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal*
- *az előző nevelési évben a fejlesztő foglalkozásokban részesült gyermekek ellenőrző felmérése, esetleges egyéb szakértői, fejlesztési javaslatok figyelembe vételével szükség esetén egyéni fejlesztő programok kidolgozása, ennek további koordinálása*
- *egyéni, illetve kiscsoportos fejlesztő foglalkozások megtartása elsődlegesen a gyermekcsoportban, ahol párhuzamos tevékenységként kezdeményezi a fejlesztő játékot. Indokolt esetben a gyermek kivihető a „fejlesztő” szobába (játsszó szobába)*
- *a fejlesztés folyamatos koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal*
- *a szülők rendszeres tájékoztatása a gyermekük fejlődéséről*
- *folyamatos kapcsolattartás a speciális szükségletű gyermekeket fejlesztő szakmai segítő intézményekkel, fejlesztőkkel (pl. Korai Fejlesztő).*

### **Sajátos feladatai**

#### A fejlesztőpedagógus kompetenciaköre:

- ◆ Csak normál IQ övezetbe tartozó gyerekekkel foglalkozik teljesítményzavar esetén.
- ◆ Diagnosztikus tevékenysége csak a képzésben elsajátított tesztek felvételére és értékelésére terjed ki.
- ◆ A diagnosztikus és terápiás kompetenciakörét meghaladó eseteket köteles speciális szakemberhez irányítani.
- ◆ Tevékenységét más szakemberekkel (óvodapedagógus, logopédus, pszichológus, gyógypedagógus) összehangoltan végzi.
- ◆ Felelős a fejlesztő foglalkozások szakmai minőségéért.

#### A fejlesztőpedagógus feladatai:

- ◆ Az Egyesített Óvodák Igazgatóságának határozata szerint a 2009-2010-es nevelési évtől a DIFER rövid változatával diagnosztizálja az összes középsős (5 éves) korú kisgyermeket, 2013-tól egységesített képességvizsgáló mérést alkalmaz, valamint a GOH szűrést végezi.
- ◆ A szülőket tájékoztatja szülői értekezleteken a sikeres iskolakezdéshez szükséges képességekről, és a gyerekek képességvizsgálatáról, és a felzárkóztató fejlesztésekről.
- ◆ Amennyiben egyes gyerekeknél a vizsgálat eredménye nagyobb lemaradást mutat, úgy náluk az egységesített képességvizsgáló mérés alkalmazásával állapítja meg a gyengébben működő képességeket, és a lemaradás fokát.
- ◆ A fenti eljárásokon kívül a kompetenciája figyelembe vételével szükség szerint egyéb méréseket is végez. (Sindelar, RQ, Edfeldt, Bender „A”, ...)
- ◆ Egyes gyermekekről kapott szakértői véleményeket, fejlesztési javaslatokat figyelembe veszi az egyéni fejlesztési terv kidolgozásában.
- ◆ Törekszik a szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítására. (fogadóórák negyedévente, illetve igény szerint)
- ◆ Határidőre adatot szolgáltat a vizsgálatok eredményeiről a mérés-értékelés munkaközösség vezetőnek, illetve az igazgatóságnak.
- ◆ Felzárkóztató foglalkozások heti beosztását a csoportok napirendjéhez igazítja.
- ◆ A fejlesztések heti gyakoriságának meghatározását a lemaradás fokához és a fejlődés üteméhez mérten alakítja.
- ◆ Mozgásfejlesztések megszervezése és levezetése heti egy alkalommal a tornaszobában.
- ◆ A dokumentáció pontos vezetése: jelenléti ív, heti tervek (fejlesztési területekhez rendelt irányított játékok).
- ◆ Félévi és év végi ellenőrző felmérés, értékelés a gyermekek fejlődési üteméről.

**Tagóvodánk Helyi Óvodai Nevelési Programja,  
a Komplex Prevenció óvodai Program (Kudarc nélkül az iskolában).  
egy óvodai fejlesztő program a tanulási zavarok megelőzésére.**

**Tagóvodánk, nevelési gyakorlatának sajátosságaként - az Egyesített Óvoda helyi programjával összhangban - a Komplex Prevenció óvodai fejlesztő program alapvetéseit adaptáljuk**

Az 1980-as évek előtti tapasztalatok alapján a kisiskolások nagy százaléka évtizedek óta tanulási zavarral küzdött. A hazai pszichológiai kutatásban egyedülálló volt Porkolábné dr. Balogh Katalin munkája. A legfrissebb hazai és külföldi pszichológiai tudományos kutatások eredményeiből kiindulva az iskolai tanulási zavarok megelőzésének lehetőségét az óvodáskori fejlesztésben kereste. Pszichológiai kísérlete 1980-tól 1989-ig tartott a Bp. IV. Aradi u. Óvodában. Ennek eredményeként született meg a „Kudarc nélkül az iskolában” óvodai fejlesztő program. 1989-től 1993-ig az óvoda nevelőtestületével együtt pedagógiai kísérletként folytatták a munkát, melyben a fejlesztő program feladatait az óvodai nevelés egész területére kiterjesztették. Mindezek után Porkolábné dr. Balogh Katalin és munkatársai (dr. Páli Judit, Kuhn Gabriella és az Aradi u. óvoda nevelőtestülete) a 15 éves kutatói és óvodai gyakorlati munka eredményeire, és tapasztalataira alapozva megírták a Komplex Prevenció Óvodai Programot. A kiadvány szemléletébe azonos a már országosan ismert és használt „Kudarc nélkül az iskolában” óvodai programmal és 1997-ben az országosan választható programok sorába került.

A Komplex Prevenció óvodai Program épít a hazai tradicionális nevelési értékekre (Óvodai nevelés országos alpprogramja, óvodakép-gyermekkép) ötvözve azokat a korszerű fejlődés és neveléslelektani, neurológiai, gyógypedagógiai eredményekkel. A nevelési célok meghatározásánál abból a szakmai meggyőződésből indult ki, hogy a prevencióra, a korai fejlődés tudatos támogatására szükség van. A Komplex Prevenció Óvodai Program fejlődés és neveléslelektani megalapozottsága révén fő feladatának tekinti a 3-6 (7) éves gyermekek életkori sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének (érési jellemzők) szemelőtt tartásával:

- ◆ a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi, érzelmi érettség kialakítása,
- ◆ az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése, az óvodai nevelési feltételek sajátos megszervezésével,
- ◆ a gyermekek környezettudatos szemléletének és megtartásának megalapozása,
- ◆ a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásával esélyegyenlőségük biztosítása,
- ◆ a migráns családok gyermekeinek interkulturális nevelése,
- ◆ a tehetséges gyermekek képességének, kreativitásának, motivációjának megerősítése, a tehetség kibontakoztatásának elősegítése.

A jelzett területeken történő fejlesztés értelmezésünk szerint a gyermek érési folyamatához igazított, életkori sajátosságainak megfelelő, ahhoz messzemenően illeszkedő eszközökkel történő támasznyújtás, amely az éppen fejlődő szomatikus és pszichés funkciók kibontakoztatásához biztosít szociális és tárgyi környezetet.

Ebben meghatározó a 3-6 (7) éves kor alapvető sajátossága: - az érzelmi biztonság alapszükséglete, az érzelmvezérelt megismerés, az élmény fonalán haladó gondolkodás.

A testi-lelki szükségletek kielégítése a gyermekek alapvető joga, melyre programunk messzemenően törekszik.

A harmonikus személyiségfejlesztésben a 3-6 (7) évesekre jellemző pszichoszociális fejlődés összetevőit veszi alapul:

- ◆ az interperszonális kapcsolatok új formáinak alakítása,
- ◆ az énkép-önismeret-önértékelés fejlesztése,
- ◆ új attitűdök, értékek, normák alakítása,
- ◆ az erkölcsi értékek alakítása

Az értelmi nevelés feladatai a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek a rendszerezése, célirányos bővítése oly módon, hogy ezen keresztül fejlődjenek megismerő kognitív képességei:

- ◆ egyre pontosabb, valóság-hű észlelés,

- ◆ figyelemösszpontosításra való képesség,
- ◆ valóságához közelítő képzeleti működés,
- ◆ reproductív emlékezet,
- ◆ problémamegoldó és kreatív gondolkodás,
- ◆ az alakuló fogalmi gondolkodás.

A testi nevelés átfogó tevékenység és feladatrendszerét elsősorban a gondozás és a mozgás által kívánja megvalósítani. E két tevékenység az egész óvodai életet átszövi:

- ◆ sokirányú gondozási tevékenységgel a gyermek komfortérzetének biztosítása,
- ◆ a gyermek ilyen irányú igényeinek felkeltése, jó szokások kialakítása,
- ◆ a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgás megszerettetése,
- ◆ rendszeres mozgással egészséges életvitel kialakítása,
- ◆ testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése.

Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzését prevencióval a Komplex Prevencós Óvodai Program tudatosan felvállalja. Így a tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztését, így a potenciális tanulási zavarok korai kiszűrését és megelőzését is. E pszichikus funkciók az észleléses és finommotoros struktúrákat érintik, melyek intenzív fejlődése (2,5)3-7(8) éves korra jellemző, így kibontakoztatásukhoz és begyakoroltatásukhoz is e szakasz a szenitív periódus, itt nyílik mód optimális támogatásukra.

A program a fő nevelési területeken végzett feladatokba integrálva, indirekt nevelési módszerekkel realizálja a pszichikus funkciók fejlesztését, a gyermeki spontán aktivitásra épít.

A megelőzést célzó prevenció és korrekció fejlesztés alapja, hogy a tanulási képességeket meghatározó struktúrák **fejlesztésénél** több elméleti megfontolásból is a mozgásra alapozza.

- ◆ A (2,5)3-6(7) éves korosztály legalapvető, legtermészetesebb megnyilvánulási formája, önérvényesítési módja a **mozgás**. Viszonylag e területen tekinthető homogénnek ez a korosztály az óvodáskor kezdetén.
- ◆ A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetőek az **értelmi műveletek**, egyben az önmagunkról kialakított **testséma** is, amely a pszichés-én idegéletteni leképeződése.
- ◆ A mozgás, finommotorika célzott fejlesztésén keresztül **több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk**, így a testséma, lateralitás, testdimenziók, térpercepció alakulását is.

A mozgás szocializációs hatása az alábbi területeken igazolható:

- ◆ A sikeresen elvégzett mozgásos feladat növeli a **hatékony** (kompetencia) érzését, a mozgás feletti kontroll, az **én-kontroll funkciókat** erősíti, a mozgásos feladatok kivitelezésére fordított összpontosítás a **figyelemkoncentrációt**, a kitartást, az erőfeszítésekre való képességet fokozza.
- ◆ A mozgásos feladatok elvégzésére adott konkrét visszajelzés a gyermekek számára felfogható értékelés **én-képüknek alakulásához**. A társakkal végzett **együttmozgás** konkrét tapasztalatokat hordoz a gyermekek **énhatárainak**, a másik észlelésének megtanulásához, végső soron a **kooperáció kialakulásához**.
- ◆ Az enyhébb idegéletteni ártalmak diszfunkciók rendezésében is a mozgás lehet a kiindulás és adekvát eszköz.
- ◆ A gazdag mozgásos tapasztalat a **nyelvi szimbolikus leképzéssel**, segíti a konkrét cselekvéses tapasztalatok beépülését, az absztrakt struktúrák gazdagodását.

Fejlesztőprogram alkalmazásának alapelvei:

- ◆ Szervesen illeszkedjen a nevelési programba.
- ◆ Messzemenően építsen a gyermek érzelmi - belső motivációjára.
- ◆ Lehetőség szerint kapcsolódjon a gyermek spontán tevékenységéhez.
- ◆ Az óvodai nevelés egész időtartamára elosztott, folyamatos, következetes alkalmazást igényel.
- ◆ Az óvoda egésznapos életrendjének minden mozzanatához kapcsolható legyen.
- ◆ Alapvető követelmény a gyermekek jó közérzetének biztosítása, ezért a fáradás jeleit észlelve módszerváltás, vagy teljes elhagyása az ésszerű.

A potenciális tanulási zavarok megelőzése prevenció fejlesztéssel:

A nevelési program **sajátos célja**: az **iskolai tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztése**, a potenciális tanulási zavarok korai kiszűrése és megelőzése. E pszichikus funkciók **az észleléses és finommotoros struktúrákat érintik**, melyek intenzív fejlődése 3-6 (7) éves korra jellemző, így



kibontakoztatásukhoz és begyakoroltatásukhoz is e szakasz a szenzitív periódus, itt nyílik mód optimális támogatásukra. Programunk a **fő nevelési területeken végzett feladatokba integrálva, indirekt nevelési módszerekkel realizálja** a pszichikus funkciók fejlesztését, a gyermeki spontán aktivitásra építve.

A potenciális tanulási zavarok megelőzése korrekciós fejlesztéssel:

**A korrekciós fejlesztés célja támaszt nyújtani** a részképesség gyengeségekkel küzdő gyermekek részére, **egyéni**, illetve **kiscsoportos fejlesztő foglalkozások keretében**, az iskolai tanulási zavarok megelőzése érdekében.

Az óvodapedagógus fejlesztő feladatai:

Ha azt tapasztalja, hogy egy gyermek bizonyos funkciójában (funkcióiban) lemaradt, vagy tartósan stagnál (ez nyomon követhető a fejlettségmérő lapon), abban az esetben vissza kell térnie a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, amelyben még biztonságosan mozog (vagyis a mozgáshoz, a cselekvéshez), és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat kell őt eljuttatnia a következő szintre.

Időt és lehetőséget kell biztosítani az egyik területen hiányosan elsajátított, vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására. A korrigálható lemaradások nagyrészt megelőzhetőek azzal, hogy azok természetes módon fejlesszék a gyermekek képességeit (pl. mozgásos játékeszközökkel, logikai játékokkal).

Amennyiben szükséges, mert az elmaradás nagyobb fokú, úgy egyéni fejlesztési tervet készít az adott kisgyermek számára, és külön differenciáltan foglalkozik vele.

## A prevenció és korrekciós fejlesztőprogram tartalma és feladatai

### Mozgásfejlesztés

1. Nagymozgások fejlesztése	
Célzott testmozgásokkal, amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa, iránya változik.	
Járás	
1.	kis és nagy lépésekkel
2.	különböző irányokba fordulással
3.	változó szélességű sávok, vonalak között
4.	különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával
Futás	
1.	különböző tempóban, majd közbeni tempóváltással
2.	különböző irányokban, majd közbeni irányváltotással
3.	változó szélességű sávok között
4.	különböző tárgyak megkerülésével, átugrásával, átlépésével
Ugrás	
1.	"távolugrás" (páros lábbal szökdelés) ugrás előre, hátra
2.	"magasugrás"
3.	ugróiskola, kicsiknél a legegyszerűbb formában
4.	különböző alakzatú térbe beugrás-kiugrás (kör, négyszög, stb.),
5.	szökdelés egy lábon, oldalirányba szökdelés
6.	mélyugrás
Csúszás-kúszás, mászás különböző tempóban	
1.	különböző irányokba, majd irányváltotással
2.	különböző szélességű és formátumú helyeken és tárgyakon (mászóka, fa)

3.	különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával
----	--

<b>2. Egyensúly gyakorlatok</b>	
1.	állás lábujjon - sarkon állás
2.	állás féllábon
3.	egyensúlyozó járás: padon, földre helyezett szivacson, stb.
4.	kúszás egyenes padon
5.	Body Roll hengergyakorlatok, különböző sportok, (roller, bicikli, kor- csolya, stb.).
6.	forgások, fordulatok, testhelyzet változtatások

<b>Szem-kéz koordináció fejlesztése</b>	
1.	játékok babzsákkal: <ul style="list-style-type: none"> <li>• babzsák célba dobása változó nagyságú körbe, változó távolságról különböző tárgyak fölött (szék, stb.)</li> <li>• babzsák csúsztatás két vonal közé</li> <li>• babzsák dobás vízszintes és függőleges célra</li> </ul>
4.	karika-dobás változó irányokba, vízszintes, függőleges célra, változó távolságról
5.	kugli-játék
6.	labdajátékok: dobás és elkapás nagyobb, majd kisebb labdákkal változó távolságról, labda célba ütése bottal

<b>Szem-láb koordináció fejlesztése</b>	
1.	ugrókötéllel: kötél fölött átugrás, változó magassággal
2.	karika különböző lábakkal belépés, kilépés, beugrás, kiugrás
3.	lábbal különböző formák rajzolás, alkalmi felületen, homokba, padlóra, stb.
4.	ugróiskola, egyszerűbb és nehezebb formában
5.	függeszkedés: átfogással tovahaladás

<b>Finommotorika fejlesztése</b>	
1.	gyurmázás (elsődlegesen az anyag tapintásos megtapasztalása, tetszés szerinti formák, alakzatok kialakítása)
2.	építőjátékokkal építés (összerakás, kirakás, eleinte minél nagyobb elemekkel, majd fokozatosan kisebbekkel)
3.	papírhajtogatás, papírfűzés, mintaalakítás
4.	puzzle-játékok összerakása, fokozatosan csökkenő méretű és fokozatosan növekvő elemszámokból
5.	mintakirakás lyukastáblán, egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig
6.	vágás, domború vagy előrerajzolt mintákkal, kevésbé bonyolult formától a nehezebbekig
7.	"papír-ceruza" feladatok <ul style="list-style-type: none"> <li>• rajzolás, festés nagy felületre (ujjal, zsírkrétával, színes ceruzával)</li> <li>• sablonok kiszínezése kiugró hátlaon</li> <li>• sablonok nélküli színezés, a különböző formák előrerajzolt mintáinak átírása</li> </ul>
8.	kéziszergyakorlatok

## Testsémafejlesztés

Testrészek ismerete	
1.	önmaguk felismerése és azonosítása tükörgyakorlatokkal, játékos mondókákkal, jellegzetes külső tulajdonságainak megtanulásával (haj-, szemszín, kicsi-nagy ...)
2.	tevékenységek a testrészek megismerését célozva: <ul style="list-style-type: none"> <li>• testrészek megérintése és megnevezése a felnőtt által</li> <li>• a gyermekek megismélik saját testükön az érintést és megnevezést</li> <li>• utasításra a gyermekek megérintik és megnevezik a testrészt</li> <li>• a felnőtt megnevezi és a gyermekek megérintik a másik gyermek testrészét</li> <li>• az előzőek megisméltése csukott szemmel</li> </ul>
3.	meghatározott testrészekre koncentráció: <ul style="list-style-type: none"> <li>• különböző testhelyzetekben (hason, hanyatt-fekve, ülve, állva, térdepelve) megtalálni a megnevezett testrészt, megérinteni és megnevezni, mozgásokat végezni.</li> <li>• valamilyen tárgyat megérintve, ráülve, ráállva, átbújva rajta megtapasztalni a különböző testhelyzeteket a testrészek és a tárgyak (környezet) viszonylatában</li> </ul>

**Célszerű a főbb testrészekkel kezdeni, gyakorolni és csak ezután a testrészek részeinek hasonló módon való begyakorlása.**

A test személyi zónájának alakítása	
1.	Az "oldalosság" tanítása: <ul style="list-style-type: none"> <li>• színes szalaggal, (gumi pánttal) megjelölni a jobb-bal oldalt, kézen, lábon,</li> <li>• különböző mozgásfeladatot teljesíteni jobb-balkézssel, (labdát gurítani, babzsákot dobni, karikát felemelni, stb.)</li> <li>• lábra hasonló gyakorlatok: labdarúgás, ugrálás, emelés, stb.</li> </ul>
2.	A test elülső és hátulsó részeinek megismertetése játékos mozgásos feladatokkal: <ul style="list-style-type: none"> <li>• az eszközt helyezték maguk elé, hátuk mögé,</li> <li>• feküdjenek a hátukra, forduljanak hasra.</li> </ul>
3.	A test függőleges zónájának megtanítása: <ul style="list-style-type: none"> <li>• játékeszközök (karika, labda, babzsák) emelése a fej fölé, lehelyezése a lábra, vagy a lábak elé</li> </ul>
4.	az előző (1., 2., 3.) gyakorlatok elvégzése becsukott szemmel
5.	adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (szék, pad, asztal): <ul style="list-style-type: none"> <li>• állj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át, stb.</li> <li>• ülj elé, mögé, rá, alá, mellé, közé, mássz át, stb.</li> <li>• térdepelj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át, stb.</li> <li>• feküdj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át, stb.</li> </ul>

## Testfogalomfejlesztés

A testfogalom a testrészek tudatos ismerete, a test és testrészek funkcióinak tudatos ismerete. A fejlesztés a testrészek ismerete szerint történik, nagyobb hangsúlyt adva a funkcióknak, a nyelvi megfogalmazásoknak. A testfogalomhoz kapcsolódó gyakorlattípusok:

1. Játékos gyakorlatok: megnevezett testrészekhez megmondani a funkcióját.
2. A funkció megemléke után felismerni a testrészt: lokalizálni, megmutatni önmagukon és másokon, megszámlálni.
3. Képen, rajzon felismerni az egyes testrészeket, a hiányzókat megszámlálni.
4. Részekből összeállítani az emberfigurát, testrészeivel együtt.

Az egyes testrészek fejlesztésére alkalmas mozgások	
Fej	
1.	fejfordítás és fejkörzés
2.	csukott szemmel megérinteni a szemeket, füleket, orrot, haját, szemöldököt, váltott kézzel és egyszerre mindkét kézzel
3.	csukott szemmel a fej fordítása egy adott hang irányába, majd már előre ismert helyzetű tárgy felé

Törzs	
1.	törzsfordítás lazán leengedett karral, illetve oldalsó- majd mellső-közép-tartásban tartott karokkal
2.	a karokat magastartásba emelve törzshajlítás balra és jobbra, előre és föl

Karak	
1.	karkörzés előre és hátra
2.	karok helyzetének utánpótlása
3.	oldalsó középtartásban nyújtott karral tölcserkörzés először kis, majd nagy kör mentén
4.	különböző karlengetések ritmusra
5.	oldalsó vagy mellső középtartásból a kéz csípőre helyezése
6.	oldalsó középtartásból karkeresztesítés, majd ismét karnyújtás
7.	karhúzás és tolás, páros munka

Ujjak	
1.	a kéz ökölbe szorítása
2.	az ujjak ide-oda mozgatása
3.	ujjak egyenkénti mozgatása ritmusra
4.	a mozgások változatai mindkét kézzel, majd váltva

Lábak	
1.	a padlón fekvő lábemelés, először páros láb, majd váltott láb emelése gyorsan és lassan
2.	a padlón fekvő lábkörzés a kis körtől a nagyig és vissza
3.	állva láblengetés előre, hátra, oldalt és le,
4.	térdhajlítás és nyújtás, miközben a kezét a combon tartjuk
5.	padon ülve a lábak hajlítása és nyújtása, páros láb emelése és leengedése
6.	törzshajlítás bokafogással
7.	szökdelés, ugrálás
8.	szökdelés váltott lábbal, láblengetés

Lábak és lábujjak	
1.	sarokemelés és leengedés
2.	a lábfej visszafeszítése (az ujjak emelése, "pipálás")
3.	járás lábujjhegyen
4.	ugrálás páros lábbal, egyik, másik lábon, váltott lábon
5.	törzshajlítás előre
6.	hanyattfekve vagy állva a lábbal vagy a nagylábujjal rámutatni adott célpontra
7.	babzsák fölmarkolása lábujjal

Néhány gyakorlatot ezek közül zenére is végezhető.

### Észlelésfejlesztés (percepciófejlesztés)

Az észlelés pontosabb működését 3-4 éveseknél elsősorban a mozgás és testséma fejlesztésén keresztül érhetjük el. 5-6-7(8) éveseknél már célzott, direkter fejlesztés is szükséges. A látott, hallott, tapintott

dolgok mindkét szakaszában természetes velejárója a nyelvi fejlesztés. A látott, hallott, tapintott dolgok nyelvi kifejezésének megtanítása, a szókészlet bővítése.

A tanulási helyzetek többségében a vizuális észlelés összekapcsolódik valamilyen nyelvi (auditív) és motoros tevékenységgel.

1. Vizuális (látás) fejlesztése	
Az olvasás elsősorban a jól funkcionáló balról jobbra irányuló szemmel követés és a finom szemmozgás ellenőrzésének függvényeként alakul. Célszerű, hogy a gyermekek gyakorolják a szemmozgás kontrollját.	
1.	<p>A szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása és erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• mozgó tárgyak követése: balról jobbra, jobbról balra, fel, le, kör, diagonális, stb. A fej mozdulatlan marad, csak szemmel követik a mozgás irányát a gyermekek. Könnyítésül kezdetben végtagmozgással is kísérhetik, amely egyre kisebbedő, finomodó: karral, kézzel, ujjal. Az iránykövetést kísérje az irányok verbális megjelölése.</li> </ul>
2.	<p>A szem fixációs működésének erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ismert játékok vagy használati tárgyak közül egy kiemelése és annak fixálása 10 mp-ig (fel, le mozgatjuk)</li> <li>• egy ismert tárgynak, tárgy képének egy részletét megkeresni és azt fixálni 10 mp-ig</li> </ul> <p>A perifériás látás gyakorlására is igen alkalmas, ha a gyermeknek ilyen megfigyelési feladatot adunk.</p>
3.	<p>Vizuális zártság - egészségesség észlelésének alakítása: Mi hiányzik?</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ismert tárgyak, eszközök egy részletének hiányának felismertetése</li> <li>• hiányos képek felismertetése: mi hiányzik róla? mit ábrázolhat?</li> <li>• rejtett figurák megtalálása</li> </ul>
4.	<p>Vizuális időrendiség felismertetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• képeken elmesélt történetek kirakása: mi történt először, ... mi következik?</li> </ul>
5.	<p>Vizuális ritmus: a legkülönbözőbb vizuális minták folytatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• tárgyakból kirakott - gyöngyök, kockák, rudak, kártyák, minták folytatása...</li> <li>• rajzos-, képi minták elrendezése (fekvő alak, ülő alak, álló, járó stb.)</li> <li>• sorminták rajzolása</li> </ul>
6.	<p>Vizuális helyzet - pozíció felismertetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• négymezős tábla) (pl. matematikai nevelés során a szimmetria)</li> <li>• mágnestáblán a nevelő elhelyez egy alakzatot adott mezőbe a gyermekek sajátjukon ugyanoda helyezik azt</li> <li>• az alakzatokat adott mezőben, más pozícióba elforgatni</li> </ul>
7.	<p>Vizuális memória fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• egyszerű testmozgást, bemutatás után emlékezetből leutánozni,</li> <li>• vizuális mintát rövid bemutatás után felismerni, felsorolni, kirakni, stb. (fokozatosan növelhető az elemszám és a bemutatás idejének csökkentése)</li> </ul>

Alakítás és formaállandóság fejlesztése	
1.	<p>A lehető legtöbb féle alak-forma-méret motoros kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• formaalakítás mozgással, (járás, futás, mászás, ugrás segítségével: felső végtagokkal való kialakítással, létrehozása testtel, testrésszel)</li> <li>• padlóra rajzolt különböző alakzatok körbemozgása, végigmozgása</li> <li>• padlóra rajzolt alakzatok (különböző formák vagy azonos alakzatok más-más méretben) felhasználása különböző mozgásos feladatok elvégzésére</li> </ul>
2.	<p>Különböző tárgyak, alakok, formák, méretek felismertetése a gyermekek környezetében:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• bemutatása</li> <li>• azonos megkeresése</li> <li>• párosítási, csoportosítási feladatok (lottó, dominó)</li> </ul>
3.	<p>Adott vizuális minta kirakása:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• forma, méret, szín szempontjából különböző minták kirakása (lyukas tábla, de alkalmazásában a fokozatosság elengedhetlen: egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig, először egyetlen szempont figyelembevételét követelve, pl. csak szín, vagy csak forma stb. kevesebb elemtől az összetettebb formáig)</li> </ul>

4.	minták rajzolása, festése
5.	részekből különböző alakzatok összerakása

<b>2. A tapintásos – sztereognosztikus - észlelés fejlesztése</b>	
1.	Az alapvető gyurmázási technikák megtanítása: <ul style="list-style-type: none"> <li>• gömbölyítés, sodrás, lapítás, mélyítés, mintázás gyakorlásával plasztilin, agyag, nedves homok felhasználásával</li> </ul>
2.	Különböző formák, méretek alakítása minta után.
3.	Különböző formák, méretek megváltoztatása <b>"Varázsoljuk el!"</b>
4.	Ritmikus sorminta készítése, a minta folytatása. Az említett fejlesztési módoknál főhangsúly a tapintásos tapasztalatszerzésen van. A vizualitás is jelen van, hiszen a kialakított formát látja is, vizuális benyomásokat szerezhet.
5.	A taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával: <ul style="list-style-type: none"> <li>• -"Érzékelő zacskó", "Elvarázolt zsákoeska" Pusztán tapintással felismerni a tárgyakat! Mi lehet? milyen? mérete, formája, felülete, anyaga, stb. A tapintással felismert dolgokat: párosítani, sorbarendezni fokozatuk szerint, csoportosítani egy-egy minőségi jellemzőjük alapján.</li> </ul>

<b>Mozgásos (kinesztetikus) észlelés fejlesztése</b>	
1.	Behunyt szemmel a gyermekek bizonyos mozgásokat végeznek az óvodapedagógus segítségével: kézzel (kört ír le a levegőbe, stb.), lábbal (lépés előre, hátra, stb.) nyitott szemmel mozgásokat megismétel.
2.	Hátára rajzolt formát kell mozgással megismételni, képi formáját felismerni.

<b>A térészlelés - térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése</b>	
1.	Az alapvető téri irányok megismerése saját testrészeinek közvetítésével: <ul style="list-style-type: none"> <li>• rácsos papíron, szöges táblán, lyukastáblán a két oldal megkülönböztetése nélkül a mellé helyezett kéz segítségével, a középvonal megjelölésével</li> <li>• a jobb-bal oldalirányok begyakorlása kiszínezéssel, színes korongok kirakásával</li> <li>• a négy fő iránymező megismertetése az említett módon</li> </ul>
2.	Térbeli irányok, viszonyok megismertetése a körülötte lévő tárgyakkal.
3.	Ismert játékeszközök kirakásával a négy irány gyakoroltatása.
4.	A tárgyak egymáshoz való viszonyának megismertetése, mágneses táblán való kirakás, elhelyezés segítségével, mellette, előtte, mögötte, alatta, felette.
5.	Függőleges és vízszintes sorok kirakása különböző színekből, formákból.
6.	A fentiek segítségével a szögek (sarkok) érzékeltetése.
7.	A téri viszonyokat jelentő verbális kifejezések megtanítása.

<b>3. Hallási (auditív) fejlesztése</b>	
1.	A hangzási analízis-szintézis fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Figyeltessük meg, milyen hangot hallunk mikor egy ember sóhajt, vagy tüszent, különböző hangok működnek bennük. Figyeljünk a természet hangjaira.</li> <li>• Az óvodapedagógus által bemutatott ritmus letapsolása vagy lekopogása. Kezdetben szabályos ritmusokat használunk, majd később szabálytalan ritmusokat.</li> <li>• Ritmusvisszaadás csukott szemmel.</li> <li>• Mondjunk olyan szavakat, amelyek azonos hangzókkal kezdődnek, pl. baba, bögre, bogár, béka, róka, rózsa, stb.</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Hány szót tudsz felsorolni, melyek úgy kezdődnek: ma..., te..., si..., stb.</li> <li>• A megadott betűhangokból vagy fonémákból olyan, általuk ismert szót kell alkotniuk, amelyek tartalmazzák ezeket.</li> </ul>
--	---

2.	<p>A keresztcsatornák fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Vizuális-tapintásos interszenzoros működések fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> <li>- tapintással exponált (felismert) tárgyat kell keresniük a vizuális mintákban</li> <li>- vizuálisan felismert tárgyat mintául véve, ki kell keresniük tapintással az "érzékelő zacskóból"</li> <li>- egyre finomabb különbségek felismertetésével gyakoroljuk a kétféle ingermodalitás átfordítását</li> </ul> </li> <li>• Vizuális-auditív interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> <li>- mutassunk a gyermekeknek ismert tárgyakat, állatok képét, különböző hangforrások vizuális képét, és a megszólaltatott hanganyagban ismerje fel az adott hangforrás képét</li> <li>- "Figyeljünk a hangokra!", a hallott hanganyaghoz keressék a hangforrást, "minek a hangja?" (társak megszólaltatása, hangjukról felismertetés)</li> <li>- auditív memória fejlesztése: dallamtöredék megismételtetése, különböző hangok megismételtetése, majd a hangforrás kerestetése</li> </ul> </li> <li>• Vizuális kinesztetikus interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> <li>- bekötött szemű gyermekek kezével formát rajzoljon a levegőbe és a hátára rajzolt formát felismerjék a vizuális mintában</li> <li>- mozgásos élményanyag, forma felismerése vizuális mintában, verbalizálva a formát</li> <li>- vizuális-kinesztetikus megközelítés a későbbiekben a betűk vagy szavak közötti finom különbségek megfigyeltetésére, észrevétetésére is használható</li> </ul> </li> <li>• Hallási-tapintásos interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> <li>- a gyermekeknek elmondással jellemezni kell azt a tárgyat, amit tapintás útján felismert és azonosított, vagy meg kell találnia tapintás útján azt a játékot vagy alakot, amit egy másik személy jellemez</li> </ul> </li> <li>• A szem-kéz koordináció fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> <li>- A szem-kéz koordináció fejlesztésének finommotoros kontroll fejlettségével való összefüggését a Mozgásfejlesztés című fejezetben is tárgyaltuk. A következő szemmozgáshoz szükséges tevékenységekről pedig a percepció fejlesztésénél beszéltünk. Számos gyermek úgy érkezik az iskolába, hogy ezek a készségei megfelelően fejlettek ahhoz, hogy képesek legyenek alakok lemásolására, egyszerű képek rajzolására és festésére, s talán még ahhoz is elég fejlettek ezek a készségek, hogy elkezdjen írni tanulni. Fontos tehát felmérnünk, hogy melyik gyermeknek van szüksége ilyen jellegű fejlesztésre.</li> </ul> </li> </ul>
----	--

## Verbálisfejlesztés

1. Tárgyak megnevezése	
1.	<p>A lakásban, az óvodában és a közvetlen környezetben található tárgyak megnevezése:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• <b>Ruházat:</b> zokni, trikó, cipő, papucs, csizma, nadrág, farmernadrág, ruha, szoknya, ing, blúz, nyakkendő, kardigán, pulóver, dzseki, kabát, anorák, esőkabát, mellény, bugyi, fürdőruha (testséma).</li><li>• <b>Testrészek:</b> törzs, fej, arc, szem, fül, orr, száj, ajak, fogak, nyelv, szemhéj, szempilla, szemöldök, homlok, haj, áll, orca, orrlyuk, nyak, váll, mellkas, gyomor, kar, kéz, ujjak, hüvelykujj, könyök, csukló, tenyér, köröm, ujjpercek, derék, csípő, lábszár, lábfej, sarok, talp, comb, hát, térd (testséma).</li><li>• <b>Cselekvések:</b> sétál, gyalogol, menetel, szalad, szökdécsel, ugrándozik, lép, áll, elindul, mozog, elkezd, megáll, ül, fekszik, térdel, csúszik, (fel) mászik, kúszik, siklik, megcsúszik, csavar, hajlít, görbít, vágat, görbül, elterül, elnyúlik, elernyed, kanyarodik, felemel, leenged, lehúz, lesüllyeszt, lehalkít, tompít, beborul, pipiskedik, előrehalad, hátrál, taszít, hajt, húz, von, üt, ránt, dob, visszapattan, fog, rúg(dalózik), keresztez, megfordul, fon, sodor, fordít, bukfaceezik, csöppen(t), koppint, tapsol, kiabál, füttyül, izeg, mozog, nyit, zár, dörzsöl, csurog, morajlik, tétovázik, sűrög-forog, mormol, beszélget, cseveg, fecseg, figyel (testvázlat nagy és finommozgások).</li></ul>

2. Térbeli viszonyok megnevezése	
1.	<ul style="list-style-type: none"><li>• <b>Irányok:</b> főt, lent, alatt, át, keresztül, fel, hátra, fölött, fölé, rá, felé, előre, oldalt, jobbra, balra, végig, mindenfelé, körös-körül, felől, után, körül, köré, közel (valamihez), messzire, távol valamitől, emelkedő, felfelé haladó, süllyedő, lefelé haladó, közelebb, távolabb, keresztben, magasabban, alacsonyabban.</li></ul> <p>(Nagy és finommozgás készségek, testséma, lateralitás, vizuális diszkrimináció, sorozatba rendezés, stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• <b>Helyzet:</b> -on, -en, -ön, -ról, -ről, -ból, -ből, -ban, -ben, kívül, belül, tetején, alján, közepén, középpontjában, között, fölé, felett, alá, lent, alul, alatt, lejjebb, le, túl, át, keresztül, előtt, mögött, mellett, együtt, valamire vonatkozóan, vízszintesen, magasan, alacsonyan, balról, jobbról, első, második, stb., utolsó, itt, ott, kívül, belül. (Nagy és finommozgások, testséma, lateralitás, időbeli sorrendiség, sorozat.)</li><li>• <b>Idő:</b> most, után, előbb, később, hamarosan, nappal, éjszaka, délelőtt, délután, este, hét, hónap, év, tél, tavasz, nyár, ősz, húsvét karácsony, kezdődik, befejeződik.</li></ul> <p>(Időbeli sorrendiség, nagy és finommozgások.)</p>

3. Osztályozás	
1.	<ul style="list-style-type: none"><li>• <b>Alapformák:</b> kör, körül, körbe, négyzet, téglalap alakú, ovális, hurkos, háromszögletű, kereszt, csillag, négyoldalú, vonal, pont, egyenes, görbe vonalú, hullámos, cikcakk, csúcs, sarok, oldal, él, hajlás, ferde.</li></ul> <p>Az említett kifejezéseket mindig manuális, mozgásos tevékenységekhez kötötten használjuk.</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• <b>Alapszínek:</b> piros, kék, sárga, zöld, fekete, fehér, barna, narancssárga, rózsaszín, bíbor(ibolya).</li><li>• <b>Méret, hasonlóság, különbözőség, ellentétesség:</b> nagy, kicsi, hatalmas, apró, több, kevesebb, gyors, lassú, sebes, magas, alacsony, kövér, sovány, széles, keskeny, alsó, felső, hangos, halk, csendes, édes, savanyú, kellemes, érdes, finom, tele, üres, nehéz, könnyű, lágy, kemény, azonos, különböző, hasonló, eltérő, világos, sötét, az összes, néhány, elég egyenlő. (Sorozat, auditív-vizuális diszkrimináció, tapintás, gondolkodás, alap számfogalom.)</li></ul>

### A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- örömmel, aktívan vesz részt a játékos foglalkozáson
- az érintett gyermekek részképességei pozitív irányban fejlődnek



- *a speciális fejlesztés hatására kompenzálódik a részképesség-zavar.*

### **Sajátos sikerkritériumunk**

- ◆ *Önmagukhozhoz mérten kimutatható a fejlődés.*
- ◆ *Tanköteles korukra kialakulnak a tanuláshoz szükséges részképességeik.*

**6.2 Sajátos nevelési igényű gyermek** az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakvéleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás –szabályozási zavarral) küzd.

*A feltételek megteremtését követően abban az esetben nyer felvételt, ha az óvodai nevelésen belül, a többi gyermekkel együtt, integrált nevelési keretek között fejleszthető. Az integráció elve, hogy egy csoportba ne kerüljön azonos típusú sérüléssel rendelkező gyermekből egynél több, hiszen felerősítik egymást. Erről elsősorban az óvoda vezetője, a tagóvoda-vezető, a gyermek leendő óvodapedagógusa közösen dönt, melynél figyelembe veszik a csoport jellegét, a sérültség fokát és az adott csoport összetételét. A gyermek érdekében az integráció csak szakfejlesztéssel együtt biztosítható óvodáinkban. Elengedhetetlen az együttműködés a gyermekek nevelésében közreműködő más személyekkel, természetesen elsősorban a szülőkkel.*

*A gyermekcsoportot a sajátos nevelési igényű gyermek fogadására fel kell készíteni, nem túl hangsúlyozva a másságát. Minden apró siker elismerése további pozitív változásra motiválja a gyereket. Az óvodapedagógusnak úgy kell segítenie a gyermek beilleszkedését a csoportba, hogy ne csorbítsa önállóságát, ugyanakkor a többi gyermeket a segítőkészre nevelje.*

**Célunk** a sajátos nevelési igényű gyermekek beilleszkedésének, személyiségfejlődésének, esélyegyenlőségének előmozdítása.

#### **Feladatok:**

- *a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatainak, a motoros képességek, a beszéd és nyelvi készségek fejlesztése*
- *az egyes területek a fogyatékoságnak megfelelő hangsúlyozása a fejlesztésben*
- *törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérültfunkciók tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek*
- *a gyerekeket egyéni terv szerinti fejlesztése, speciális szakember bevonásával*
- *speciális differenciáló módszerek, terápiák, technikák alkalmazása az integrált nevelésben*
- *az interperszonális kapcsolatok, az énkép, az önismeret fejlesztése, új attitűdök kialakítása*
- *a verbális és nonverbális kommunikáció és a tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztése*
- *változatos módszerek alkalmazása az egyre pontosabb észlelés, figyelem, összpontosítás, gondolkodás és emlékezet fejlődéséhez*
- *a sajátos nevelési igénynek megfelelő környezet kialakítása, megfelelő tárgyi feltételek, segédeszközök biztosítása az adott intézményegységben*
- *az önálló tevékenedéshez szükséges differenciált segítségadás*
- *a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák elemeinek beépítése az óvodai nevelőmunkába (gyógypedagógus segítségével)*
- *az optimális nevelés érdekében a pedagógusok ismereteinek bővítése elsősorban a gyógypedagógia területén*
- *a gyermekek speciális fejlesztése team munkában, több szakember részvételével, a gyerek igényének megfelelő időkeret, eszközök, módszerek alkalmazásával.*

### **6.2.1 Sérülésspecifikus feladatok szakfejlesztéssel**

#### **6.2.1.1 Magatartászavaros gyermek**

*A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott gyermek nevelésének prioritásai: az egészséges énkép és önbizalom kialakítása, a kudarcútrő képesség növelése, önállóságra nevelés.*

- valamennyi tevékenységben mindig olyan feladattal kell megbízni a gyermeket, amelyet eredménnyel tud elvégezni, figyelemmel kell kísérni a tanulási, figyelmi és fegyelmi teherbíró képességét
- különösen fontos, hogy a szabályokat előre és közösen hozza létre a felnőtt és a gyerek, részese legyen a vele kapcsolatos döntéseknek, hiszen a szabályszegésnek következményei vannak (figyelemmegvonás, esetleg büntetés). Tisztában kell lenni (megismerésen alapulva) mi várható el tőle, a gyermek képességeinek megfelelően követeljen az óvodapedagógus
- a magatartászavaros gyermek feladattudata, ismeretszerzési motivációja gyenge, csak a spontán tevékenységből kiinduló fejlesztéssel, a tevékenységbe bekapcsolódva tud a pedagógus változásokat kezdeményezni.

#### **6.2.1.2 Mozgásban akadályozott gyermek**

- a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon a számára elérhető tapasztalatok megszerztetése, a megtanult mozgás alkalmaztatása,
- az óvodában biztosítani kell - a gyermek állapotának megfelelően
  - az akadálymentes közlekedést
  - a megfelelő mozgást és az ehhez szükséges eszközöket
  - az elsajátított mozgásminták rögzítése, alkalmaztatása a napirend egészét átszövi.

#### **6.2.1.3 Látássérült gyermek**

- a közös játékban való részvétel segítése, a közösséghez való alkalmazkodás, a viselkedési formák megtanulása és gyakorlása
- az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiénié, különösen a szem és a kéz tisztán tartása
- a környezet vizuális megismertetése:
  - látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben
  - a nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság
  - térbeli tájékozódás a látás felhasználásával
  - a finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
  - a látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

#### **6.2.1.4 Hallássérült gyermek**

- a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése
- alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása
- az aktív nyelvhasználat építése.

Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókinccset, szájról olvasási készséget, érthető kiejtésre nevelést.

#### **6.2.1.5 Enyhe értelmi fogyatékos gyermek**

- a cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés
  - az alapmozgások kialakítása, fejlesztése
  - a minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikációfejlesztése
  - a beszédindítás, a beszédmegértés fejlesztése, az aktív szókinccs bővítése
  - az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítása
  - az adekvát játékhasználat elsajátítása, a kognitív funkciók fejlesztése
- a rendszeresség, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasítás, a sokszori ismétlés alkalmazása.

#### **6.2.1.6 Akadályozott beszédfejlődésű gyermek**

- az anyanyelvi nevelés
- a mozgás fejlesztése
- a kommunikáció
- a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése
- speciális terápia alkalmazása (diszlexia-prevenció, grafomotoros fejlesztés stb.).

#### **6.2.1.7 Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek**

- kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia
- a meglévő töredékkészségek használata, az egyéni motiváció megteremtése, a speciálisan a gyermek szükségleteihez alkalmazkodó módszerek alkalmazása

- az autisztikus gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

## 6.2.2 Az integrált óvodai nevelés előnyei

### A sajátos nevelési igényű gyerekek számára

- az együtt tevékenykedés, a kölcsönös kommunikáció, a mindennapi együttes szituációkban természetesen tanulják a társak magatartás mintáit, szokásait
- a gyermekközösség erősíti a sajátos nevelési igényű gyerekek önbizalmát, a többi gyereket követve, jobban fejlődik önállóságuk
- fejlődésükre ösztönző a többi gyerek eredményeinek tapasztalása
- a közösségben reálisabban tudják bemérni sajátosságaikat, jobban fejlődik önismeretük
- megtapasztalják, hogy ők is sok mindenben képesek ugyanarra mint társaik
- a többi gyerek megismerésével tapasztalatot szereznek, hogy mindenkinek vannak gyenge pontjai
- a közösségben megtanulják elfogadni és elfogadtatni a másságukat
- a másokkal való együttműködésnek többféle technikáját tanulják meg
- kedvező a gyerekek számára, hogy a szocializáció abban a természetes közegben zajlik, amelyben későbbi élete során is élni fog.

### Az integrált óvodai nevelés előnyei a többi gyerek számára

- a sajátos nevelési igényű gyerekekkel együtt nevelt gyerekek megtanulják elfogadni az egyéni különbségeket
- megismerik a másságot, tapasztalják, hogy mindenkinek vannak erősségei és gyengéi
- megtanulnak odafigyelni másokra, megtanulják a másikat tiszteletben tartó segítség formáit, technikáit
- érzékenyebbé, kifinomultabbá válik kommunikációjuk.

### A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- képességeik önmagukhoz viszonyítottan fejlődtek
- az adottságukhoz viszonyított legmagasabb önállóságra, együttműködésre képesek
- akarataijuk, önállóságra törekvésük fejlődött
- egészséges énképük, önbizalmuk megalapozódott
- kommunikációs technikájuk, együttműködési készségük fejlődött
- képesek a közösségbe való beilleszkedésre
- a fejlettebb területeken képességeik továbbfejlődtek
- hiányos képességeik kezelésére speciális technikák és eszközök használatát megismerték
- a közösségben minden gyerek alkalmazkodó készsége, toleranciája, empátiája fejlődött az együttnevelés során.

## 6.3 A nemzetiségi feladatok

### Célunk

A nemzetiséghez tartozó gyermekek kisebbségi önazonosságának megőrzésének, ápolásának, erősítésének, átörökítésének elősegítése.

### Feladatok a roma kisebbséghez tartozó gyerekek nevelésében:

- a jellegzetes hagyományok, szokások felkutatása, ápolása, a kisebbségi identitástudat kialakítása, fejlesztése
- az egészséges életmódra nevelés szokásainak kialakítása, a szociális hátrányból eredő hiányok kompenzálása. A higiénia, a táplálkozási szokások, a pihenés, edzés, mentálhigiénét biztosító szemlélet megalapozása
- egyéni élmények átélésével az érzelmi élet gazdagítása, a kezdeti gátlások feloldása,
- az óvodai tevékenységformák tartalmában a kisebbség irodalmi, zenei, szellemi és tárgyi kultúra értékeinek felhasználása
- az értelmi képességek területén mutatkozó esetleges eltérések kiegyenlítése, az iskolai élethez szükséges személyiségjegyek és részképességek fejlesztése

- az esetleges veszélyeztetettség miatt kiemelt feladat az együttműködés szorgalmazása a szűkebb és tágabb környezettel (család, kisebbségi önkormányzatok, iskolák, egészségügyi intézmények, Gyermekjóléti Központ, Gyámhivatal).

A gyermekek sajátos kultúrájából és családi életviteléből adódó másságra tekintettel a személyiség fejlesztése differenciált módszerekkel vezet eredményhez. A tudástartalmakhoz való hozzájutás esélyét minden kisgyermek számára biztosítjuk. Ugyanakkor esélyeik javítása érdekében sajátos szükségleteik kielégítésére törekszünk (pl. a magyar nyelvi nevelés fontossága).

Fontosnak tartjuk a korai prevenciót az egészséges életmód, az érzelmi, az értelmi nevelés, a szocializáció területén, együttműködve a családi és társadalmi környezettel a hátrányok csökkentése érdekében.

### **A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére**

Célunkat akkor érjük el, ha

- rendszeresen járnak óvodába
- önazonosságukat megőrzik, kisebbségi kultúrájuk értékeire büszkék
- ismerik, gyakorolják az egészséges életmód szokásait
- betartják a közösségi szabályokat, akarati személyiségjegyeik életkoruknak és adottságaiknak megfelelően fejlettek.

## **6.4 Migráció**

A más országból bevándorló, vagy itt tartózkodó családok gyermekei óvodai nevelésének alapelveiben az integrált nevelés szemléletét, céljait és feladatait érvényesítjük.

### **Célunk**

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei részére az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosítása, társadalmi integrációjuk elősegítése.

### **Feladatok**

- felkészülés a gyermek fogadására
- a magyar nyelv elsajátíttatása
- hazánk értékeihez való pozitív kötődés kialakítása
- nyitott és megértő viselkedés tanúsítása a más anyanyelvűek és kultúrák iránt
- folyamatos kapcsolat tartása a családdal.

Tiszteletben tartjuk saját nyelvüket, ugyanakkor a gyermekekkel való közös játék és az óvoda más tevékenységformái közben elsajátítják a magyar nyelvet. A felnőttek beszédmintája és a differenciálás, az egyéni képességek fejlesztése ezen a területen is hangsúlyos. Az együttes tevékenységek során arra törekszünk, hogy oldott, feszültségmentes környezetben növeljük a gyermekek beszédbátorságát, nyelvi és nonverbális kifejezőképességüket.

Differenciálással, egyéni képességfejlesztéssel fejlesztjük a csoportközi kapcsolatokat. Természetesnek vesszük és értékékként kezeljük a másságot, a sokszínű, sokféle kulturális háttérű szükségleteket, igényeket és gondolkodásmódokat.

Népmesékkel, versekkel, énekekkel és hagyományainkkal, a saját élményű tapasztalatszerzéssel pozitív érzelmeink keresztül hatunk.

A gyermekek számára az óvoda dolgozóinak viselkedésmintái az eltérő kultúrák természetes jelenlétének elfogadását eredményezik. A magyar gyermekek saját identitásuk, nyelvük, kultúrájuk megőrzése mellett nyitottá válnak mások befogadására, elfogadására és az együttélés formáinak megélésére. A nevelés folyamán a más anyanyelvű gyermek szülőhazájának hagyományainak, énekeinek, meséinek beillesztése a tevékenységekbe oly módon, amelyeket a többségi gyermekek is megértenek. Arra törekszünk, hogy a más népek szokásai színesítsék a magyar szokásokat és hagyományokat.

A befogadás és beilleszkedés tekintetében kitüntetett szerepet kap a szülői házzal való pozitív kapcsolattartás, együttműködés. Elsősorban a család igényeinek és szükségleteinek megismerésére törekszünk, ugyanakkor segítséget kell nyújtanunk abban, hogy ők is megismerjék és értsék nevelési törekvéseinket. Együttműködésünk – a gyermek szükségleteinek megfelelően – természetes módon kiterjed a családsegítő, a gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatásokra, a szakmai szervezetekre.

### **A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére**

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyermek szívesen jár óvodába
- a magyar nyelvet megérti és tömönatokot képes magyarul kimondani

- saját gyökereit, kultúráját megtartva ismeri és érzelmileg kötődik hazánk értékeihez
- szívesen játszik társaival, és a többségi csoporttársak is keresik a társaságát
- a gyermekek pozitív érzelmekkel, természetesnek élik meg más népek kultúráját.

## 6.5 Tehetség gondozás

### Célunk

A gyermekek egyéni szükségleteinek megismerése, képességeik kibontakoztatása.

### Feladatok

- a tehetség (valamely kiemelkedő adottság, képesség) legkorábbi felismerése
- az egyéni aktuális fejlettséghez igazított fejlesztés biztosítása, speciális szükségletek kielégítése
- tevékenységek szervezése a gyermekek saját aktivitására támaszkodóan
- az intellektus, a kreatív önkifejezést támogatása, a szocializáció, az önismeret elősegítése
- a fejlesztéshez szükséges speciális eszközrendszer biztosítása
- a szülő segítése gyermeke nevelésében.

Szemléletünk szerint minden gyermekben van valami jó, értékes, fel lehet fedezni olyan képességeket, amelyeket a lehető legjobban tudunk fejleszteni. Kiemelkedően tehetségesnek azt a gyermeket tekintjük, aki egy adott területen sokkal többet képes teljesíteni az életkorának megfelelő átlagnál, aki viszonylag kevés segítséggel nagyon gyorsan tud előrehaladni, fejlődni az adott területen. A tehetség a legritkább esetben tud önmagától utat törni, fejlődni, ehhez az kell, hogy a szülő, a pedagógus felismerje ezt, megadja a gyorsabb haladáshoz, az intenzívebb fejlődéshez szükséges többletsegítséget. Az öt év alatti gyerekekre két okból érdemes külön odafigyelni: az egyik ok a tehetséges kisgyerekek sajátos korai személyiségfejlődése, a másik a konkrét képességek és az azokkal szükségszerűen együtt járó igények jellege. Ekkor tehetség gondozás címén főleg nem „fejlesztésre”, hanem egyszerűen csak megfelelő környezetre és érzelmi biztonságra van szükségünk.

A tehetség három legfontosabb összetevője: képességek, kreativitás, motiváció. Érzelmi biztonságban, ingergazdag környezetben a szabad játék és a korai tanulás feltételeit biztosítjuk. Az érdeklődésüknek megfelelő speciális területeken való elmélyüléshez biztosítjuk a feltételeket. A családdal együttműködve különös gondot fordítunk arra, hogy szocializációjukat segítsük, hiszen a társak, a környezet elismerése elősegítik a tehetség kibontakozását.

### A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- kiemelkedő képessége fejlődik
- önismerete pozitív
- társai elismerik
- társas kapcsolataiban kiegyensúlyozott.

### A tehetségigéretes gyermekek jellemző megnyilvánulása

- ◆ Intellektuális képességekben (szókincse, emlékezete, gondolkodása, kreativitása).
- ◆ Speciális képességekben (zenei, ábrázoló, matematikai, pszichomotoros, szociális).
- ◆ Viselkedési jegyekben (intenzív érdeklődés, erős akarat, energikusság, érzékenység).

### A tehetség gondozás módszere

- ◆ Az óvodai élet mindennapi tevékenységei során a kiemelkedő képességeknek megfelelő differenciált hozzáállás, feladatadás.
- ◆ Önképzés, tájékozódás, felkészülés egy felmerült témában.
- ◆ Szülővel való együttműködés, program és könyv ajánlás.

## 7. Gyermekvédelemi feladatok

**Az óvodai gyermekvédelem célja** a prevenció, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, a gyerekek hátrányos helyzetének csökkentése, a gyermekek jogainak és érdekeinek minél szélesebb körű érvényesítése.

Az óvodákban minden pedagógus a differenciálpedagógia eszközeivel működik közre a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában és megszüntetésében, a gyermek családban történő nevelkedésének segítésében. Minden esetben a gyermek mindenképp felett álló érdekét

vesszük figyelembe. Személyes kapcsolatot alakítunk ki azokkal a szülőkkel, akik segítséget kérnek, és kellő körültekintéssel, tapintattal azokkal a családokkal is, akik bár nem kérnek támogatást, mégis rászorulnak.

### **A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység, a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések -**

minden óvodapedagógus egyben saját csoportja elsőszámú gyermekvédelmi felelőse, ezért közös feladatunk:

- a mindenkori érvényben lévő gyermekvédelmi törvény ismerete
- saját gyermekcsoportban a veszélyeztetettség felismerése, az okok feltárása, nyilvántartásba vétel
- a veszélyeztetési okok változásának figyelemmel kísérése
- az óvodapedagógus segítő közreműködése (segélyezésre javaslat, az ehhez szükséges környezettanulmányok elkészítése, térítéses csökkentésre javaslattevés, szociális ügyek intézésének segítése)
- családgondozás, a családokban bekövetkező minden változás azonnali leereagálása, szükséges segítségnyújtás, illetve megoldások közös keresése szülői igény szerint
- a tagóvoda vezetőjének és a gyermekvédelmi felelősnek tájékoztatása a gyermekeket veszélyeztető körülményekről
- feltárni mindazon körülményeket, amelyek a gyermekek fejlődését hátrányosan befolyásolják
- sajátos eszközeinkkel, a nyugalom, a bizalom, a szeretet légkörével ellensúlyozni a gyermekek kiszolgáltatottságát, az egyes gyermekek bárminemű hátrányait.

**Hátrányos helyzetű** gyermekek azok, akiknek alapvető szükségleteinek kielégítési lehetőségei korlátozottak. Családja, szűkebb társadalmi környezete az átlaghoz képest negatív eltérést mutat, elsősorban szociális és kulturális téren. Mindez azonban még nem veszélyezteteti egészséges személyiségfejlődését, de az optimális fejlődési lehetőség akadályozott.

Kialakulásához vezető tényezők: alacsony jövedelmi, fogyasztási szint, rossz lakáskörülmények, a szülő alacsony iskolázottsági, műveltségi szintje. Következésképpen lehet a gyermek esélyegyenlőtlensége.

**Veszélyeztetett gyermekek** azok, akik testi, lelki, erkölcsi és értelmi fejlődését a szülő vagy a gondozó környezet nem biztosítja, ami a személyiségfejlődésben torzulást idézhet elő. A gyermek egészséges személyiségfejlődése akadályozott. A veszélyeztetettség a személyiségfejlődésnek csupán a fenyegetettségét minősíti.

### **A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:**

- nevelési hiányosságok, elhanyagoló nevelés
- antiszociális környezet
- rossz lakásviszonyok
- egészségügyi okok
- rossz anyagi helyzet
- megromlott családi kapcsolat
- a családban a devianciák halmozott előfordulása.

Következésképpen lehet a gyermek egészséges személyiségfejlődésének sérülése, deviáns magatartásformák kialakulása.

Az óvoda jelzéssel köteles élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a Gyermekjóléti Központnál, illetve kötelessége hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása, vagy egyéb más veszélyeztető ok fennállása, illetve a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében a gyermekvédelemben dolgozó személyek, szervek, intézmények és hatóságok kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni. A jelzőrendszer tagjai ezen kötelezettségüket írásban – krízishelyzet esetén utólagosan – kell, hogy teljesítsék. A Gyermekjóléti Központ a tett intézkedésről tájékoztatni köteles a jelzéstevőt.

**Jelzési kötelezettség:** óvodapedagógus > gyermekvédelmi felelős > tagóvoda vezető > intézményvezető > felsőbb szervek.

### **Tagóvoda-vezető feladatai:**

- óvodai szinten összefogja a gyermekvédelmi munkát
- dönt és határozatot hoz az étkezési kedvezményekről az érvényes önkormányzati rendeletnek megfelelően
- a kapott jelzéseket, információkat ellenőrzi

- gyermekvédelmi ügyekben segíti a csoportban dolgozó óvodapedagógusokat és az óvodai gyermekvédelmi felelőst
- kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel
- gyermek veszélyeztetettsége esetén azonnal intézkedik
- hatósági eljárást kezdeményez a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén
- a megtett intézkedésekről tájékoztatja az Egyesített Óvoda vezetőjét.

#### **Gyermekvédelmi felelős feladatai:**

- a gyermekvédelemmel kapcsolatos adminisztrációt, nyilvántartást és statisztikát vezet
- óvodai szinten nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket
- folyamatos kapcsolatot tart a nevelőtestület tagjaival
- a törvényi változásokat, rendelkezéseket nyomon követi → naprakészen informál
- véleményével, javaslataival segíti a tagóvoda vezető munkáját (étkezési kedvezmények)
- folyamatosan képi magát, a kerületi gyermekvédelmi munkaközösségben részt vesz
- kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel.

#### **A gyermekvédelmi felelős kapcsolatot tart fenn:**

- HÍD Családsegítő Központtal családi krízishelyzet esetén
- Gyermekjóléti Központtal veszélyeztetettség, anyagi támogatás szükségessége esetén
- Nevelési Tanácsadóval a magatartási, viselkedési, átlagtól lényegesen eltérő fejlődésű gyermekek esetében
- orvossal és védőnővel a gyermekek testi fejlődésének lényeges eltérése, bántalmazás nyomai esetén.

#### **Óvodapedagógusok feladatai:**

- minden év elején felméri a csoportba járó gyermekek, családi és szociális helyzetét
- probléma esetén jelez a gyermekvédelmi felelősnek és a tagóvoda vezetőnek
- javaslatot tehet étkezési kedvezményre
- családlátogatást végez szükség szerint
- a törvényes adatközlést biztosítja intézkedés esetén
- a veszélyeztetett vagy hátrányos gyermekkel differenciált bánásmódot alkalmaz.

Minden óvodapedagógust és alkalmazottat **TITOKTARTÁSI kötelezettség** terhel a gyermekkel és családjával kapcsolatban a mindenkorai törvényi szabályok szerint. Ez minden olyan tényre, adatra, információra vonatkozik, amelyről hivatásának ellátása során szerez tudomást.

#### **Munkánk eredményes, ha**

- a prevenció során meg tudjuk akadályozni a veszélyeztettség kialakulását
- egyedi probléma esetén segíteni tudunk
- a hátrányos helyzetben lévő családokkal jól működünk együtt
- differenciált bánásmóddal kompenzálni tudjuk a gyermek hátrányait (humánus, megértés, támaszkodás, szeretet)
- a gyermekvédelemmel foglalkozó szakemberek segítségével szükség esetén a gyermeket biztonságba, megnyugtató környezetbe helyezhetjük
- a rászoruló családok bizalommal fordulnak az óvodához problémáik megoldásához való segítségadásért.

Nevelésünkben alapvető követelmény a **gyermeki jogok védelme**.

A gyermekek joga, hogy személyiség jogait, különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési, családi élethez és magánélethez való jogát az óvoda tiszteletben tartsa. A gyermek jogai közé soroljuk a saját véleménynyilvánítást is. A kisgyermeket megilleti a társadalom által nyújtott védelem és a segítségre vonatkozó jog is.

**A szociálisan hátrányos helyzetű családok és gyermekeik pedagógiai módszerekkel való segítségének lehetőségei óvodáinkban:**

- egyéni bánásmód
- differenciált fejlesztés csoportjában
- logopédiai fejlesztés, részképesség hiány korrigálása
- pszichológus személyes segítése a szülők számára is.

Gyermekvédelmi munkánk során mindannyian ügyelünk arra, hogy a rászoruló gyermekek és szüleik ne érezzék ezt a segítségnyújtást pozitív diszkriminációnak.

## Az esélyegyenlőség érdekében alkalmazott módszerek tagóvodánkban

- ◆ A szociálisan hátrányos helyzetű családok gyermekeit az óvoda alapítványa segíti az önköltséges programok (bábszínház, múzeum) térítésében.
- ◆ Kihasználjuk a minőségileg megfelelő lehetőségeket a szórakoztatás, művelődés érdekében, hogy ezek a gyermekek is megismerjék Budapest és hazánk értékeit, szokásait, és legyen elképzelésük a körülöttük lévő világról pl. számítógép, internet, múzeum, stb.
- ◆ Törekszünk arra, hogy a lehető legkevesebb olyan pozitív tevékenységből maradjanak ki, ami másnak egyértelmű és mindennapos.
- ◆ Minden óvónő feladata a családok informálása, segítése olyan programokról, művelődési lehetőségekről, amelyek ingyen elérhetőek fővárosunkban (hétvégi koncertek, térítésmentes belépők, kulturális események).

## 8. Az óvodába lépés, iskolába lépés feltételei

*Az óvodai felvételt a mindenkori törvényi szabályozásnak, és a XIII. ker. Önkormányzat köznevelésre vonatkozó határozatainak megfelelően végezzük. Amennyiben a gyermek érettsége lényegesen eltér az átlagostól, speciális szakszolgálat igénybevételevel döntünk a felvételtől.*

*Óvodaérett az a kisgyermek, aki már rendelkezik „én” tudattal, el tud tölteni néhány órát a szülei nélkül is, bizonyos fokú önállósulási törekvés jellemzi, igényli a gyermekközösséget, képes másoktól elfogadni az ételt.*

*A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.*

*Az óvoda a tankötelezett gyermek iskolába lépéséhez szükséges fejlettséget (az Óvodai nevelés országos alapprogramjában meghatározott paraméterek alapján-) igazolja. Az iskolai felvételtől az iskola igazgatója dönt az óvodai szakvélemény, a hatályos jogszabályok, és a fenntartói köznevelésre vonatkozó határozatok alapján.*

### **A fejlődés jellemzői óvodáskor végére**

*Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.*

*a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.*

*b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.*

*A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:*

*- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,*

*- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,*

*- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.*

*Az egészségesen fejlődő gyermek*

*- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtaikat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,*

*- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait,*



kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a szociálisan érett gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival. A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,

- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb –szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett korrekció mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériuma tükrözi a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

## 9. Pedagógiai dokumentáció

Az Egyesített Óvodában az óvodai nevelés a jóváhagyott pedagógiai programja alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg.

A pedagógiai dokumentáció célja, hogy megjelenítse a pedagógiai program elv-, cél-, és feladatrendszerét, biztosítva a tagóvodai sajátosságok – útmutatójuk szerinti - érvényesülését, ezen belül az óvodapedagógusok választási szabadságát a módszerek és az eszközök alkalmazásában.

### **Az Egyesített Óvoda pedagógiai dokumentációja**

Az óvodai nevelés országos alapprogramja /363/2012.(XII. 17.)Korm. rendelet/

Az Egyesített Óvoda pedagógiai programja

A Egyesített Óvoda érvényes éves munkaterve ( pedagógiai – működési terve), amely alapján a tagóvodák elkészítik a saját éves pedagógiai – működési tervüket.

**Az óvodai csoportnapló az Egyesített Óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál. (20/2012(VIII. 31.)EMMI rendelet 91. § (1, 2, 3 bek. módosítással)**

Az óvodai csoportnaplóban fel kell tüntetni a tagóvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, a tagóvoda vezető aláírását, a tagóvodai körbélyegzők lenyomatát, a pedagógiai program nevét. (2)

Az óvodai csoportnapló tartalmazza (3):

a) a gyermekek nevét és óvodai jelét,

b) a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három–négyéves, a négy–ötéves, az öt–hatéves a hat–hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak,

c) a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,

d) a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,

e) a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó hetirendet napi bontásban,

f) nevelési éven belüli időszakonként

fa) a nevelési feladatokat,

fb) a szervezési feladatokat,

fc) a tervezett programokat és azok időpontjait,

fd) a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit

fe) az értékeléseket, ( a nevelőmunka értékelését félévente, az Egyesített Óvoda egységes tartalmi és formai elemei alapján )

g) a hivatalos látogatásokat, a látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét, az eredményt

h) a feljegyzést a csoport életéről

Fentiekén kívül még:

- a csoport működésére vonatkozó adatokat
- a gyermekcsoport szokás-szabályrendszerét
- ciklusra vonatkozó tanulási tervet, melyben jelöljük a differenciált képességfejlesztést, a megvalósításhoz tervezett tevékenységeket, az eszközöket és a szervezeti keretet, a megvalósítás tapasztalatait

**A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.**

**A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza:**

- a gyermek anamnéziséét, a gyermekről szóló rövid, szülő által írt jellemzést
- a gyermek fejlődésének mutatóit - az Egyesített Óvoda által kidolgozott szempontsor alapján - a gyermekek érzelmi-szociális, értelmi, beszéd, mozgásfejlődését, valamint a pedagógiai program gyermeki tevékenységben, képességfejlődésben megnyilvánuló sikerkritériumainak való megfelelést,
- a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,
- a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,
- a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket

### **Sajátos tagóvodai dokumentációk**

- ◆ Fejlesztőjátékok gyűjteménye
- ◆ Elektronikus újság (óvoda weblapján):
  - tagóvodai és csoportos szinten élménybeszámolók, fényképek
  - szülőknek hasznos tanácsok, játékötlek, receptek

**AZ EGYESÍTETT ÓVODA ÉS A CSUPA CSODA TAGÓVODA  
PEDAGÓGUSAIRA VONATKOZÓ SAJÁT ELVÁRÁSRENDSZERE**

Kompetencia terület, tartalom	Elvárások
<b>1. Pedagógiai, módszertani felkészültség</b>	
Milyen a módszertani felkészültsége?	<p>Módszertani kultúráját továbbképzéseken fejleszti és adekvátan alkalmazza a napi munkája során.</p> <p>A gyermekek számára változatos és sokoldalú tevékenységeket kínál fel, épít meglévő tapasztalataikra, érdeklődésükre az ismeretbővítés során.</p> <p>A gyermekek harmonikus fejlesztése során figyelembe veszi az egyéni és az életkori sajátosságait. A gyermeki aktivitást fenntartja, kíváncsiságukat kielégíti, problémahelyzetek teremtésével problémamegoldó gondolkodásukat fejleszti. Pedagógiai munkájára a bátorító nevelés és a pozitív megerősítés alkalmazása jellemző. Használja az infokommunikációs eszközöket.</p> <p><b>Ismerje meg a Fejlesztő pedagógia szakirodalmát, ismereteit folyamatosan bővítse és adekvátan alkalmazza a tanulási folyamatokban</b></p>
Milyen módszereket alkalmaz a nevelés folyamatában és a gyermeki tevékenységekben?	<p>A gyermekek fejlődését, fejlesztését elősegítő, az életkori sajátosságokhoz igazodó (5-30 perces) egyéni, mikro csoportos és csoportos tevékenységeket tervez és szervez. Az alkalmazott módszerek motiválóan hatnak a gyermekekre.</p> <p><b>A matematikai foglalkozást és a szervezett mozgást (vagy környezet) osztott csoportos munkaformában szervezi.</b></p>
Ismeri és alkalmazza -e a gyermekközösségnek, különleges bánásmódot igénylőknek megfelelő, változatos módszereket?	<p>Felméri a gyermekek értelmi-, érzelmi-, szociális és erkölcsi állapotát, hatékony gyermek-megismerési technikákat alkalmaz.</p> <p>A differenciál pedagógia alkalmazásával olyan párhuzamosan végezhető komplex tevékenység szervezésre törekszik, amely a különböző képesszinten lévő gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát megfelelően fejleszti.</p> <p><b>Egyénre szabott fejlesztő játékokat szervez a reggeli és a délutáni szabad játéktevékenységek alatt.</b></p>
Hogyan értékeli az alkalmazott módszerek beválását?	<p>Az Egyesített Óvoda saját, egységes szempontrendszerű mérőeszkővel rendelkezik.</p>

<p>Hogyan használja fel a megfigyelési, mérési és értékelési eredményeket saját pedagógiai gyakorlatában?</p>	<p>Szakszerű alkalmazásával a gyermeki fejlődést nyomon követő megfigyeléseinek félévenkénti elemzése, eredményeinek értékelése a tervezési ciklusainak tartalmi alapját képezik. Reflexióiban megjelennek a célok és annak elérése érdekében megtett pedagógiai lépései, a megvalósult eredmények.</p>
<p>Hogyan, mennyire illeszkednek az általa alkalmazott módszerek a gyermekközösséghez, illetve a képességfejlesztési területekhez?</p>	<p>Módszereit az adott gyermekközösséghez adekvátan, az életkori sajátosságok, egyéni képességek és érési ütemhez és szociokulturális háttérhez igazítottan választja meg. Az alkalmazott módszerek beválását, értékelését természetes helyzetekben történő, tényekre alapozott megfigyelés rögzítésével elemzi.</p>
<p><b>2. Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók</b></p>	
<p>Milyen a pedagógiai tervezőmunkája: tervezési dokumentumok, tervezési módszerek, nyomon követhetőség, megvalósíthatóság, realitás?</p>	<p>A csoportra vonatkozó tervezőmunkájában megvalósul a folyamatosság, és az egymásra épülés elve. Tervezési módszerei összhangban vannak az elfogadott dokumentumokkal. ( E.O. P.P., helyi útmutató) Tervező munkájának megvalósulása a különböző dokumentumokban nyomon követhetők (reflexiók, fél éves, éves terv, egyéni fejlesztési terv, projekt és tematikus terv, heti terv).</p>
<p>Hogyan viszonyul egymáshoz a tervezés és a megvalósítás?</p>	<p>A gyermeki tevékenységet, a foglalkozásokat a céloknak megfelelően, logikusan építi fel. A tervezés megvalósulása során a spontán kialakult helyzetre rugalmasan reagálva képes a gyermekcsoport érdekében tervein változtatni, terveit módosítani, figyelembe véve a kitűzött nevelési és ismeretszerzési célokat.</p>
<p>A tervezés során hogyan érvényesíti az ONOAP nevelési céljait? Hogyan határoz meg pedagógiai célokat, fejlesztendő kompetenciákat?</p>	<p>Pedagógiai céljai összhangban állnak az ONOAP-pal és az óvoda pedagógiai programjának célrendszerével. Éves tervezésében figyelembe veszi az intézményi célokat (E. O. P.P., helyi útmutató) és épít az intézményi és tagóvodai éves munkatervben meghatározott feladatokra.</p>
<p>Hogyan épít tervező munkája során a gyermekek előzetes neveltségi szintjére, tudására és a gyermekcsoport jellemzőire?</p>	<p>Tervezésében folyamatosan figyelembe veszi az adott gyermekcsoport jellemzőit (neveltségi szint, tudás, képesség szint, szociális és kulturális háttér). A tevékenységekben megvalósuló tanulási</p>

	folyamatot több szinten tervezi, építve a gyermekek adottságaira, képességeire, tudására.
<b>3. Az ismeretszerzés, a tanulás támogatása</b>	
Mennyire tudatosan és az adott helyzetnek mennyire megfelelően választja meg és alkalmazza a nevelési és tanulásszervezési eljárásokat?	A pedagógus, a tanulásszervezési eljárásokat a gyermekek fejlettségi szintjének, pszichés állapotának megfelelően szervezi, előtérbe helyezi az indirekt tanulásirányítást, a komplexitást a párhuzamos tevékenységek lehetőségét. Figyelembe veszi a kitűzött nevelési, képességfejlesztési célokat és, differenciált feladatadással segíti elő a gyermekek önmagukhoz mért személyiség- és képességfejlesztését. <b>Fejlesztő munkája során tudatosan épít a gyermeki képességek szenzitív szakaszaira és a mozgás transzferhatására.</b>
Hogyan motiválja a gyermekeket? Hogyan kelti fel a gyermekek érdeklődését, és hogyan köti le, tartja fenn a gyermekek figyelmét, érdeklődését?	A pedagógus az élményközpontú tanulás összetevőire, a kíváncsiságra és a megismerési vágyra épít. Az érzelmi motiváltság létrehozásával és értelmi fenntartásával éri el, hogy a gyermek érdekelt legyen a tanulási folyamatban. Motivációs eszközeit a gyermekek megnyilvánulásaitól teszi függővé, és ennek segítségével igyekszik elérni, hogy rövid távú motivációja tartóssá (belsővé) váljon a gyermekek érdeklődésének fenntartásában.
Hogyan fejleszti a gyermekek gondolkodási, probléma-megoldási és együttműködési képességeit?	Törekszik az ok-okozati összefüggések felismertetésére. A gyermekek probléma-megoldási stratégiáit támogatja, bővíti. Épít a gyermekek visszajelzéseire, a megvalósítást rugalmasan kezeli. Egy-egy ismeretkört több oldalról világít meg és dolgoz fel, melyben a tapasztalati megismerést helyezi előtérbe.
Milyen ismeretszerzési, tanulási teret, ismeretszerzési, tanulási környezetet hoz létre az ismeretszerzési, tanulási folyamathoz?	Pozitív visszajelzésekre épülő, bizalommal teli légkört alakít ki, ahol minden gyermek hibázhat, mindenkinek lehetősége van a javításra, próbálkozásra. Képes az önszabályozó tanulás szintjéhez megfelelő változatos feladatadásra, támogatja a gyermekeket egyéni tanulási útjuk megtalálásában és a szabad játékválasztásban. A játékos tanulást változatos tanulási környezetben spontán vagy előre tervezetten szervezi meg. (csoportszoba, udvar, az óvoda közeli és távolabbi

	<p>környezete)</p> <p><b>Az ismeretszerzési folyamatba támaszkodik a speciális fejlesztő pedagógia által használt eszközökre. (karszalag, tükör)</b></p>
<p>Hogyan alkalmazza a tanulási folyamatban az információ-kommunikációs technikákra épülő eszközöket, digitális tananyagokat? Hogyan sikerül a helyes arányt kialakítani a hagyományos és az információ-kommunikációs technológiák között?</p>	<p>Nyitott az új tanulási-tanítási módszerek, az IKT új pedagógiai alkalmazásának megismerésére és saját tanulási-tanítási folyamatába való beépítésére. Lehetősége szerint használ információ-kommunikációs eszközöket, megtanítja a gyerekeket ezek életkori sajátosságaikhoz igazodó használatára, káros hatásainak elkerülésére. Használatával hozzájárul a gyermeki személyiségfejlődéshez.</p>
<p><b>4. A gyermek személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek többi gyermekkel, együtt történő sikeres neveléséhez, fejlesztéséhez szükséges megfelelő módszertani felkészültség</b></p>	
<p>Hogyan méri fel a gyermekek értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi állapotát?</p> <p>Milyen hatékony gyermeki megismerési technikákat alkalmaz?</p>	<p>Alkalmazza a gyermekek megismeréséhez (értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi állapot) szükséges eszközöket. (családlátogatás, fogadóóra, naponkénti párbeszéd, anamnézis lap, csoport és egyéni megfigyelés, fejlődés nyomon követése lap) Megfigyeli a gyermekek spontán, szabad játék alatti megnyilvánulásait. Biztosítja a viszonylag egybefüggő játékidőt. Változatos tevékenységeket szervez, kooperatív tanulásszervezési eljárásokat alkalmaz, melynek folyamatában a gyermekek értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi állapotáról következtetés vonható le. Szükség esetén megfelelő szakemberhez fordul a szülőkkel együttműködve.</p>
<p>Hogyan jelenik meg az egyéni fejlesztés, a személyiségfejlesztés a tervezésben és a pedagógiai munkájában (egyéni képességek, adottságok, fejlődési ütem, szociokulturális háttér)?</p>	<p>A gyermeket fejlődésében szemléli, törekszik a teljes autonóm személyiség kibontakoztatására. A fejlődés nyomon követése dokumentum értékei alapján egyéni fejlesztési tervet készít. Tervezéseiben figyelembe veszi a gyermekek egyéni képességeit, adottságait, fejlődési ütemét és szociokulturális háttérét. Reálisan és szakszerűen elemzi és értékeli saját gyakorlatában az egyéni bánásmód megvalósulását.</p>
<p>Milyen módon differenciál, hogyan alkalmazza az adaptív oktatás gyakorlatát?</p>	<p>Tervezéseiben megjelenő differenciálás megvalósul a gyerekeknek felkínált tevékenységekben. Az egymástól való tanulás</p>

	<p>lehetőségét páros, mikro csoportos munkaformákkal segíti. Változatos módszereket, eszközöket alkalmaz, ismeri és használja a digitális eszközöket is.</p>
<p>Milyen terv alapján, hogyan foglalkozik a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel, ezen belül a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, a tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, a kiemelten tehetséges gyermekekkel, illetve a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel?</p>	<p>Tervezésében, a megvalósuló tevékenységekben hangsúlyt fektet a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre. Felismeri a különleges bánásmód szükségességét, számukra egyéni fejlesztési tervet készít, és folyamatosan együttműködik a szakszolgálat munkatársaival.</p>
<p><b>5. A gyermekcsoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi – kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység</b></p>	
<p>Milyen módszereket, eszközöket alkalmaz a közösség belső struktúrájának feltárására?</p>	<p>A tervezett közösségfejlesztő tevékenységeken kívül, kihasználja a spontán adódó lehetőségeket (együttjátás, munka jellegű tevékenységek, stb.), és az ezek során tapasztalt reflexióiban, további tervezésében megjelennek.</p>
<p>Hogyan képes olyan nevelési, ismeretszerzési, tanulási környezetet kialakítására, amelyben a gyermekek értékesnek, elfogadottnak érezhetik magukat, amelyben, megtanulják tisztelni, elfogadni a különböző kulturális közegből, a különböző társadalmi rétegekből érkezett társaikat, a különleges bánásmódot igénylő és a hátrányos helyzetű gyermekeket is?</p>	<p>Szeretetteljes, pozitív érzelmekre, élményekre épülő, elfogadó, stressz-mentes és biztonságos környezetet teremt, amelyben természetes a hibázás és a javítás lehetősége.</p> <p>A nevelési és ismeretszerzési folyamatban, a pedagógus személyes hozzáállásával, példaadásával is ösztönzi a gyerekeket egymás tiszteletére, elfogadására. A tanulási környezetet a gyerekek igényeihez, aktuális állapotához igazítja. <b>Értékközvetítő tevékenysége tudatos.</b></p> <p><b>Együttműködés, önzetlenség, mások segítése (altruizmus), nyitottság, társadalmi érzékenység, más kultúrák elfogadása jellemzi.</b></p>
<p>Hogyan jelenik meg a közösségfejlesztés a pedagógiai munkájában (helyzetek teremtése, eszközök, a gyermekek óvodai és óvodán kívüli szervezett tevékenységeiben)?</p>	<p>Óvodai és óvodán kívüli közösségfejlesztő együttműködést, szociális képességeket fejlesztő módszereket, tevékenységeket, programokat támogat és szervez.</p> <p>Aktívan vállal részt a szülőkkel közösen szervezett programokon. <b>(Csupa-Csoda óvodássá avatás, Márton napi bál)</b></p> <p><b>Biztonságos, elfogadó légkört teremtve hangsúlyozottan kezeli az egymás, a másság elfogadását, az élőlények tiszteletét, ezen keresztül a környezettudatos és egészségmegőrző magatartás alakítását.</b></p>

<p>Melyek azok a probléma-megoldási és konfliktuskezelési stratégiák, amelyeket sikeresen alkalmaz?</p>	<p>Probléma-megoldási, konfliktuskezelési stratégiáit a gyermekek életkori sajátosságaihoz, egyéni szükségleteikhez személyre szabottan alkalmazza. Csoportjában a szokásrend alakításában a gyermekek biztonságához szükséges, ugyanakkor - könnyen betartható, értelmi és erkölcsi szempontból fontos (belátható)–minimális mennyiségű tevékenységet korlátozó szabályt tartalmaz.</p> <p>Tudatosan segíti a problémát okozó helyzet megoldását támogató gyermeki megnyilvánulásokat.</p>
<p align="center"><b>6. Pedagógiai folyamatok és a gyermekek személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése</b></p>	
<p>Milyen ellenőrzési, értékelési formákat alkalmaz?</p>	<p>A tervezése és a megvalósuló tevékenységek során a pedagógus ellenőrzési, értékelési formái konkrétak, tényszerűek, megerősítő jellegűek. Előtérbe helyezi az egyéni bánásmódot. Fejlesztő célú, értékelési formákat használ. Különös figyelmet fordít a hátrányok kompenzálására.</p>
<p>Mennyire támogató, fejlesztő szándékú az értékelése?</p>	<p>A pedagógus megnyilvánulásai tükrözik a gyermekben és fejlődésében vetett hitét. A gyermeki teljesítmény-visszajelzést a tanulási folyamat egészében, annak minden mozzanatában megvalósítja a gyermekek fejlődésének elősegítése érdekében.</p>
<p>Milyen visszajelzéseket ad a gyermekeknek? Visszajelzései támogatják-e a gyermekek önértékelésének fejlődését?</p>	<p>A pedagógus kerüli a gyermek személyének bírálatát, visszajelzései a tevékenységre irányulnak.</p> <p>A gyermeknek adott visszajelzéseiben törekszik a pozitív megerősítés formáinak használatára. Folyamatos visszajelzéseivel a gyermekek önértékelési képességét támogatja.</p>
<p align="center"><b>7. Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás</b></p>	
<p>Szakmai és nyelvi szempontból igényes-e a nyelvhasználata (életkornak megfelelő szókészlet, artikuláció, beszédsebesség stb.)?</p>	<p>A pedagógus kommunikációját értik a gyerekek. Nyelvi megnyilvánulásai modellértékűek. A magyar nyelv szabályainak megfelelően, választékosan kommunikál írásban és szóban egyaránt.</p> <p>Kommunikációjában használja a partnernek, helyzetnek megfelelő szakmai kifejezéseket, nyelvi eszközöket.</p>



<p>Milyen a gyermekekkel a kommunikációja, együttműködése?</p>	<p>A nevelés, tanulás folyamatában aktívan használja a nyelvi kifejezést fejlesztő, segítő eszközöket (mese, vers, drámapedagógia, nyelvi és kommunikációs játékok). Személyes példájával tudatosan ösztönzi és fejleszti a gyermekek egyéni és egymásközi kommunikációját. Beszédét metakommunikációs eszközökkel színesíti. Közléseinek tartalma, az azt kísérő mimika és testbeszéd szinkronban vannak egymással. Az interakciót a kölcsönös megbecsülés, az együttműködésre való törekvés, a gyermek véleményének tiszteletben tartása jellemzi.</p>
<p>Milyen módon működik együtt az óvodapedagógusokkal és a pedagógiai munkát segítő más felnőttekkel a pedagógiai folyamatban?</p>	<p>Munkája során tudatosan tervez és együttműködik a gyermekek nevelésében, fejlesztésében közreműködő partnerekkel, Figyelembe veszi a tapasztalatukat, véleményüket. Nevelő munkáját a pedagógus pedagógustársával és a pedagógiai munkát segítőkkel feladategyeztetéssel végzi. Az együttműködések során igénybe veszi az infokommunikációs eszközöket is. Törekszik a tagóvodák és a társintézmények pedagógusainak megismerésére, és kihasználja az erre irányuló lehetőségeket (E. O. szakmai munkaközösségei, bemutatók, közös értekezletek, hospitálások, szakmai napok, ünnepek, szakmai látogatások és eszmecsere).</p>
<p>Reális önismerettel rendelkezik-e? Jellemző-e rá a reflektív szemlélet? Hogyan fogadja a visszajelzéseket? Képes-e önreflexióra? Képes-e önfelzárkózásra?</p>	<p>Reflexióiban (szóban, írásban egyaránt) nyomon követhető a fejlődésre való elkötelezettség. Rendelkezik a változtatás és a változás képességével. Belső igényként, a pedagógus folyamatosan önelemző munkát végez, önfelzárkózását mérlegeli, beépíti gyakorlatába a kapott visszajelzéseket. Az önképzést folyamatosan alkalmazza.</p>

## 8. Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért

<p>Saját magára vonatkozóan hogyan érvényesíti a folyamatos értékelés, fejlődés, továbblépés igényét?</p>	<p>Tisztában van személyiségének sajátosságaival, reálisan értékeli szakmai felkészültségének aktuális szintjét, erősségeit és fejlesztendő területeit. A fejlődés érdekében tudatosan tervezi saját szakmai jövőjét. Megmutatkozik a megújulás és innováció képessége. Keresi az új módszereket, lehetőségeket pedagógiai gyakorlatában.</p>
---	---

<p><b>Mennyire tájékozott pedagógiai kérdésekben, hogyan követi a szakmájában megjelenő változásokat?</b></p>	<p>Pedagógiai kommunikációjából kitűnik az óvodapedagógiai elméletének és gyakorlatának alapos ismerete. A pedagógus rendszeresen részt vesz továbbképzéseken, ahol új tudáselemeket sajátít el. Figyelemmel kíséri a munkáját érintő kutatásokat, újításokat. Erősíti pedagógiai kompetenciáit. Elkötelezett a folyamatos szakmai megújulás iránt, bekapcsolódik különböző szakmai közösségek munkájába. Élő szakmai kapcsolatrendszer alakít ki az intézményen kívül is.</p>
<p><b>Hogyan nyilvánul meg kezdeményezőképesége, felelősségvállalása a munkájában?</b></p>	<p>Tisztában van a különböző pedagógusszerepek elvárásaival. A pedagógus bemutatja szakmai munkája eredményét, innovációs tevékenységeit a gyakorlatban, verbális és írásbeli kommunikációjában. Alkalmazza az online kommunikáció különböző formáit intézményen belül és kívül egyaránt. Részt vesz az intézményi innovációban, pályázatokban, kutatásban.</p>